

Nan En-enat Nan Apostoles (Aramid)

Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nauy ay liblu at maekadwa ay surat Lucas kan Teofilo. As nan enmon-ona ay liblu, insurat Lucas nan maepangkep as nan enmaliyan Apo Jesus asna's luta ya maepangkep as nan enkamkaman Jesus as nan kawad-ana hena. Ngem as nan nauy ay liblu, enpakaammon Lucas nan maepangkep as nan naiwarwarawakian nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana ad Roma. Insuratna nan maepangkep as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay en-enat nan apostoles, kaskasin kan cha Pedro kan Pablo, ya nan enom-ommat as nan chiyuycha omaafurot kiapú as nan pammatica kan Jesus. Enpakaammuna us nan maepangkep as nan enmaliyan nan Espiritu Santo ay mangepapigsa ya mangfiachang kan chicha as nan mangekaskasabaancha as nan nauy Ammay ay Chamag (Jn. 14:16-17; Ara. 2:1-47).

Hi Lucas mismu at penaneknekana nan tapina ay enom-ommat, tay naketaktakin hiya kan Pablo as nan tapen nan nunfiabfiatana. Isunga as nan nauy ay liblu, wachacha nan naisurat ay “kami” ya “chakami” (16:10-40; 20:5-28:31).

Sakbay nunfiangad hi Jesus ad chaya, infilina as nan disipulusna ay masapor umuycha henan intiru ay luta ya ekasabacha nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku (Mt. 28:19-20). Isunga enlapon nan apostoles ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag nunlapu ad Jerusalem inkiana inumchancha henan probinsiya ay Judea ya Samaria ya uray pay henan anachawwi ay il-ili (1:8). As nan turon puru ay tawwun, nan Ammay ay Chamag at naepachamag ad Roma (28:16-31). Chaan nunkuyat hid-i, tay ad wani at cha munchinamag henan intiru ay luta.

Mafiasa takú as nan nauy liblu ay chaan enafurot nan chiyuycha anap-apu ay Judio ay hi Jesus nan Cristo ay Anak Apo Dios. Nan nunumnumuncha yangkiay at nan manongtongparancha as nan chiyuycha lintigcha. Enpapaticha ay mangepakinak kan cha Pedro kan Juan as nan mun-ekaskasabaancha. Isunga penachascha ay mangpatuy kan chicha, ya tit-iwa ay penatuycha hi Santiago. Ngem uray mu hiyasa, kiapú as nan fiachang nan Espiritu Santo kan cha Pedro, nan ongoongor ay Judio ya Gentil at enmafurotcha kan Jesus. Kun pay nan chiyuycha omaafurot, inturturuycha ay naam-among as inurkiw as nan fiattaw

nan Templo, ya enpapasnekcha ay nangchaychayaw kan Apo Dios. Nan am-in ay tatau at rinispitucha nan chiyuycha omaafurot, ya inurkiw us ay wachachay enpaetapen Apo Dios as nan chiyuycha omaafurot (2:47).

Isunga insurat Lucas as nan nauy ay liblu nan chiyuycha en-enat nan apostoles ta paneknekana ay hi Jesus at tit-iwa ay Anak Apo Dios ya hiya nan mangesarakan as nan tatau.

Ongor nan Judio ay enmafurot kan Jesus. Ongor us chi Gentil ay enmafurot. Ngem kanan nan chiyuycha Judio un achicha maesarakan nan chiyuycha Gentil mu achicha unuchun nan iniili ay ukialen chi Judio. Isunga enpakaammon Apo Dios as nan apostoles ay uray Judio winnu Gentil at maesarakan, ya nan Espiritu Santo at mawacha kan hiya kiapú as nan pammatina kan Jesu Cristo (10:1-11:18; 15:1-34).

Nan Roma nan kapital nan Italia ay kawad-an nan kangatuwan ay mangetortoray kan chicha ay makali un Emperador. Hiya nan mangetortoray as nan tatau ay enamis nan sosorchachuna, ya hiya us nan mangchutok as nan gogobernador ay mangetoray kan chicha. Nan chiyuycha naiyanak ad Roma at makalicha un i-Roma ya nan chiyuycha enmara as sichoracha as nan gobernon chi Roma at makalicha un Romano. Am-in ay enmara as sichora as nan gobernon chi Roma at wachay makianabcha. Kaspangarigan, epawan nan lintigcha ay machusa nan Romano mu chaan nafistikiar on-ona. Ngem nan fiakun Romano at mafialin ay saplituncha ta peletuncha ay mangifiakia as nan tit-iwa mu wachay fiasorna. Nan usa pay ay atun nan Romano at mafialina ay chawatun ay maiyuy nan kasona as nan emperador. Ngem kun pay nan fiakun Romano at achi mafialin. Isunga hiyana nan nunummun takú as nan mamasaan takú as nan maepangkep kan Pablo, tay uray mu Judio hiya, maifilang hiya as Romano, tay enmara as sichoran chi Romano.

Ongorcha pay nan mafiasa takú as nan nauy liblu ay maepangkep as nan ongor ay nakaskaschaaw ay enom-ommat as nan chiyuycha enmafurot.

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Nunsakianaan Nan Apostoles Ay Mun-epaneknek 1:1-26

Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Jerusalem 2:1-8:3

Nan Nun-ekaskasabaan Nan Apostoles Ad Judea Ya Samaria 8:4-12:25

Nan Nun-ekaskasabaan Pablo 13:1-28:31

Nan Omona Ay Nunfiaatan Pablo 13:1-14:28

Nan Nunmitinancha Ad Jerusalem 15:1-35

Nan Maekadwa Ay Nunfiaatan Pablo 15:36-18:22

Nan Maekatlu Ay Nunfiaatan Pablo 18:23-21:16

Nan Nunfiaatan Cha Pablo Ad Jerusalem, Cesarea ya Roma 21:17-28:31

1 ¹Kan he-a Teofilo,
As nan enmon-ona ay suratku, insuratku am-in nan en-enat ya insursuron Jesus nunlapu as nan nunlapuwana ay nun-isuru ²inkiana as nan urkiw ay naetag-uyana ad chaya. Sakbay enommat chi, babaen as

nan pannakafialin nan Espiritu Santo, infilina nan atun nan apostoles^a ay pinilina. ³Kun pay narpas ay nun-iliwas ya natuy, nunpaipaila hiya as nan apostolesna, ya babaen as nan ongor ay en-enatna at naepaneknek ay tit-iwa ay nataku hiya. As nan opat puru ay urkiw, nunpappaila hiya kan chicha, ya infiagiakiana kan chicha nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios.^b

⁴As nan hin-urkiw ay nakepagyanan Jesus kan chicha, infilina, “*Achi kayu mak-ak hena ad Jerusalem, ngem kunyu at sad-un nan enkaren nan Ama ay ichatna kan chakayu ay hiyachi nan infiakiak kan chakayu.*

⁵*Finunyakian Juan nan tataku as chanum, ngem karpasan chi kaat ay urkiw at mafunyakian kayuntu as Espiritu Santo.*”^c

Nan Naetag-uyan Jesus Ad Chaya

⁶Kuncha pay kasin naamong ay kadmacha hi Jesus, senarudsud nan apostoles kan Jesus, “Apo, ay fiakun ad wani nan mangepakaanam as nan i-Roma ay muntotoray kan chitaku ta chitaku ay kianak Israel nan muntoray kasin?”

⁷Kenalen Jesus kan chicha, “*Achiyu masapor ammuwun nan timpu winnu urkiw ay ommatana ay enkeddeng Ama babaen as nan mismu ay kalibfengana.* ⁸*Ngem maettan kayuntu as pannakafialin as nan omaliyan nan Espiritu Santo ay mawawacha kan chakayu. Chakayuntu nan mangepaneknek as nan maepangkep kan ha-un ad Jerusalem ya henan intiru ay probinsiya ad Judea ya Samaria inkiana henan am-in ay lukiar asna's luta.*” ⁹Kuna pay lenpas ay kenali na, as nan nangiil-ancha kan hiya, naetag-uy hiya ad chaya inkiana nalingfian as nan lifuu.

¹⁰Kuncha pay cha etottotoongan ad chaya as nan chana umuyan, kalina at ya wachacha nan chuwa ay lanaraki ay nunfiachi as munpupukaw ay naketatakchug kan chicha. ¹¹Kenalicha, “Chakayu ay i-Galilea, adchi t'uy kayu kukutug ay tomatatakchug hena ay muntatagad ad chaya? Hi Jesus ay anna ay naetag-uy ad chaya at munfiangadtu ay kaman as nan inilayu ay enatna ay inmuy ad chaya.”

Nan Nangesokat Kan Judas Iscariote

¹²Angkiay nunfiangad nan apostoles ad Jerusalem ay nurpu henan chuntug ay Olivo ay uy at usa ay kilometro nan kaachawwina henan siyudad. ¹³As nan inumchanancha ad Jerusalem, inmuycha as nan nunngangatu ay kuwarton nan afong ay mamagyanancha. Chicha chaná: cha Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago ay potot Alfeo, Simon ay mangesasaket as ilina

^a 1:2 Nan apostol at usa ay nasonag as pannakaachor Jesus. ^b 1:3 1 Co. 15:5-8

^c 1:5 Luc. 24:49; Ara. 11:16

ya hi Judas ay potot Santiago. ¹⁴Kun anaka un naam-amongcha am-in ay mun-us-usa ay munkarkararag. Naetatapi kan chicha nan fianafiai ya hi Maria ay enan Jesus, ya nan lanaraki ay en-auchen Jesus.

¹⁵Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, naamong nan umuy as hinkiasot ya chuwan puru ay omaafurot kan Jesus. As nan hiyasa, tenmakchug hi Pedro, ya kanana, ¹⁶“Chakayu ay iib-ak, masapor matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay enpaepadton nan Espiritu Santo kan David maepangkep kan Judas ay nangepangu as nan tataku ay naniliw kan Jesus.”^d ¹⁷Hi Judas at kadwami ad kasin, tay usa us hiya ay pinilen Apo Jesus ay makiserfi kan chakami ay apostoles.”

¹⁸(Nan siping ay lagfon Judas as nan mangotettet ay enatna at enlakuna as luta. Hid-i nan natuyana as nan nag-asana. Finumtak nan achorna ya naiwakascha nan intiru ay putuna. ¹⁹Nachamag am-in nan tataku ad Jerusalem nan enommat kan hiya. Isunga ngenadnancha nan chiyuy luta as Akeldama as nan kalicha. Nan laychun ay kanan nan hana ay ngachan at “Luta ay Nacharaan.”)^e

²⁰Kenalen pay Pedro, “Nauy nan naisurat maepangkep kan Judas as nan liblu ay Salmo ay kanana,

‘Maenganuy koma nan afongna,
ya maid koma kasin uy omab-afong hid-i.’

Wacha us nan naisurat ay kanana,

‘Wacha komay mangisubrat as nan libfenguna.’^f

²¹“Mu hiyasa, masapor mumpili takú as usa as nan chiyuycha kanayon ay nakituntun-ud kan chakami as nan kawad-an Apo Jesus kan chitaku ²²nunlapu as nan namunyakian Juan kan hiya inkiana as nan naetag-uyana ad chaya ay naek-ak kan chitaku. O, masapor wachay usa as maetapi kan chakami ay munfialin as mangepaneknek as nan maepangkep as nan inilana ay natakuan Apo Jesus manipud as nan utúy.”

²³Isunga infiakiacha nan chuwa ay ngachan ay mumpiliyancha. Nan usa at hi Jose winnu Barsabas ay nangadnan us as Justo, ya nan usa at hi Matias. ²⁴Angkiay ya nunkararagcha. Kenalicha, “Apo, ammom am-in nan numnum chi tataku. Isunga epakaammom ngarud kan chakami mu ngachana nan pinilem kan chatona ay chuwa ²⁵ay mangesokat kan Judas as nan nauy ay chununa ay kenaapostol. Tay hi Judas at inmuy henan lukiay ay maifiakiay kan hiya as ay-ayana.”

²⁶Angkiay ya as nan nunfifinnunotancha as nan nauy chuwa, hi Matias nan napili ay maetapi as nan hinpuru ya usa ay apostoles.

^d 1:16 Sal. 41:9   ^e 1:19 Mat. 27:5-8   ^f 1:20 Sal. 69:25; 109:8

Nan Omaliyan Nan Espiritu Santo

2 ¹Kun pay inumchan nan urkiw ay Pentecostes,⁸ naamongcha am-in nan omaafurot as nan usa ay afong. ²Kalina at ya wachay ngangak ay nurpu ad chaya ay kaman atifudfud chi angin, ya pinnuna nan intiru ay afong ay naamongancha. ³Angkiay ya inilacha nan maepachong as nan apuy ay nasisiyan, ya waschi un naepatang as nan uron nan tunggal usa kan chicha. ⁴Napnucha am-in as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya enlapucha ay nunkali as tukutukún ay kali ay enpakalen nan Espiritu Santo.

⁵As nan hiyachi, wachacha nan Judio ay manangchaychayaw kan Apo Dios ay nakepapagyan ad Jerusalem ay nurpu henan tukutukún ay nasyon asna's luta. ⁶Kuncha pay chinngor sa ay ngangak, nagrubcha nan ongoongor ay tatau ay enmali, ya naschaawcha, tay waschi un chinngorna nan mismu ay kalina ay enkalen nan chiyuycha omaafurot. ⁷Naschaawcha as solet, ya senarudsudcha, “Ay kun fiakun i-Galilea chaná am-in ay cha munkarkali? ⁸Anuy atun nan tunggal usa kan chitaku ay manngor as nan mismu ay kali takú ay chacha ekarkali? ⁹Nan tapina met kan chitaku at i-Partia, i-Media, i-Elam, i-Mesopotamia, i-Judea, i-Capadocia, i-Ponto, i-Asia. ¹⁰Nan tapina pay at i-Frigia, i-Pamfilia, i-Egipto, ya nurpu henan sakop nan Libya ay sag-un nan Cirene. Wachacha us kan chitaku nan i-Roma ¹¹ay Judio ya fiakun Judio ay mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi Judio. Wachachay i-Creta ya i-Arabia. Ngem chungrun takú met challu nan mismu ay kali takú ay chacha ekali ay mangifiabfiaag as nan nakaskaschaaw ay en-enat Apo Dios!” ¹²Naschaawcha am-in as solet, ya nalilifok chi numnumcha ay cha munsesennarudsud, “Anan laychun ngun tona'y kanan?”

¹³Ngem nan chiyuycha tapina ay tatau at enot-otyokcha nan chiyuycha omaafurot kan Jesus. Kenalicha, “Ku-uncha man nunkafutang.”

Nan Enkasaban Pedro

¹⁴Ngem tenmakchug hi Pedro ya nan hinpuru ya usa ay iib-ana ay apostoles. Angkiay kenalen Pedro ay nangipigsa as nan ongor ay tatau, “Iib-ak ay Judio ya am-in kayu ay umiili hena ad Jerusalem, chumngor kayu man paat as nan epakaawatku maepangkep kan chatona am-in. ¹⁵Chaan nafutang chaná ay tatau ay kaman as nan ka-ananyu, tay maid mafutang as nan uras chi alas nuebe as nan wiet. ¹⁶Ngem nauy nan kenalen Joel ay pomapadtu:

---

⁸ 2:1 Nan Pentecostes at maekaleman puru ay urkiw nunlapu as nan Fiastan chi Munlausan.

17 'Infiakian Apo Dios,

As nan chiyuycha anongos ay urkiw, sonakoktu nan Espiritok as nan am-in ay tataku. Nan an-akyu ay lanaraki ya fianafiai at epadtuchantu nan epakaammok kan chicha. Nan fiafiallu at ilaunchantu nan chiyuycha kaman iitaw. Kun pay nan anam-amá at epaiitawkuntu nan laychok ay epakaammu kan chicha.

18 O, uray as nan chiyuycha lanaraki ya fianafiai ay fiabfiaarok at sonakoktu nan Espiritok as nan hanacha ay urkiw, ya chichantu nan mangepadtu as nan epakaammok kan chicha.

19 Omepailaaktu as nakaskaschaaw ad chaya. Uray asna's luta at omepailaaktu as sinyar ay chara, apuy ya mun-alepotapot ay asok.

20 Nan urkiw at ngomongottu, ya nan furan at komaman as chara.

Chatosa nan ommat sakbay omali nan am-amud ya machayaw ay urkiw nan Apo.

21 Angkiay ya am-in ay munpasug-ang as nan Apo at maesarakanchantu.' ^h

22 Inturuy pay Pedro, "Iib-a ay kianak Israel, chumngor kayu as nan ifiakiak. Hi Jesus ay i-Nazaret nan finaor Apo Dios. Penaneknekan Apo Dios na kan chakayu babaen as nan ongor ay enpakamkamana kan Jesus ay milagro, nakaskaschaaw ya sinyar. Ammuyu sa, tay enommat chaná hena's kawad-anyu. ²³Hi Jesus ay anna at ad pus-uy, plenaplanon ya sikud ay ammon Apo Dios mismu ay maipurang kan chakayu. Chakayu at enpapatuyyu hiya as nan manangotettet chi ukialicha ay tataku as nan nangelansaancha kan hiya as nan koros. ²⁴Ngem tenakon Apo Dios hi Jesus manipud as nan utúy, ya wenayawayaana hiya as nan pannakafialin chi utúy, tay achi poros mafialin ay nan utúy nan mangetoray kan hiya.

²⁵Tay nauy nan infiakian David maepangkep kan Jesus:

'Kanayon ay iilaok nan Apo ay wacha kan ha-un. Kiapú ta as-op as solet hiya ay mamadfiachang kan ha-un, achiyak umugyat.

²⁶Isunga naragsakak as solet, ya ifiakiak nan lagsakku. Uray matuy nan achorku, wacha nan namnamaok,

²⁷tay ammok ay achim engannanuy nan lenawak ad Hadesⁱ winnu eparufus ay mabrok nan achor nan Nasantowan as nan lufok.

²⁸Enpakaammom kan ha-un nan charan ay muntoróng as nan fiyag ay maid patingkiana. He-a nan mangeparagsaktu as solet kan ha-un kiapú ta mawawachaka kan ha-un.^j

Hiyasa nan kenalen Ari David."

²⁹Inturuy pay Pedro, "Chakayu ay iib-a, laychok ay epakaammu ay ustu nan maepangkep as nan ama takú ad pus-uy ay hi Ari David.

^h 2:21 Joel 2:28-32   ⁱ 2:27 Ad Hades nan kawad-an nan nunkatuy.   ^j 2:28 Sal. 16:8-11

Natuy hiya, at nailufok, ya inkiana ad wani at wacha hena nan lufokna.

³⁰Ngem kiapú ta usa hiya ay pomapadtu, ammunan nan enkaren Apo Dios kan hiya ay mun-ikianak hiya as usa ay ari ay kaman kan hiya.

³¹Aammon David nan atun Apo Dios as tapen chi urkiw, ya infiakiana nan maepangkep as nan matakuwan Cristo manipud as nan utúy ay chaan naenganuy nan lenawana ad Hades winnu nabrok nan achorna.

³²“Hi Jesus ay anna at tenakon Apo Dios manipud as nan utúy, ya chakami am-in nan mangepaneknek, tay inilami. ³³Naetag-uy hi Jesus ad chaya as apét kannawan Apo Dios. Inchat Dios Ama kan hiya nan toray ay mangsonag as nan Espiritu Santo kan chakami ay kaman as nan enkarina. Chatona nan chayú il-ilaun ya chungchungrun ad wani. ³⁴Tay chaan naetag-uy hi David ad chaya. Uray mu hiyachi, kanana,

‘Nan kanan nan Apo as nan Apok at tomokorka as apét kannawanku

³⁵inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu ay kaman chicha nan kiakiatinam.’^k

³⁶Isunga chakayu am-in ay kianak Israel, masapor siguradu ay maammuwanyu ay hi Jesus ay anna ay penatuyyu as nan nangepalansaanyu as nan koros at hiya nan nunfialinun Apo Dios as Apo ya Cristo.”

³⁷Kun pay chinngor nan tatau sa, nalilifokancha as solet, ya kanancha kan Pedro ya as nan tapina ay apostoles, “Iib-a, anan atunmi ngay ngarud?”

³⁸Tinumfor hi Pedro kan chicha, “Tunggal usa kan chakayu at munfiawi as nan fiasfiasorna ya munpafunyang ay mangepakaammu ay hi Jesu Cristo nan Apona^l ta mapakawan kayu as nan fiasfiasoryu. Mu atunyu sa at maawatyuntu nan ichat Apo Dios kan chakayu ay hiya nan Espiritu Santo. ³⁹Tay nan enkaren Apo Dios at para kan chakayu ya as nan kianakyu ya as nan am-in ay tatau henan achawwi ay luglukiar. O, nan enkarina at para as nan am-in ay piliyun nan Apo ay Dios takú.”

⁴⁰Ongor pay nan tapina ay kenarkalen Pedro ay nanukutukun kan chicha ya finag-ana chicha, “Esarakanyu koma nan achoryu as nan chusantu nan tatau ad wani ay manangotettet chi ukialicha ay mangachi kan Jesus.” ⁴¹Angkiay ya nan chiyuycha enmafurot as nan kenalen Pedro at nunpafunyangcha. Umuycha as turon lifu nan naetapi as nan omaafurot kan Jesus as nan hiyachi ay urkiw. ⁴²Enpanaagcha ya inunudcha nan insuron nan apostoles, ya tenatanudcha ay makekadjadwa as nan tapina ay omaafurot. Nakekkekancha us kan chicha as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus, ya nun-us-usacha ay nunkarkararag.

^k 2:35 Sal. 110:1 ^l 2:38 As nan kali ay Griego at kanana, “mafunyakian kayu as nan ngachan Jesus,” 10:48.

Nan Panagfiyag Nan Omaafurot

⁴³As nan hiyachi, naschaawcha am-in nan tataku, ya kiapú as nan pannakafialin Apo Dios ay inchatna as nan apostoles, ongor nan nakaskaschaaw ya sinyar ay en-enatcha. ⁴⁴Inturturuy am-in nan omaafurot ay cha maam-among, ya nun-eennettancha as nan am-in ay wacha kan chicha. ⁴⁵Enlakucha nan lutacha ya nan tapina ay kukuwacha. Angkiay inchatna nan lakuna as nan am-in ay omaafurot ay makasapor. ⁴⁶Inurkiw ay inturturuycha ay maam-among as nan fiattaw nan Templo. As nan mun-ub-ufongancha us as ab-afongcha at naragsakcha ya napakumbabacha ay mangan as nan tenapay ay hiyasa nan mangnumnumnumancha as nan natuyan Jesus. ⁴⁷Kuncha pay naamong, chinaychayawcha hi Apo Dios, ya rinisrispitan nan tataku chicha. Inurkiw ay entapen Apo Dios kan chicha nan chiyuycha fiarú ay naesarakan.

Nan Enmammayan Nan Usa'y Pilud

3 ¹As nan hin-urkiw, tinmikid cha Pedro kan Juan as Templo as nan alas tres as nan makiayud ay hiyasa nan munkarkarakian chi Judio. ²Wacha nan usa ay laraki ay naiyanak ay pilud ay nangatokor as nan Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay. Inurkiw ay maokwat hiya ay maiyuy hid-i ta munlemos as nan chiyuycha sungkop. ³Kuna pay inila cha Pedro kan Juan ay uy sungkop as Templo, nunlemos kan chicha. ⁴Entoongan cha Pedro kan Juan hiya, ya kanan Pedro, “Ilaum chakami.” ⁵Isunga inilana chicha ay maman-ud as ichatcha.

⁶Angkiay ya kenalen Pedro, “Maid poros sipingku. Ngem nan wacha kan ha-un at hiya nan ichatku kan he-a. Babaen as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ay i-Nazaret, manaranka.” ⁷Angkiay ya inunnan Pedro nan kannawan ay liman nan laraki ay pilud ya finadngana hiya ay tomakchug. Hiya at chi ya kinumnugcha nan suken nan pilud. ⁸Natannakchug, ya enlapuna ay manaran. Haat makiskop hiya kan cha Pedro kan Juan as Templo. As nan chana manarcharanan, cha muntattalok ya munchaychayaw kan Apo Dios. ⁹Inilan am-in nan tataku hiya ay cha manarcharan ya cha munchaychayaw kan Apo Dios. ¹⁰Kuncha pay enmatonan ay hiya payat nan nangatokor ay munlemos as nan Templo as nan sag-un nan sugpan ay makali un Am-ammay, naschaawcha as solet as nan enommat kan hiya.

Nan Enkasaban Pedro As Templo

¹¹As nan hiyachi, penmapakud nan enmammay ay laraki kan cha Pedro kan Juan. Tenmagtag am-in nan tataku as nan kawad-an cha

Pedro kan Juan henan makali un Fiangsar Solomon, tay naschaawcha as nan enommat as nan chiyuy pilud. ¹²Kun pay inilan Pedro nan tataku, kenalina kan chicha, “Chakayu ay iib-ak ay kianak Israel, adchi t’uy kayu maschaaw as na? Adchi t’uy chakami etotoongan? Ay kananyu un nan mismu ay kafiaelanmi winnu ustu ay panagchayawmi nan nangepacharan kan tona ay taku? ¹³Hi Apo Dios ay Dios cha Abraham, Isaac ya Jacob ay kaap-uwan takú nan nangepacharan kan hiya, fiakun chakami ta maila nan kaichayawan Jesus ay fiabfiaruna. Hi Jesus ay anna at hiya nan inpurangyu kan Gobernador Pilato. Enachiyu pay hiya as nan sangwanan Pilato uray mu plenununa ay ilufus hiya. ¹⁴Ngem enachiyu hiya ay nasantowan ya nalintig, ya chinawatyu kan Pilato ay ilufusna nan usa ay pomapatuy. ¹⁵Enapatuyyu nan mangichat as tit-iwa ay fiyag, ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy. Chakami ngarud nan mangepaneknek as nan maepangkep as na, tay inilami. ¹⁶Kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus, finmikas nan nauy laraki ay iilaunyu ya am-ammuyu. O, kiapú as nan pannakafialin nan ngachan Jesus ya pammati kan hiya, nakaan nan piniludna ay hiyasa nan iilaunyu am-in.

¹⁷“Ad wani chakayu ay iib-a, ammok ay achiyu maawatan ay hi Jesus nan Cristo as nan nangepapatuyanyu kan hiya. Kaman us nan anap-apuyu at achicha maawatan. ¹⁸Nan enatyu kan Jesus at hiyasa nan natongparan nan enpaepadton Apo Dios as nan am-in ay pomapadtu ay hi Cristo at masapor mun-iliwas ya matuy. ¹⁹Isunga munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, ya munfiangad kayu kan Apo Dios ta pakawanuna chakayu as nan fiasfiasoryu. ²⁰Tay mu atunyu na, wachantuy mangepapigsaantu Apo Dios as nan numnumyu. Ifiaornantu kasin nan chinutokana ay hi Jesus ay hiya nan Cristo ay mangesarakan ya mangetoray as nan am-in ay omafurot kan hiya.^m ²¹Masapor mayaschi hi Jesus ad chaya inkiana umchan nan timpu ay mangepafiaruwan Apo Dios as nan am-in ay enpaepadtuna as nan chiyuycha nasantowan ay pomapadtu ad pus-uy. ²²Hi Moises at kenalina un,

‘Hi Apo Dios at somnagtu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-un ya murpu kan chakayu ay Judio. Masapor epanaagyua ya tongparunyu nan am-in ay ifiakiana kan chakayu.

²³ Mu wachay achi mangtongpar as nan ifiakian nan hana ay pomapadtu, maisiyantu hiya as nan tatakun Apo Dios, ya machusantu hiya in-inkiana.ⁿ

²⁴ Am-in nan pomapadtu patí hi Samuel ya nan chiyuycha senmokat kan hiya at enkasabacha us nan cha om-ommat as nan nauycha urkiw ad wani. ²⁵Chitaku am-in nan manawid as nan enkaren Apo Dios ay

^m 3:20 Mat. 24:14; Mar. 13:10; 2 Ped. 3:12   ⁿ 3:23 Deut. 18:15, 18-19; Ara. 7:37

enpaepadtuna as nan chiyuycha pomapadtu, ya maetapi kayu as nan inturag Apo Dios as nan kaap-uwanyu. Tay kenalina kan Abraham un, 'Babaen as nan kianakmu, bendisyonak am-in nan tataku asna's luta.'^o
²⁶Isunga, chakayu ay Judio nan enmon-ona ay nangifiaoran Apo Dios kan Cristo ay fiabfiaruna ta bendisyonana chakayu babaen as nan mangchukkiananyu as nan mangotettet ay panagfiyagyu."

Nan Naifiaruchan Cha Pedro Kan Juan

4 ¹Kun pay kutug ay cha munkarkali cha Pedro kan Juan as nan tataku, enmali kan chicha nan papachi, nan kapetan chi kukuwarcha as nan Templo ya nan chiyuycha Saduceo. ²Finmungatcha, tay insuron cha Pedro as nan tataku nan maepangkep kan Jesus ya enkasabacha ay nataku hiya manipud as nan utúy ay hiyana nan mangpaneknek ay mataku am-in nan nunkatuy. ³Angkiay ya tiniliwcha cha Pedro kan Juan, at enpaifiarudcha inkiana as nan kafikiatana, tay naschum at. ⁴Ngem ongor as nan chiyuycha nanngor as nan kenalen cha Pedro kan Juan nan enmafurot. Nan filang nan lanaraki ay enmafurot kan Jesus at umuy as leman lifu.^p

⁵As nan kafikiatana, nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ay chicha nan anap-apu, nan anam-amá ya nan mun-isursuru as Lintig at naamongcha ad Jerusalem. ⁶Nakimitincha kan Anas ay hiya nan kangatuwan ay pachi, ya kan cha Caifas, Juan ay nurpu as nan pamilyan Anas, Alejandro ya nan tapina'y lanaraki as nan pamilyan nan kangatuwan ay pachi. ⁷Enpatakchugcha cha Pedro kan Juan as nan sangwanancha, ya finistikiarcha chicha. Kenalicha, "Ngachana nan nurpuwan nan pannakafialin ay nangepaammay as nan nauy napilud? Ngachana nan nakin kalibfengan as nangekamananyu's na?"

⁸Hi Pedro at napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo, ya tinumfor hiya kan chicha, "Chakayu ay totoray ya anam-amá, ⁹mu fistikiarunyu chakami ad wani maepangkep as nan ammay ay enaenatmi as nan napilud ya mu anan enatna ay nakacharan, nauy ifiakiami kan chakayu. ¹⁰Masapor ngarud maammuwanyu am-in ya am-in us ay kianak Israel ay babaen as nan pannakafialin nan ngachan Jesu Cristo ay i-Nazaret at enmammay nan nauy laraki ay nangatakchug as nan sangwananyu. Hi Jesu Cristo at hiya nan enpalansayu as nan koros ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy. ¹¹Hi Jesus nan maepachong as nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un,

'Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiyasa nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad.'^q

¹²Hiya yangkiay nan mafialin ay mangesarakan as nan tataku, tay maid poros tapina asna's luta ay infiaor Apo Dios ay mangesarakan kan chitaku mu achi yangkiay hiya."

---

o 3:25 Gen. 22:18 P 4:4 Ara. 2:41 q 4:11 Sal. 118:22; Isa. 28:16

¹³Kun pay inilan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenaturud cha Pedro kan Juan ay tumfor, ya as nan nangammuwancha ay kun ap-apud ay tataku cha Pedro kan Juan ay chaan nakaachar, naschaawcha. As nan hiyachi, enmatonan nan anap-apu cha Pedro kan Juan ay chicha nan nakituntun-ud kan Jesus. ¹⁴Ngem kiapú ta iilauncha nan laraki ay nakaan nan piniludna ay naketatakchug kan cha Pedro, maid at makanancha ay maekontra kan chicha. ¹⁵Isunga enpak-akcha cha Pedro kan Juan as nan munmitmitinan nan Sanhedrin, at enapatcha mu anan atuncha kan chicha. ¹⁶Nunsesennarudsudcha, “Anan atun takú ngun kan chatona ay lanaraki? Chakus met naammuwan nan am-in ay umiili ad Jerusalem nan nauy nakaskaschaaw ay enatcha, ya achi takú met maesaot. ¹⁷Ngem ad wani ta achi maiturturuy ay maiwaras na ay chamag as nan tataku at ug-ugyatun takú chicha ta achicha kasin os-osarun nan ngachan Jesus as nan munkarkaliyancha as nan tataku.” ¹⁸Angkiay ya kasincha enayakian cha Pedro kan Juan, ya infilinch kan chicha, “Ikinakyu at man ay fukfukikun winnu isurusuru nan maepangkep as nan ngachan Jesus.”

¹⁹Ngem tinumfor cha Pedro kan Juan, “Chakayu nan mangifiakia mu ustu kan Apo Dios ay chakayu nan tongparunmi, fiakun hiya, ²⁰tay achimi mafialin ay ikinak ay mangifiaag as nan inilami ya chinngormi kan Jesus.”

²¹Kun pay kasin inug-ugyat nan chiyuycha membron nan Sanhedrin chicha, enparufuscha chicha ay mak-ak. Achicha ammu nan atuncha ay manusa kan chicha, tay am-in nan tataku at chacha munchaychayaw kan Apo Dios kiapú as nan nakaskaschaaw ay enommat. ²²Tay nan laraki ay enommatan nan nauy ay nakaskaschaaw ay pannakapaammay at natorok as opat puru nan tawwuna.

Nan Luwaron Nan Omaafurot

²³Kun pay nailufus cha Pedro kan Juan, nunfiangadcha as nan kawad-an nan kakadwacha, at enpachamagcha nan kenarkalen nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá. ²⁴Kun pay chinngor nan kakadwacha nan nauy, nun-us-usacha ay nunkararag kan Apo Dios. Kenalicha, “Mannakafialin ay Apo Dios, he-a nan namayang henan chaya ya luta ya nan chanum ya am-in ay wacha kan chicha.” ²⁵Babaen as nan Espiritu Santo, enpaifiakiam kan David ay kaap-uwanmi ay fiabfiaarum un,

‘Adchi t’uycha fumufungat nan chiyuycha Gentil ay mangkontra kan Apo Dios? Adchi t’uy cha planplanuwun nan chiyuycha Judio nan maid kotkotokna?

---

r 4:24 Exo. 20:11; Neh. 9:6; Sal. 146:6

²⁶ Nunsakiana ay makikufiat nan ar-ari asna's luta, ya naamong nan anap-apu ay mangkufiat kan Apo Dios ya kan Cristo ay pinilina.^s
²⁷ Natongpar nan insurat David, tay henan nauy siyudad ay Jerusalem at nakeamong cha Ari Herodes ya hi Poncio Pilato as nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha kianak Israel ta kontrauncha nan nasantowan ay fiabfiarum ay hi Jesus ay pinilem. ²⁸ Naamongcha ay mangedkaman as nan am-in ay enkeddengmu ay ommat kiapú as nan laychum ya pannakafialinmu. ²⁹ Ad wani Apo, chungrum man paat nan chacha iyug-ugyat kan chakami. Fiadngam chakami ay fiabfiarum ta tumurud kami ay uy mangepakaammu as nan kalem. ³⁰ Epsilam man paat nan pannakafialinmu ta mafialin ay omammay nan munsaket, ya maekaman nan chiyuycha sinyar ya nan chiyuycha nakaskaschaaw babaen as nan pannakafialin ay inchat Jesus ay nasantowan ay fiabfiarum.”

³¹ Kuncha pay narpas ay nunkararag, nunwawud nan afong ay naaamongancha. Waschi un napnu as Espiritu Santo, ya tinmurudcha ay nangiwarakiawag as nan kalen Apo Dios.

Nan Nun-us-usaan Nan Am-in Ay Omaafurot

³² As nan hiyachi, am-in nan omaafurot kan Jesus at nun-us-usacha as nan numnum ya pusucha. Maid kan chicha nan nangali un fukchana nan uray ngachana as nan kuk-uwana, ngem kuncha at nun-eennettan as nan am-in. ³³ Babaen as nan pannakafialin Apo Dios, inturturuy nan apostoles ay mangepaneknek as nan maepangkep as nan natakuwan Apo Jesus manipud as nan utúy. As nan hiyachi, benendisyonan Apo Dios as solet chicha am-in. ³⁴ Maid usa kan chicha as namaichan as kasaporana, tay nan chiyuycha wachay luta ya ab-afongcha at enlakucha chasa ay kuk-uwacha. Kun pay narpas, inyalicha nan lakon nan hanacha ³⁵ as nan apostoles ay nangepakakchang as nan chiyuycha makasapor.

³⁶ Assesa us nan enat Jose ay kianak Levi ay i-Chipre. Ngenadnan nan chiyuycha apostoles hiya as Bernabe. (Nan laychuna ay kanan at “Anak ay Lumiwiwa.”) ³⁷ Enlakuna nan usa ay payyiwna, at inyuyna nan lakuna as nan apostoles.

Nan Enat Cha Ananias Kan Safira

5 ¹ Ngem wacha nan hen-asawa ay cha Ananias kan Safira ay nangelaku as tapen nan lutacha. ² Intupug Ananias nan tapen nan lakuna ay aammon asawana, ya inyuyna nan tapina yangkiay as nan apostoles.

³ Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Ananias, adchi t'uymu enparufus hi Satanas ay mangetoray kan he-a, t'uymu inkutuman nan Espiritu

---

^s 4:26 Sal. 2:1-2

Santo ya intupugmu nan tapen chi lakon nan lutam? ⁴Sakbay elakom nan luta at kuk-uwam met, ya as nan nangelakwam as sa, kikiadka met challu as atum as nan lakuna. Adchi ngay ngarud t'uymu ninumnum ay mangedkaman as assessa? Fiakun taku nan inkutumam ngem hi Apo Dios.”

⁵Kun pay chinngor Ananias chaná ay kali, nunkakatuy hiya ya natu-ug. Nunsidlay ugyat nan am-in ay nanngor as nan hana. ⁶Angkiay ya inmuy nan fiafiallu kan Ananias, at lenekfotancha hiya. Hacha at ipitivy ay uy nangilufok.

⁷Kun pay inmuy chi turu ay uras, enmali hi asawan Ananias ya sinungkop ay achina ammu nan enommat. ⁸Angkiay kenalen Pedro kan hiya, “Ifiakiam kan ha-un, ay hiyana kayong nan ustuy ay lakon nan lutayu?”

“O-ya hiyasa,” ensongfiat Safira. ⁹Ngem kenalen Pedro kan hiya, “Anuyyu payat nunturakian ay hen-asawa ay manisting as nan Espiriton Apo Dios? Ilaum, nan chiyuycha nangilufok kan asawam ad kianad at hanacha as pantiw, ya uy chaká us ilufok kan chicha.” ¹⁰Nunkakatuy hi Safira ya natu-ug as nan suken Pedro. Kun pay sinungkop nan fiafiallu, ya ininchanancha ay nanatuy hi Safira, inpitiwcha ay uy nangilufok kan hiya as nan sag-un asawana. ¹¹Nunsidlay ugyat nan am-in ay omaafurot ya am-in nan tapina ay nanngor as nan enommat.

Nan Nakaskaschaaw Ay En-enat Nan Apostoles

¹²As nan hiyachi, ongor nan en-enat nan apostoles ay sinyar ya nakaskaschaaw as nan tatakuy. Tenatanud am-in nan omaafurot ay naam-among as nan makali un Fiangsar Solomon as Templo. ¹³Maid naturud as nan chaan enmafurot kan Jesus ay maetapi kan chicha. Ngem uray mu hiyasa, rinispitucha challu nan nauycha omaafurot. ¹⁴Enmongoongorcha us nan naetapi ay lanaraki ya fianafiai ay enmafurot kan Jesus. ¹⁵Kiapú as nan en-enat nan apostoles, nan chiyuycha munsaket at inyuy nan tatakuy as nan korsa, ya enpapab-ugcha as nan inyapragcha ta as nan mar-osan Pedro at paat maaiwan koma nan tapina kan chicha. ¹⁶Nan ongoongor us ay tatakuy ay nurpu henan am-in ay ili ay nangliluwus ad Jerusalem at inyalicha nan chiyuycha munsaket ya nunkaanennetan, at enmammaycha am-in.

Nan Liglikiat Nan Apostoles

¹⁷As nan hiyachi, nan kangatuwan ay pachi ya nan am-in ay kakadwana ay Saduceo at enmaposcha as solet. ¹⁸Isunga enpatiliwcha nan apostoles, at inpaifiarudcha chicha. ¹⁹Ngem as nan lafi, enmali nan anghel Apo Dios, ya tenkafiana nan pantiw nan pagfiaruchan, at inpitiwna chicha. Kenalina kan chicha, ²⁰“Uy kayu as Templo ya ifiakiaiyu as nan tatakuy nan maepangkep as nan nauy fiarú ay fiyag.”

²¹Enafurot nan apostoles nan kenalina. As nan nakapis, inmuycha as Templo, ya enlapucha ay nun-isuru as nan tatakú.

Kun pay naaw-awni, as nan enmaliyan nan kangatuwan ay pachi ya nan kakadwana as Templo, enpaayagcha am-in nan am-in ay membron nan Sanhedrin ay chicha nan anap-apon chi Judio ya nan anam-amá ay Judio ta munmimitincha. Hacha at ifiaor nan kukuwarcha ay umuy as pagfiaruchan ay mangiyuy as nan apostoles kan chicha. ²²Ngem as nan inumchanancha as pagfiaruchan, maidcha at nan apostoles. Isunga nunfiangadcha ya enpachamagcha as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan maepangkep as na. ²³Kenalicha, “As nan inumchananmi, kutug ay naetotorfek nan pagfiaruchan, ya wachacha am-in nan nunkukuwarcha ay nangatakchug as nan pantiw. Ngem kunmi pay tenkafian, maid tagtakuwan as fiaruy.”

²⁴Kun pay chinngor nan kapetan nan kukuwarcha as Templo ya nan anap-apon chi papachi nan nauycha naifiakia, nalilifokancha as solet muanan enommat as nan apostoles.

²⁵Angkiay ya wacha at nan enmali ay nurpu as nan kawad-an nan Templo, ya kanana kan chicha, “Chumngor kayu! Nan lanaraki ay infiarudyu at wachacha as Templo ay cha mun-is-isuru as nan tatakú.”

²⁶Kuncha pay chinngor sa, inmuy nan kapetan ya nan kukuwarcha ay uy nangara kan chicha. Ngem chaancha kinuyud chicha, tay umugyatcha as nan mangkiayangan nan tatakú kan chicha.

²⁷Kuncha pay inyali nan apostoles, enpatakchugcha chicha as nan sangwanan nan Sanhedrin, ya finistikiar nan kangatuwan ay pachi chicha. ²⁸Kenalina, “Ilurugtoku! Infilinmi met ay ustu kan chakayu ay achi kayu mun-is-isuru babaen as nan kalibfengan nan nauy ay ngachan. Ilaunyu, nunchinamag at henan intiru ay Jerusalem nan insursuruyu, ya chakami at nan uyyu pafiasorun as nangpatuy kan hiya.”

²⁹Ngem tinumfor hi Pedro ya nan tapina ay apostoles, “Masapor hi Apo Dios nan tongparunmi, fiakun nan tatakú. ³⁰Nan Apo Dios ay chinaychayaw nan kaap-uan takú at tenakuna hi Jesus ay penatuyuy as nan nangepalansaanyu as nan koros. ³¹Hiya nan entag-uy Apo Dios as apét kannawana. Nunfialinuna hiya as Muntoray ya Omesarakan. Enat Apo Dios chi ta wachay chansan nan chiyuycha kianak Israel ay munfiafiawi ya mapakawan as nan fiasfiasorcha. ³²Chakami nan mangepaneknek ay tit-iwa chaná. Assesa us as nan Espiritu Santo ay inchat Apo Dios as nan chiyuycha mangtongpar kan hiya.”

³³Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan hana kenalen cha Pedro, finmungatcha as solet, ya laychuncha ay patayun nan apostoles. ³⁴Ngem wacha kan chicha nan usa ay Fariseo ay nan ngachana at Gamaliel ay mun-isursuru as Lintig ya rispituwun am-in nan tatakú. Tenmakchug hiya, ya finilina nan kukuwarcha ay epapitiwcha

nan apostoles as hen-omaketan. ³⁵Angkiay ya kenalina as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin, “Chakayu ay iib-ak ay kianak Israel, il-ilaunyu nan atunyu kan chatosa ay tatau. ³⁶Tay ad kasin, wacha hi Teudas ay nangali un usa hiya ay nangatu ay taku. Umuy as opat kiasot ay tatau nan naetapi ay imunud kan hiya. Ngem napatuy hiya, ya am-in ay imun-unud kan hiya at nasisiyancha, ya maid nunfianakian nan insursuruna. ³⁷Kun pay narpas sa, wacha us hi Judas ay i-Galilea as nan timpon nan munsensosan as tatau. Ongor chi nunfialinuna as pasorotna ay nangkuru as nan governo. Uray hiya at napatuy ya nasisiyancha us nan imun-unud kan hiya. ³⁸Isunga ad wani, ifiakiak kan chakayu ay kunyu at man ukiayun chicha. O, yasa ta kikiadcha. Tay mu as nan numnum nan tatau nan nurpuwan nan chacha at-atun winnu planplanuwun, achi maturuy. ³⁹Ngem mu kan Apo Dios nan nurpuwana, achi kayu makaamis kan chicha, tay anaka ya kunyu at lawá kontraun hi Apo Dios.”

⁴⁰Inyafudcha nan hana kenalen Gamaliel. Kuncha pay enpaayag kasin nan apostoles, enpasapletcha chicha. Angkiay ya finilinha chicha ay achicha kasin os-osarun nan ngachan Jesus as nan munkarkaliyancha as nan tatau, ya inlufuscha chicha.

⁴¹As nan nanaynanan nan apostoles as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin, nunlagsakcha, tay infilang Apo Dios chicha as maekari ay maetapi ay mun-iliwas as pannakaifiafiain kiapú kan Jesus. ⁴²Inurkiw ay wachacha as nan fiattaw nan Templo ya as nan tukutukún ay afong. Inturturuycha ay nangisursuru ya nangekaskasaba ay hi Jesus nan Cristo.

Nan Pitu Ay Napili Ay Fumadfiachang As Nan Apostoles

6 ¹As nan nauycha ay timpu, as nan enmongoongoran nan omaafurot, nurmuy lilen nan chiyuycha Judio ay munkali as Griego as nan chiyuycha Judio ay munkali as Hebreo. Nunlili nan chiyuycha munkali as Griego, tay nan uycha eellakas at naenganuycha as nan inurkiw ay maiwarasan chi rasyon para as nan chiyuycha makasapor.^t ²Isunga enayakian nan apostoles nan am-in ay omaafurot ta munmimitincha. Kenalicha, “Achi ustu challu ay enganuyumi ay mangedkasaba as nan kalen Apo Dios ta chakami nan mangfiachang as nan eellakas. ³Isunga chakayu ay iib-a, pumili kayu as pitu ay lanaraki kan chakayu ay ammay chi kaap-apatancha ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo ya kenasilib. Chicha nan chutokanmintu ay mangedkaman as nan nauy ay chunu. ⁴Mu hiyasa, kunmi yangkiay osarun nan timpumi ay munkarkararag ya mangedkaskasaba as nan kalen Apo Dios.”

⁵Nan kenalen nan apostoles at penalaylayadna nan am-in ay naamong hid-i. Pinilicha hi Esteban ay laraki ay napigsay pammatina ya napnu

^t 6:1 Nan naichat ay rasyon at siping winnu makan.

as pannakafialin nan Espiritu Santo ya cha Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Parmenas ya hi Nicolas ay Gentil ay i-Antiokia ay manguunud as nan iniili ay ukialen chi Judio. ⁶Angkiay ya inyuycha chicha as nan sangwanan nan apostoles ay nangekararag ya nangepatay as limacha as nan uron nan tunggal usa ay napili ta machutokancha ay mangedkaman as nan nauy ay chunu.

⁷Isunga kaskasin nunchinamag nan kalen Apo Dios. Enmangoongorcha nan omaafurot ad Jerusalem, ya ongoongorcha us nan papachi ay enmafurot.

Nan Natiliwan Esteban

⁸Hi Esteban ay napnu as bendisyon Apo Dios ya pannakafialin nan Espiritu Santo at ongor chi nakaskaschaaw ya sinyar ay en-enatna as nan tatakú. ⁹Ngem nan tapina ay Judio ay tatakon nan makali un Senagogan chi Nawayawayaan Ay Tatakú ya nan chiyuycha Judio ay i-Cirene, i-Alejandria, i-Cilicia ya i-Asia at nakesosekcha kan Esteban. ¹⁰Ngem chaancha nakasongfiat as nan kenasilib Esteban winnu nan enpakalen nan Espiritu Santo kan hiya.

¹¹Isunga penasoksokancha nan tapen nan lanaraki ta pafiasoruncha hi Esteban. Kenalicha, “Chinngormi ay nunkali hiya as maifusor kan Moises ya kan Apo Dios.” ¹²As nan hiyasa ay enatcha, linumuchay kuru as nan tatakú, anap-apu ya mun-isursuru as Lintig. Angkiay tiniliwcha hi Esteban, ya inyuycha hiya as nan chiyuycha membron nan Sanhedrin. ¹³Enmayagcha as nunkangutum ay nangpaneknek un, “Hi tona ay taku at achina ikinak ay cha munkalikali as maifusor as nan nauy nasantowan ay Templo ya as nan Lintig Moises, ¹⁴tay chinngormi ay kenalina un, ‘Hi Jesus ay anna ay i-Nazaret at paraw-unantu nan nauy Templo, ya sokatana am-in nan chiyuycha iniili ay ukiali ay enpatawid Moises kan chitaku.’” ¹⁵Am-in nan chiyuycha nangatokor as nan maam-amongan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin at kuncha entotoongan hi Esteban, ya inilacha ay kaman lupan chi anghel nan lupana.

Nan Songfiat Esteban

7 ¹Angkiay ya senarudsud nan kangatuwan ay pachi kan Esteban, “Ay tit-iwa chaná ay chacha epabpafiasor kan he-a?”

²Tinumfor hi Esteban, “Chakayu ay ib-a ya am-a, chungrunyu nan ifiakiak kan chakayu. Hi Apo Dios ay machaychayaw at nunpaila kan apu takú ay Abraham as nan kawad-ana pay laing ad Mesopotamia sakbay uy makiili ad Haran. ³Kenalen Apo Dios kan hiya, “Taynam nan ilem ya nan iib-am, ya umuyka henan luta ay epailak kan he-a.”^u ⁴Isunga tenaynana

^u 7:3 Gen. 12:1

tit-iwa nan lutan chi i-Caldeo ay nakiiliyana, ya uy nagyan ad Haran. Kun pay natuy hi amana ay entatakina, infiaor Apo Dios hiya as nan nauy luta ay umiiliyanyu ad wani. ⁵Maid poros enpatawid Apo Dios kan hiya hid-i as uray ak-akettuy ay luta. Ngem enkaren Apo Dios kan hiya ay ichatnantu na ay luta ay kuwaunantu ya nan chiyuycha kianakna, uray mu maid pay anakna as nan hiyachi ay nun-ekariyan Apo Dios kan hiya. ⁶Nauy nan kenalen Apo Dios kan Abraham, ‘Nan chiyuycha kianakmu at magyanchantu henan lutan chi tukún, ya munfialinchantu as mafiabfiaor ya maparpalikiatchantu as opat kiasot ay tawwun. ⁷Ngem chusaoktu nan chiyuycha umiili hid-i ay mamabfiaortu kan chicha. As nan marpasan chatosa, mak-akchantu as nan hana ay luta, ya chaychayawunak henan nauy ay lukiar.’” ⁸Kenalen pay Esteban, “Inchat Apo Dios kan cha Abraham nan filin ay sugyatancha nan an-akcha ay lallarakí ay hiyasa nan sinyar nan inturag Apo Dios kan hiya. Isunga sinugyatan Abraham nan pototna ay hi Isaac as nan maekawaru ay urkiw nunlapu as nan naiyankana. Sinugyatan Isaac hi Jacob ay pototna. Assesa us nan enat Jacob as nan chiyuycha pototna ay hinpuru ya chuwa ay machaychayaw ay kaap-uan takú.

⁹“Nan chiyuycha kaap-uan takú ay potot Jacob at enapsancha nan sunúdcha ay hi Jose. Enlakucha hiya ay nunfialin as mafiabfiaor ad Egipto. Ngem nawawacha hi Apo Dios kan Jose, ¹⁰ya ensarakana hiya as nan am-in ay nunliglikiatana. Inchat Apo Dios kan hiyay laing, ya nalaylaychan nan Faraon ay ari ad Egipto kan hiya. Isunga chinutokana hiya as muntoray as nan intiru ay Egipto ya manganongnongnong us as nan am-in ay kuk-uwana.”

¹¹“Angkiay ya as nan inumchanan chi fitel as nan intiru ay Egipto ya Canaan, ongor chi likiat nan tatau hid-i, ya maid omor-an nan kaap-uan takú as kanuncha. ¹²Kun pay chinngor Jacob ay wachay makan ad Egipto, infiaorna nan kaap-uan takú ay lomaku as kanuncha. Hiyachi nan enmon-ona ay inmuyancha ad Egipto. ¹³As nan maekadwa ay inmuyancha, enpakaammon Jose nan maepangkep as nan achorna as nan susnúdna, ya naam-ammon nan Faraon nan pamilyan Jose. ¹⁴Angkiay enpaayag Jose hi Jacob ay amana ya am-in ay pamilyan amana ay omalicha ad Egipto. Piton puru ya lemacha am-in. ¹⁵Inmuy hi Jacob ad Egipto ay hid-i nan natuyana ya nan an-akna ay kaap-uan takú. ¹⁶Nan achorcha at naiyaton ay naifiangad ad Sikem, ya inlufokcha as nan liyang ay lenakwan Abraham ad pus-uy as nan chiyuycha kianak Hamor.

¹⁷“As nan kiayud umchanan nan timpu ay ommatan nan enkaren Apo Dios kan Abraham ad pus-uy, kaskasin natapiyan nan kaap-uan takú ad Egipto. ¹⁸Nasennokat chi ari ad Egipto inkiana naesokat nan usa ay

† 7:7 Gen. 15:13-14; Exo. 3:12 † 7:10 Gen. 37; 39-41

ari ay achi nangammu kan Jose.^x ¹⁹Nan chiyuy ay ari at enallilawna ya penarpalikiatna nan kaap-uwam takú ya kun songel kan chicha. Peneletna chicha ay mangenganuy as mutuncha ta kuncha matuy.

²⁰“Hiyana nan timpu ay naiyankan Moises ay fufusellan ay onga. Turu ay furan nan nangay-aywanan enana kan hiya as afongcha. ²¹Kuncha pay achi maetafun hiya as afongcha, enpaiyachawwicha ya tenaynancha hiya. Ngem ininchanan nan fiafiai ay potot nan Faraon ya enpaaurúgna hiya as kaman tit-iwa ay anakna.^y ²²Naisursuruwan hi Moises as am-in ay kenasilib nan i-Egipto, ya nunfialin hiya as mafigfigfig as nan am-in ay infiagfiakiana ya en-enatna.

²³“Kun pay nun-opat puru nan tawwuna, ninumnumna ay uy mangam-ammu as nan kakailiyana ay kianak Israel. ²⁴As nan inmuyana, enasporana nan usa ay kailiyana ay cha palikiatun nan i-Egipto. Inyapana kayman hiya, ya enes-angna babaen as nan nangpatuyana as nan i-Egipto. ²⁵Ka-anan Moises mu maawatan nan kakailiyana ay hiya nan osarun Apo Dios ay mangwayawaya kan chicha, ngem chaancha naawatan. ²⁶As nan kafikiatana, as nan nangil-ana as nan chuwa ay kakailiyana ay kianak Israel ay cha munpatuy, penachasna ay mangpakappia kan chatona ay chuwa. Kenalina, ‘iib-a, munpachong kayu ay kianak Israel ya, anuy kayu cha munpatpatuy?’

²⁷“Ngem nan usa ay namalikiat as nan kailiyana at inturchuna hi Moises, ya kanana, ‘Anan nangchutok kayong kan he-a ay mangetoray ya mangokóm kan chakami?’ ²⁸Ku-unak man laychun ay patayun kan he-a ay kaman as nan nangpatuyam ad kugkia as nan usa ay i-Egipto.’^z ²⁹Kun pay chinngor Moises na, lenmayaw hiya, ya nagan ad Midian ay achawwi ay lukiar. Hid-i nan enmasaw-ana, ya nawad-an hiya as chuwa ay potot ay lanaraki.

³⁰“Kun pay inmuy chi opat puru ay tawwun, nunpaila kan hiya nan usa ay anghel as nan cha kumarkiarud ay ek-eket ay kaiw ay wacha henan disyerto as nan sag-un nan Chuntug Sinai. ³¹Naschaaw hi Moises as nan chiyuy inilana. Kun pay naesnop hiya ay uy mangemamad, chinngorna hi Apo Dios ay nangali kan hiya un, ³²‘Ha-un nan Dios nan kaap-uwam, nan Dios cha Abraham, Isaac, ya Jacob.’^a Kun pay chinngor Moises chi, penmayagpag hiya kiapú as ugyatna, ya achina at maiturud ay mangila’s chi. ³³Kenalen Apo Dios kan hiya, ‘Kaanum nan sapatosmu, tay nan luta ay nangatakchukiam at nasantowan.’^b ³⁴Inilak nan maparpalikiat ay tatakok ad Egipto, ya chinngorku nan mun-an-ananaanacha kiapú as nan iliwascha. Isunga kenomsopak ay mangwayawaya kan chicha. Aka, ta ifiaorku he-a ay munfiangad ad Egipto.’^c

---

^x 7:18 Exo. 1:8   ^y 7:21 Exo. 2:1-10   ^z 7:28 Exo. 2:13   ^a 7:32 Exo. 3:6   ^b 7:33 Exo. 3:5
^c 7:34 3:1-10

³⁵Inturuy pay Esteban, “Hi Moises ay anna nan enachen nan chiyuycha kianak Israel as nan nangaliyancha un, ‘Anan mangali un he-a nan mangetoray ya mangokóm kan chakami?’ Ngem hiya nan infiaor Apo Dios ta muntoray ya wayawayaana chicha babaen as nan fiachang nan anghel ay nunpaila kan hiya as nan cha kumarkiarud ay kaiw. ³⁶Enpangon Moises chicha ay nak-ak ad Egipto. Ongor nan enkamkamana ay nakaskaschaaw ya sinyar ad Egipto, henan Munchachara ay Fiayfiay, ya kaman us as nan nanarcharanancha henan disyerto as opat puru ay tawwun. ³⁷Hi Moises ay anna nan nangali as nan chiyuycha kianak Israel un, ‘Hi Apo Dios at umifiaortu kan chakayu as usa ay pomapadtu ay kaman kan ha-un ay murpu as nan kianak Israel.’^d ³⁸Hi Moises nan naetatapi as nan kaap-uwan takú ay naamong henan disyerto. O, hiya nan wacha kan chicha ya nan anghel ay nunkali kan hiya henan chuntug ay Sinai. Hiya us nan nanawat as nan chiyuycha maid patingkiana ay kalen Apo Dios ay enpatawidna kan chitaku.

³⁹“Ngem nan kaap-uwan takú at enachicha ay mangtongpar as nan infiagfiakian Moises kan chicha. Kuncha at chinukkian hiya, ya nan ninunumnumcha yangkiay at nan munfiangchana ad Egipto. ⁴⁰Kiapú ta nafiayag hi Moises henan chuntug ay Sinai, kenalicha kan Aaron ay pachicha, ‘Mun-ammaka as tapina ay didiosenmi ay mangepangu kan chakami. Nan nauy taku ay hi Moises ay nangek-ak kan chitaku ad Egipto at achi takú ammu nan enommat kan hiya.’^e ⁴¹Hiyachi nan timpu ay nun-ammaancha as didiosencha ay finakfiaka, nun-ichatchatoncha as nan hana ay didiosen, ya nunlagragsakcha ay nunsicha kiapú as nan enammaancha. ⁴²Ngem chinukkian Apo Dios chicha, ya inukiayna chicha ta uray ud-ay chayawuncha nan taraw ad chaya ay kaman as nan naisurat as nan liblon nan chiyuycha pomapadtu ay kanana,

‘Chakayu ay kianak Israel, ay ha-un nan enpartiyanyu as animar ya nun-ichatonanyu as opat puru ay tawwun ay nanarcharananyu henan disyerto?

⁴³Fiakun, tay nan intitiinyu at hiya nan fiawi ay naamma as larat ay naipuy-an nan didiosenyu ay Moloc ya nan tenartaraw ay makali un Refam. Chicha nan didiosen ay enammaanyu ay chinaychawayu. Isunga hiyana nan kiapón nan nangepak-akak kan chakayu ta umuy kayu as nan ad-achawwi mu nan Babilonia.’^f

⁴⁴Inturuy pay Esteban, “Nan kaap-uwan takú at wacha kan chicha nan fiawi ay naamma as larat henan disyerto ay mangepaila ay wacha hi Apo Dios kan chicha. Naammaan chi ay maiyunud as nan infilin Apo Dios kan Moises ya maiyunud as nan kapadpachong nan inilan Moises.

^d 7:37 Deut. 18:15; Ara. 3:22   ^e 7:40 Exo. 32:1   ^f 7:43 Deut. 17:3; Amos 5:25-27

⁴⁵Kun pay natuy hi Moises, naesokat hi Josue ay nangepangu as nan kaap-uwan takú. Nan chiyuy fiawi ay naamma as larat ay tenawidcha at entatakincha henan luta ay sinubratcha as nan inmili hid-i ay enpak-ak Apo Dios. Nan hana fiawi ay naamma as larat at wacha inkiana as nan timpon Ari David. ⁴⁶Hi David at penalaylayadna hi Apo Dios. As nan hiyachi, chinawat David kan Apo Dios mu mafialin ay mun-amma hiya as magyanaan nan Dios ay chinaychayaw Jacob. ⁴⁷Ngem fiakun hi David nan nangamma, kun at nan pototna ay hi Solomon.

⁴⁸“Uray mu hiyasa, nan Kangatuwan ay hi Apo Dios at fiakun as nan chiyuycha afong ay enammaan chi tatau nan omaafongana ay kaman as nan kenalen nan usa ay pomapadtu un,

⁴⁹‘Ad chaya nan tronok, ya asna's luta nan kiakiatinak. Anan kaassenan nan afong ay ammaanyu para kan ha-un? Ay chaud nan mun-iblayak?

⁵⁰Ay kun fiakun ha-un nan nangamma am-in kan chatona?’^g Hiyana nan kenalen Apo Dios.”

⁵¹Inturuy pay Esteban, “Nunsidlay kenasokelyu, ya nalurak kayu ay manggor as nan kalen Apo Dios! Kun kayu tit-iwa kaman as nan kaap-uwanyu ay kanayon ay mangontra as nan Espiritu Santo! ⁵²Ay wachay uray usa as nan chiyuycha pomapadtu ay chaan penalikiat nan kaap-uwanyu? Maid met. Penatuycha nan chiyuycha nangepadtu as nan omaliyan nan Nalintig. Ad wani chakayu mismu nan nangesepsep ya nangepapatuy kan hiya. ⁵³Chakayu nan nang-awat as nan lintig ay nurpu kan Apo Dios babaen as nan anghesna ad pus-uy, ngem kunyu challu chaan tenongpar.”

Nan Nanglomtakancha Kan Esteban

⁵⁴Kun pay chinngor nan chiyuycha membron nan Sanhedrin nan kenalen Esteban, nunngesat nan fiab-acha as fungatcha as solet kan hiya. ⁵⁵Ngem hi Esteban ay napnu as Espiritu Santo at nuntangad ad chaya, ya inilana nan kaichayawan Apo Dios ya hi Jesus ay nangatakchug as apét kannawana. ⁵⁶Kenalina, “Uy! Ilaunyu kay! Iilaok ay naeelwang ad chaya, ya iilaok nan Anak chi taku ay hi Jesus ay nangatakchug as nan apét kannawan Apo Dios.”

⁵⁷Ngem kuncha at kahifufudtak ay nanangpop as ingacha. Angkiay kenamucha ay nangarufong kan hiya, ⁵⁸at inkiayadcha ay manged-ak henan siyudad ya enlapucha ay manglomtak. Nan chiyuycha nuntistigu ay nangepafiasor kan hiya at kenaan cha nan kakiycha ya enpad-uncha as nan laraki ay nan ngachana at Saulo. ⁵⁹Kuncha pay cha lomlomtakun hi Esteban, nunkararag hiya. Kenalina, “Apo Jesus, awatum nan

---

^g 7:50 Isa. 66:1-2

lenawak.” ⁶⁰ Angkiay ya nunpalintumang hiya, ya infukiawna, “Apo, achim ifilang na as fiasor kan chicha.” Kenalina chi, ya natuy.

Nan Namalikiatan Saulo As Nan Chiyuycha Omaafurot

8 ¹⁻² As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan manangchaychayaw kan Apo Dios ay uy nangilufok kan Esteban, ya nunsidlay tangunggugcha kiapú as nan natuyana. Hi Saulo at usa ay nangiyafud as nan nangpatuyancha kan Esteban.

As nan hiyasa challu ay urkiw, nunlapu nan maparpalikiatanan as solet nan chiyuycha omaafurot ad Jerusalem. Am-in nan omaafurot hid-i at lenmayawcha ay nasisiyan henan intiru ay Judea ya Samaria omangkiay nan apostoles. ³ Ngem hi Saulo at enlapuna ay mamalikiat as solet as nan am-in ay omaafurot. Sinungsungkop as nan tukutukún ay afong ay nangikuyud as nan lanaraki ya fianafiai ta uyna ifiarud chicha.

Nan Nangekaskasabaan Felipe As Nan Ammay Ay Chamag Ad Samaria

⁴ Nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan at inmuycha henan uray ngachana ay luglukiar ay uy nangekaskasaba as nan kalen Apo Dios maepangkep kan Jesus. ⁵ Hi Felipe nan usa ay inmuycha henan usa'y siyudad henan probinsiya ay Samaria, ya enkaskasabana nan maepangkep kan Cristo. ⁶ As nan nanngoran nan ongoongor ay tatakú kan hiya ya nangil-ancha as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ay enatna, nun-us-usacha am-in ay chinumngor ay ustu as nan kenalina. ⁷ Nakak nan chiyuycha anennet as nan ongor ay nunkaanennetan ay cha munfugfukiaw, ya ongorcha us nan paralitiko ya nunkapilud ay enmammay. ⁸ Isunga naragsakcha as solet nan umiili henan nauy siyudad ad Samaria.

⁹ Wacha hid-i nan usa ay taku ay nan ngachana at Simon ay somasaromangka ay nun-ekamkaman as naschaawan nan chiyuycha i-Samaria. Enpangasna pay un hiya at usa ay nakaskaschaaw ay taku. ¹⁰ Am-in nan tatakú hid-i uray ngachanay kasasaadcha at chinumngorcha kan hiya. Kenarkalicha, “Hi tona ay taku at makali un Amud ay Pannakafialin Apo Dios.” ¹¹ O, chinumngorcha ay ustu kan hiya, tay nafiayag ay penaschaawna nan tatakú babaen as nan nunsarsaromangkaana. ¹² Ngem kuncha pay enafurot nan enkasaban Felipe ay Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya maepangkep kan Jesu Cristo, nunpafunyangcha, lanaraki ya fianafiai. ¹³ Uray us hi Simon at enmafurot. Kun pay narpas ay nafunyakian hiya, inturturuyna ay inmundud kan Felipe. Naschaaw hiya as nan inilana ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay en-enat Felipe.

¹⁴ Kun pay chinngor nan apostoles ad Jerusalem ay enafurot nan chiyuycha i-Samaria nan kalen Apo Dios, infiaorcha cha Pedro kan Juan

ay umuy kan chicha. ¹⁵As nan inumchanancha hid-i, enkararakiancha nan chiyuycha omaafurot ta awatuncha koma nan Espiritu Santo, ¹⁶tay chaan pay enmali nan Espiritu Santo as nan uray usa kan chicha. Nafunyakiancha yangkiay as nan ngachan Apo Jesus. ¹⁷Angkiay ya as nan nangepatayan cha Pedro kan Juan as nan limacha as nan chiyuycha omaafurot, enawatcha nan Espiritu Santo.

¹⁸Kun pay inilan Simon ay inchat Apo Dios nan Espiritu Santo babaen as nan nangepatayan nan apóstoles as limacha as nan chiyuycha omaafurot, inchawchawnay siping kan cha Pedro kan Juan. ¹⁹Chinawat Simon kan chicha, “Ichatyu man paat na ay pannakafialin kan ha-un ta mu ngachana nan mangepatayak as limak at urum ya maawatna nan Espiritu Santo.”

²⁰Ngem tinumfor hi Pedro kan hiya, “Maetapi koma nan sipingmu kan he-a ay mapuoran ad inferno, tay kunmu ka-anan un malakwan chi siping nan ichat Apo Dios. ²¹Maid fiyangmu as nan chunumi, tay achi ustu nan numnummu as nan mangiilan Apo Dios. ²²Isunga munfiawika as nan mangotettet ay ninumnummu, ya munkararagka kan Apo Dios ta mu mafialin koma at pakawanun chaká as nan hana mangotettet ay pangkepmu. ²³Tay nan mailak at nangapposka as solet ya kamanka nafiafiarud babaen as nan fiasormu.”

²⁴Angkiay ya tinumfor hi Simon, “Ekararakianak man paat as nan Apo ta achi challu maekaman kan ha-un nan kenaliyu.”

²⁵Kun pay lenpas cha Pedro kan Juan ay nangepaneknek as nan maepangkep kan Jesus ya nangekasaba as nan kalen Apo Dios, nunfiangadcha ad Jerusalem. As nan chacha marmar-osan henan ongor ay fiabruy ad Samaria, enkaskasabacha nan Ammay ay Chamag.

Hi Felipe Ya Nan Opisyar Ay I-Etiopia

²⁶As nan hiyachi, nunpaila kan Felipe nan usa ay anghel Apo Dios, ya kanana kan hiya, “Maligwatka, ya umuyka as apét filáng, as nan korsa ay murpu ad Jerusalem ya muntoróng ad Gaza.” Nan nauy ay korsa at muntoróng henan disyerto. ²⁷Naligwat hiya, ya inmuy as nan korsa ay ansa. As nan chana umuyan, sinib-atna nan i-Etiopia ay yunuku. Hi tona at usa ay mafigfigfig ay opisyar ay manganongnongnong as nan am-in ay kuk-uwán nan reyna ad Etiopia ay makali un Candace. Nurpu hiya ad Jerusalem ay uy nunchayaw kan Apo Dios. ²⁸Nunlurukian hiya as nan kalesana ay munfiangad as ilina ya cha munfiasfiasa as nan insurat Isaias ay pomapadtu. ²⁹As nan hiyachi, kenalen nan Espiritu Santo kan Felipe, “Uyka. Maesnopka as nan hana nunlurukian as nan kalesa.”

³⁰Natannagtag hi Felipe ay naesnop, ya chinngorna ay cha fiasfiasaun nan opisyar nan insurat Isaias ay pomapadtu. Angkiay ya senarudsud Felipe kan hiya, “Ay maawatam nan cham fiasfiasaun?”

³¹“Achek mampay maawatan sukúd kun wachay mangelawlawag kan ha-un,” ensongfiat nan opisyar. Angkiay ya enayakiana hi Felipe ay makilukian kan hiya. ³²Nan chana fiasfiasaun ay naisurat as nan Kalen Apo Dios at hiyana:

“Maepachong hiya as nan karnero ay cha maiyuy ay maparti, winnu maepachong as nan kordero ay kun kinkinak uray cha mapukisan nan chotchotna. Maid poros kankanana.

³³As nan naifiafiainana, nakaan nan kalibfengana ay maokóm. Anan makaifiakia as nan maepangkep as nan kianakna, tay napapug at met nan fiyagna asna's luta?”^h

³⁴Kenalen nan yunuku kan Felipe, “Ifiakiam pay kan ha-un mu anan cha mangaliyan nan pomapadtu as na? Ay maepangkep kan hiya mismu winnu maepangkep as nan tukún ay taku?” ³⁵Angkiay ya enlapon Felipe ay munkali nunlapu as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay finasan nan yunuku, ya enlawlawagna kan hiya nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesus. ³⁶Kuncha pay inturturuy ay nanarcharan as nan korsa, inumchancha as nan kawad-an nan chanum. Kenalen nan yunuku, “Ilaum! Nauy chi chanum, anan mangepawa as ok mafunyakianan?”

³⁷[Kenalen Felipe kan hiya, “Mafialinka ay mafunyakian mu as nan am-in ay numnummu at omafurotka.”

Tinumfor nan yunuku, “Afurotok ay hi Jesu Cristo nan anak Apo Dios.”ⁱ ³⁸Enpakinak nan yunuku nan kalesa ay nunlurukianancha, ya kenomsopcha ay chuwa as nan chanum, at finunyakian Felipe hiya. ³⁹Kuncha pay tenmakchang as nan chanum, enek-ak nan Espiriton Apo Dios hi Felipe. Chaan kasin inil-ilan nan yunuku hiya, ngem naragsak nan yunuku ay nangituruy ay inmuy as ay-ayana. ⁴⁰Kun pay hi Felipe at naammuwana ay kalina at ya wacha hiya payat ad Azoto. As nan hiyachi, inmuy ad Cesarea, ya as nan chinmag-osana henan am-in ay ili ay maraosana at enkaskasabana nan Ammay ay Chamag.

Nan Omafurotan Saulo Kan Jesus

(Ara. 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹As nan hana ay timpu ay enommatan chatona, inturturuy Saulo ay nangug-ugyat ay mangpatuy as nan chiyuycha omaafurot. Isunga inmuy hiya as nan kangatuwan ay pachi ²ta chumawat as sursurat ay pamarufus ay iyuyana as nan anap-apu as nan chiyuycha senagoga henan siyudad ay Damasco. Hiyasa nan atuna ta mu kay wachay mad-anana as lanaraki winnu fianafiai ay cha omab-afurot as nan makali un Charan Apo Jesus at wachantuy kalibfengana ay mangtiliw kan chicha

^h 8:32-33 Isa. 53:7-8   ⁱ 8:37 As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu.

ay uy mangifiarud ad Jerusalem. ³As nan kiayud umchanaan Saulo ad Damasco, kalina at ya nachiyat chi silaw ay nurpu ad chaya ay nangliwus kan hiya. ⁴Natu-ug hi Saulo as nan luta ya chinngorna nan kali ay nangali kan hiya, “*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun?*”

⁵“Ngachanmu Apo?” senarudsud Saulo.

Tinumfor nan Apo, “*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.*”

⁶*Tomakchugka, ya umuyka henan siyudad, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as nan masapor ay atum.*”

⁷Nan chiyuycha kakadwan Saulo at kuncha nasngang as nan nanngorancha as nan kali ngem maid inilacha as taku. ⁸Naligwat hi Saulo as nan luta, ya as nan nanglitakiana as nan matana, achi poros makaila. Isunga kuncha penapachang ay nangiyuy kan hiya ad Damasco. ⁹As nan turu ay urkiw at achi makaila hiya. Chaan pay nangnangan ya chaan inmig-ikop.

¹⁰Wacha nan usa ay omaafurot ad Damasco ay nan ngachana at Ananias. Nunkali hi Apo Jesus kan hiya babaen as nan kaman iitaw ya kanana, “*Ananias!*”

“Nauyak Apo,” ensongfiatna.

¹¹Kenalen nan Apo kan hiya, “*Maligwatka, ya umuyka as nan korsa ay makali un Lutug. Sarudsuchum as nan chiyuycha wacha as afong Judas nan i-Tarso ay nan ngachana at Saulo, tay wacha hid-i ay cha munkarkararag.*” ¹²*Babaen as nan kaman iitaw, inilana ay cha sungkop nan laraki ay nan ngachana at Ananias, ya chana epatay nan limana kan hiya ta makaila kasin.*”

¹³Ngem tinumfor hi Ananias, “Apo, ongor met chi nachamagku as nan tatakum maepangkep kan tona ay taku ya maepangkep as nan am-in ay en-enatna ay kauugyat as nan tatakum ad Jerusalem. ¹⁴Ad wani, enmali hiya hena ad Damasco ay wachay pammarufusna ay nurpu as nan anap-apon chi papachi ad Jerusalem ta mafialina ay tiliwun nan am-in ay munchaychayaw kan he-a.”

¹⁵Ngem kenalen nan Apo kan Ananias, “*Uyka, tay pinilek hiya as fiabfiaarok ay uy mangepakaammu as nan ngachanku as nan chiyuycha Gentil, as nan ar-ari, ya as nan chiyuycha kianak Israel.*” ¹⁶*Ha-un mismu nan mangepaila kan hiya as nan ongor ay iliwasna as nan mangepakaammuwana as nan ngachanku.*”^j

¹⁷Isunga inmuy hi Ananias as nan afong ay kawad-an Saulo, at enpatayna nan limana kan hiya, ya kanana, “Ifiak ay Saulo, hi Apo Jesus ay nunpaila kan he-a as nan cham omaliyan hena nan nangifiaor kan han ta kasinka makaila, ya mapnuka as Espiritu Santo.” ¹⁸Hiya at chi ya nag-as nan kaman seksek as matan Saulo, ya kasin makaila hiya. Angkiay

---

j 9:16 Ara. 20:23; 2 Co. 11:23-27; 1 Tim. 1:11-16; 2 Tim. 1:11-12

naligwat hiya ya nafunyakian. ¹⁹Kun pay narpas chaná, uy nangan, ya finmikas kasin.

Nan Nun-ekaskasabaan Saulo Ad Damasco

As nan kaat ay urkiw, nakepagyan hi Saulo as nan chiyuycha omaafurot ad Damasco. ²⁰Hiya at chi ya inmuy as nan chiyuycha senagoga ay nangelapu ay mangedkasaba ay hi Jesus at Anak Apo Dios. ²¹Am-in nan chinumngor kan hiya at naschaawcha. Waschi un senarudsudna, “Ay fiakun challu hi tona nan laraki ay namarpalikiat as nan chiyuycha munchaychayaw kan Jesus ad Jerusalem? Ay fiakun nan enmaliyana hena at ta uyna tiliwun nan omaafurot ay mangepangad as nan anap-apon chi papachi hid-i?” ²²Ngem kaskasin napapigsa hi Saulo ay nun-ekasaba ya makaawis as solet nan enatna ay nangepaneknek ay hi Jesus nan Cristo. Isunga achi poros makasongfiat nan chiyuycha Judio ay umiili ad Damasco.

²³Kun pay inmuy chi kaat ay timpu, plenanon nan chiyuycha Judio mu anan atuncha ay mangpatuy kan Saulo.^k ²⁴Inurkiw ya lenafi ay ensasanubcha hiya as nan am-in ay sungkohan henan siyudad ta patayuncha hiya mu mak-ak. Ngem naammuwan Saulo nan planucha kan hiya. ²⁵Ngem as nan henlafi, nan iib-ana ay omaafurot at inittucha hiya as nan tekles ay tenaliyancha, ya inuy-uycha hiya as nan nangatu ay tuping nan siyudad ta lomayaw.

Hi Saulo Ad Jerusalem

²⁶Kun pay inumchan hi Saulo ad Jerusalem, penachasna ay maetapi as nan chiyuycha omaafurot, ngem inmugyatcha am-in kan hiya, tay achicha afurotun ay usa us hiya ay tit-iwa ay omaafurot. ²⁷Ngem uy finadngan Bernabe hiya ya kenadwaana hiya ay inmuy as nan apostoles. Infiakiana kan chicha nan enat Saulo ay nangila as nan Apo as nan korsa ad Damasco ya nan nunkaliyan nan Apo kan hiya. Infiakiana us nan kenaturud Saulo ay nangedkaskasaba as nan maepangkep kan Jesus ad Damasco. ²⁸Kiapú ta assid-i, nakekadkadwa hi Saulo kan chicha ad Jerusalem, ya naturud hiya ay uy nangedkaskasaba as nan maepangkep kan Apo Jesus. ²⁹Nakekali ya nakesosek hiya as nan chiyuycha Judio ay munkali as Griego, ngem kuncha at anapun chi atuncha ay mangpatuy kan hiya. ³⁰Kun pay naammuwan nan iib-a ay omaafurot sa, inturudcha hi Saulo ay chinmayyu ad Cesarea, at infiaorcha hiya ad Tarso. ³¹As nan hiyachi, nakyat nan maparpalikiatanan nan chiyuycha iglesia henan intiru ay probinsiya ay Judea, Galilea ya Samaria. Pinmigma nan pammaticha ya naawischa babaen as nan namadfiadngan nan Espiritu

^k 9:23-25 2 Co. 11:32-33

Santo kan chicha. Enmongoongorcha nan omaafurot ya inturuycha ay nunchaychayaw as nan Apo as nan panagfiyagcha.

Hi Pedro Ad Lidda Ya Ad Joppe

³²Kun pay hi Pedro at cha munfiabfiat henan tukutukún ay lukiar ay kawad-an nan tatakon Apo Dios. As nan namingsan, uyna finisita nan tatakon Apo Dios ad Lidda. ³³Inilana hid-i nan usa ay laraki ay nan ngachana at Eneas. Hiya at kun u-uumfug as nan ufugna as waru ay tawwun, tay naparalitiko. ³⁴Kenalen Pedro kan hiya, “Eneas, paamayun chaká kan Jesu Cristo. Fumangunka ya lekopum nan apragmu.” Hiya at chi ya finmangun hi Eneas. ³⁵As nan nangil-an nan am-in ay inmiili ad Lidda ya Saronas as nan enommat kan Eneas, enmafurotcha kan Apo Jesus.

³⁶Ad Joppe, wacha nan fiafiyai ay nan ngachana at Tabita ay usa ay omaafurot. Nan ngachana as nan kalen chi Griego at Dorcas ay nan laychuna ay kanan at ugsa. Kanayona ay atun chi ammay ya fiadngana nan chiyuycha pugli. ³⁷As nan hana ay timpu ay kawad-an Pedro ad Lidda, nunsaket hi Tabita, at natuy. Angkiay ya kuncha pay inmus hiya, enpab-ugcha as nan nunngangatu ay kuwartu. ³⁸Kiapú ta nan ili ay Lidda at achi achawwi ad Joppe, as nan nanngoran nan chiyuycha omaafurot ay wacha hi Pedro ad Lidda, inmifiaorcha as chuwa ay lanaraki ay uy mumpakaasi kan hiya. As nan inumchanancha, kenalicha, “Pangaasem ta kamuwum ay makeali kan chakami ad Joppe.” ³⁹Isunga nunkaliligwat hi Pedro ya nakiuy kan chicha. Kuncha pay inumchan, enpangucha hiya as nan nunngangatu ay kuwartu. Am-in nan eellakas at enarufongcha hi Pedro. Chacha mun-ag-akor ya chacha epaila kan hiya nan chiyuycha kamisita ya tapen chi kakiay ay enammaan Dorcas as nan natatakuwana.

⁴⁰Ngem enpapitiw Pedro chicha am-in as nan kuwartu, at nunpalintumang hiya ya nunkararag. Angkiay ya nunsakong hiya as nan natuy, ya kanana, “Tabita, fumangunka.” Hiya at chi ya nunlitag hi Tabita. Kuna pay inila hi Pedro, finmangun ya tenmikor. ⁴¹Inunnan Pedro nan limana, ya finadngana hiya ay tomakchug. Angkiay ya enayakiana nan chiyuycha ellakas ya nan tapina ay kakadwacha ay omaafurot, ya enpailana kan chicha hi Dorcas ay nataku. ⁴²Nan nauy ay chamag at naammuwan henan intiru ay Joppe, ya ongorcha nan enmafurot kan Apo Jesus. ⁴³Nagyan hi Pedro ad Joppe as ongor ay urkiw as nan afong Simon ay mun-am-amma as larat.

Cha Pedro Kan Cornelio

10 ¹Wacha ad Cesarea nan usa ay laraki ay nan ngachana at Cornelio ay kapetan chi hinkiasot ay sosorchachu. Nan nauy ay bunggoyna at makali un “Italiana ay Sosorchachu”. ²Uray Gentil hiya

at relihiyoso challu, ya munchaychayaw hiya kan Apo Dios patí nan pamilyana. Ongor us chi en-enatna ay finmachang as nan chiyuycha Judio ay pugli, ya kanayon hiya ay munkararag kan Apo Dios.

³As nan usa ay makiayud as nan kiayud alas tres, babaen as nan kaman iitaw, inilana nan usa ay anghel Apo Dios ay sinungkop as nan kawad-ana, ya kanana kan hiya, “Cornelio.”

⁴Entotoongan Cornelio nan anghel as ugyatna as solet, ya kanana, “Apo, ngachanay ifiakiam?”

Tinumfor nan anghel, “Nalaylaychan hi Apo Dios as nan chiyuycha kararagmu ya as nan ongor ay fiachangmu as nan pugli. Enawat at Apo Dios chasa ay kamanmu chaton kan hiya. ⁵Ad wani umifaorka as lanaraki ay umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro. ⁶Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan olet nan fiayfiay.”

⁷Kun pay nak-ak nan anghel, enayakian Cornelio nan chuwa as nan chiyuycha mafiabfiaor ya usa ay relihiyoso ay sorchachu ay usa as nan fumadfiachang kan hiya mismu, ⁸at infiakiana kan chicha nan am-in ay enommat. Hana at ifiaor chicha ay umuy ad Joppe.

⁹As nan kafikiatana as nan kiayud munkiawa, chacha manarcharan ay maesnop ad Joppe. As nan hiyachi challu ay uras, inmuy hi Pedro as nan nuntatapor ay tabfongan nan afong ay uyna munkararakian. ¹⁰Kun pay naaw-awni, nunchukiaang hi Pedro, ya laychuna ay mangan. Ngem as nan cha mangesakianaan nan tapina as makan, wacha nan enpailan Apo Dios kan hiya babaen as nan kaman iitaw. ¹¹Inilana ad chaya ay naelwang, ya cha mauy-uy asna's luta nan kaman afulug ay urus ay nasisiluwan nan opat ay sulina. ¹²Nan naiittu as nan urus ay anchi at am-in ay tukutukún ay animar, chiyuycha munkadkachap asna's luta ya chiyuycha kossel. ¹³As nan hiyachi, wacha nan nangali kan hiya, “Pedro, maligwatka. Pomartika as nan hanacha ya kanum.”

¹⁴Ngem kenalen Pedro, “Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniyiwun nan lintigmi ay Judio winnu kenkenanku ay naifilang as achi nacharos.”

¹⁵Kasin kenalen nan kali kan hiya, “Nan inifilang Apo Dios as nacharos at achim paniyiwun.” ¹⁶Namitlu ay enommat sa, at narab-et nan chiyuy urus ad chaya.

¹⁷As nan cha mangnumnumnuman Pedro as nan inilana mu anan laychun tud-i ay kanan, naanapan nan laraki ay finaor Cornelio nan afong Simon, ya nangatakchugcha as nan sugpan. ¹⁸Nunfukiawcha ay nanarudsud, “Ay wachay mangiliyu hena ay nan ngachana at Simon, ya nan usa pay ay ngachana at Pedro?”

¹⁹Kun pay kutug ay cha numnumnumun Pedro nan enpailan Apo Dios kan hiya, kenalen nan Espiritu Santo kan hiya, “Wachacha nan turu ay

lanaraki ay cha manganap kan he-a. ²⁰Maligwatka ya chumayyuka. Achika mun-ad-achi ay makiuy kan chicha, tay ha-un nan nangifiaor kan chicha.”

²¹Hiya at chi ya chinmayyu hi Pedro, ya kanana as nan lanaraki, “Ha-un nan chayun anapun. Ngachana man paat nan pangkepyu ay enmali hena?”

²²“Finaor chakami kan Kapetan Cornelio,” ensongfiatcha kan Pedro. “Hiya at usa ay nalintig ay taku ya manangchaychayaw kan Apo Dios. Ammay us nan kaap-apatana as nan am-in ay tatau ay Judio. Nan usa ay anghel Apo Dios at infiakiana kan hiya babaen as nan kaman iitaw ay epaayag chaká as afongna ta chungruna nan maifiakiam.” ²³Isunga enpaskop ya menangilen Pedro chicha.

As nan kafikiatana, nunligwat hiya, ya nakiuy kan chicha ay kadwana nan tapina ay omaafurot ay i-Joppe. ²⁴As nan somarunu ay urkiw, inumchancha ad Cesarea. Cha sassasad-un Cornelio chicha as afongna ay kadwana nan enayakiana ay iib-ana ya kiakiayyumna. ²⁵Kun pay sinungkop hi Pedro as nan hana ay afong, sinib-at at Cornelio hiya ya nunpalintumang as nan sukina ay mangchayaw kan hiya. ²⁶Ngem nun-epatakchug Pedro hiya, ya kanana, “Tomakchugka, tay kunak us lawá taku.” ²⁷As nan cha muntagtakiatforan cha Pedro kan Cornelio ay sungkop as fiaruy, inilan Pedro nan ongor ay tatau ay naaamong. ²⁸Kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu at aammuyu ay paniyiwun nan lintigmi ay Judio nan makekadkadwaanmi as nan Gentil winnu uymi mangfisitaan kan chicha. Ngem enpailan Apo Dios kan ha-un ay achek challu paniyiwun ay makekadkadwa as nan uray ngachana ay taku. ²⁹Isunga as nan nangepaayakianyu kan ha-un, chaanak nun-ad-achi ay nakeali. Ad wani, sarudsuchok man paat kan chakayu mu adchi t'uyak enpaayag.”

³⁰Tinumfor hi Cornelio, “Ad ossanchi as nan assena ay alas tres as nan makiayud, as nan chak munkarkarakarian as afongku, kalina at ya wacha nan usa ay laraki ay nangatakchug as nan sangwanak ay mun-aliling chi fiachuna. ³¹Kenalina kan ha-un un, ‘Cornelio, chinngor Apo Dios nan kararagmu, ya manunumnumna nan infiadfiachangmu as nan chiyuycha pugli. ³²Umifiaorka as umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro. Hiya nan mangili as afong Simon ay mun-am-amma as larat ay wacha henan olet nan fiayfiay.’ ³³Hiyana nan kiapúna ay as nan hiyachi challu ay timpu at enpaayagku he-a. Ammay met, tay enanosam ay enmali. Ad wani, nauy kami am-in hena as nan sangwanan Apo Dios ay manngor as nan am-in ay infilina kan he-a ay epakaammom kan chakami.”

³⁴Angkiay kenalen Pedro, “Tit-iwa ay maawatak ad wani ay hi Apo Dios at mapapchong nan atuna as nan am-in ay tatau. ³⁵Tay henan tunggal

nasyon, nan ngachana ay manangchaychayaw kan hiya ya atuna nan nalintig at awatun Apo Dios. ³⁶Ammuyu met nan chamag ay enpakaammon Apo Dios as nan chiyuycha kianak Israel. Hiyachi nan Ammay ay Chamag ay maekaskasaba ta mafialin ay makekappia nan taku kan Apo Dios babaen kan Jesu Cristo ay Apon am-in chi tataku. ³⁷Nachamagy at nan enommat henan intiru ay probinsiya ay Judea manipud ad Galilea as nan nunlopanan Juan ay nangekaskasaba as nan maepangkep as funyag. ³⁸Ammuyu us nan enat Apo Dios ay nangichat kan Jesus ay i-Nazaret as Espiritu Santo ya pannakafialin. O, ammuyu nan enat Jesus ay as nan uray ngachana ay enay-ayana at enkamkamanay ammay, enpappaammayna nan am-in ay tataku ay penarpalikiat Satanas, tay wacha hi Apo Dios kan hiya. ³⁹Chakami nan mangepaneknek as nan am-in ay en-enatna ad Jerusalem ya henan intiru ay Judea. Penatuycha hiya as nan nangepalansaancha as nan koros. ⁴⁰Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay urkiw, ya enpailana hiya kan chakami. ⁴¹Chaana enpaila hiya as nan am-in ay tataku, ngem kan chakami yangkiay ay pinilen Apo Dios ay mangepaneknek as nan inilami. Tay chakami at nakekkekan ya nakiig-ikop kami kan hiya as nan natakuwana manipud as nan utúy. ⁴²Finilin Apo Jesus chakami ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan tataku ya uy mangepaneknek ay hiya nan pinilen Apo Dios ay mangokóm as nan am-in ay matatuku ya nunkatuy. ⁴³Nan maepangkep kan Jesus nan paneknekan am-in nan pomapadtu as nan insuratcha ay nan am-in ay omafurot kan hiya at mapakawancha as nan fiasfiasorcha kiapú as nan enat Jesus.”

Nan Nang-awatan Nan Gentil As Nan Espiritu Santo

⁴⁴Kun pay kutug ay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya kenomsop ay sinungkop nan Espiritu Santo as nan am-in ay chuchumngor. ⁴⁵Naschaaw nan chiyuycha omaafurot ay Judio ay nakiuy kan Pedro, tay inchat Apo Dios nan Espiritu Santo ta mawawacha uray as nan chiyuycha Gentil. ⁴⁶Tay chinngorcha ay chacha munkarkali as tanuktukún ay kali ay epakalen nan Espiritu Santo ya chacha munchaychayaw kan Apo Dios. Angkiay kenalen Pedro, ⁴⁷“Enha! Ay wachay mangepawa kan chicha as uycha mafunyakianan as chanum? Chatona ay tataku at enawatcha nan Espiritu Santo ay kaman kan chitaku.” ⁴⁸As nan hiyachi, finilina cha Cornelio ay mafunyakiancha ay mangepaila ay hi Jesu Cristo nan Apocha.^l Angkiay ya chinawatcha kan Pedro un mayaschi hiya kan chicha as kaat ay urkiw.

Nan Enpachamag Pedro Ad Jerusalem

11 ¹As nan hiyachi, nan apostoles ya nan chiyuycha omaafurot ad Judea at chinngorcha ay enawat us nan chiyuycha Gentil nan

^l 10:48 2:38

kalen Apo Dios. ²As nan enmabratán Pedro ad Jerusalem, nan chiyuycha Judío ay mangun-unud as nan panagsugyat at ensotcha hiya. ³Kenalicha, “Nunsidlaka! Inmuyka met as nan chiyuycha chaan nasugyatan ay Gentil, ya nakekanka pay kan chicha.”

⁴Angkiay ya enlapon Pedro ay nangetot-orpang ay nangifiakia kan chicha as nan am-in ay enommat. ⁵Kenalina, “As nan kawad-ak henan siyudad ay Joppe, as nan chak munkarkararakian, wacha nan kaman iitaw ay enpailan Apo Dios kan ha-un. Inilak nan cha mauiy-uy ay nurpu ad chaya ay kaman afilug ay urus ay nasisiluwan nan opat ay sulina ya naesaad as nan kawad-ak. ⁶Enmamadku ay nangila mu anan naittu as nan urus ay anchi, ya inilak chi tukutukún ay tarakon ya atap ay animar, chiyuycha munkadkachap asna's luta ya chiyuycha kossel. ⁷Angkiay chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un un, ‘Pedro, maligwatka. Pomartika as nan hanacha ya kanum.’ ⁸Ngem kenalek un, ‘Annaw pay, Apo! Maid met kenkenanku as paniiyiwun nan lintigmi ay Judío winnu kenkenanku as naifilang as achi nacharos.’

⁹“Ngem kasin tinumfor nan kali ay nurpu ad chaya. Kenalina un, ‘Nan infilang Apo Dios as nacharos at achim paniiyiwun.’ ¹⁰Namitlu ay enommat sa, at narab-et chachi am-in ad chaya.

¹¹“As nan hiyachi challu ay timpu, nan turu ay lanaraki ay naifiaor ay nurpu ad Cesarea ay uy mangayag kan ha-un at inumchancha as nan afong ay chinmawusak. ¹²Infiakian nan Espiritu Santo kan ha-un ay achiyak mun-ad-achi ay makiuy kan chicha. Nan nauycha unum ay iib-a ay omaafurot ay i-Joppe at nakealicha kan ha-un ad Cesarea, at sinungkop kami am-in as afong Cornelio. ¹³Infiakian Cornelio kan chakami nan enatna ay nangila as nan anghel ay nangatakchug as afongna ay nangali kan hiya un, ‘Umifiaorka as umuy ad Joppe ay uy mangayag kan Simon ay nan usa ay ngachana at Pedro. ¹⁴Hiya nan mangifiakia as nan chamag kan chakayu ay hiyasa nan maesaranamtu ya nan pamilyam.’ ¹⁵Kunku pay enlapu ay nunkali, kenomsop ay sinungkop nan Espiritu Santo kan chicha ay kaman as nan sinungkopana kan chitaku as nan laplapuna. ¹⁶Angkiay ninumnumku nan kenalen Apo Jesus un, ‘*Hi Juan at funyakiana nan tataka as chanum, ngem mafunyakian kayuntu as Espiritu Santo.*’^m ¹⁷Ad wani ngarud, mu mumpachong nan inchat Apo Dios kan chicha ay Gentil as nan inchatna kan chitaku as nan enmafurotan takú kan Apo Jesu Cristo, anan ngachanku paat ay mangepawa kan Apo Dios as atuna?”

¹⁸Kuncha pay chinngor na, inkinakcha ay nangsot kan hiya, ya chinaychayawcha hi Apo Dios. Kenalicha, “Uray as nan chiyuycha Gentil at inchat Apo Dios nan chansacha ay munfiawfiawi ta mawad-ancha as fiyag ay maid patingkiana.”

---

^m 11:16 Ara. 1:5

Nan Iglesia Ad Antiokia

¹⁹As nan hiyachi, nan chiyuycha omaafurot ay nasisiyan kiapú as nan naparpalikiatanancha ay linmun nan napatuyan Esteban at nunfiatacha inkiana ad Fenicia, Chipre ya Antiokia. Chacha ifiagfiakia nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha Judio yangkiay. ²⁰Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay lanaraki ay i-Chipre ya i-Cirene ay inmuy ad Antiokia. As nan chiyuycha Gentil nan nangelapuwancha ay nangifiagfiakia ya nangekaskasaba as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Jesus. ²¹Kiapú ta wacha nan pannakafialin Apo Dios kan chicha, ongoongorcha nan tatau ay enmafurot ya nuntalek kan Apo Jesus.

²²Kun pay nachamag nan iglesia ad Jerusalem ay enmafurot nan chiyuycha i-Antiokia, finaorcha hi Bernabe ay umuy ad Antiokia. ²³As nan inumchanana ya nangil-ana as nan bendisyon Apo Dios kan chicha, naragsakan hiya. Tinukutukuna chicha am-in ay mangitururuy ay omafurot kan Apo Jesus as nan am-in ay numnumcha. ²⁴Hi Bernabe at ammay ay taku, napnu as Espiritu Santo, ya napigsa nan pammatina. Isunga enmangoongor nan tatau ay naetapi kan chicha ay enmafurot as nan Apo.

²⁵Angkiay ya inmuy hi Bernabe ad Tarso ay uy manganap kan Saulo. ²⁶Kuna pay ininchanan hiya, entakina hiya ad Antiokia. Kun pay makatawwuncha hid-i, nakekadkadwacha as nan chiyuycha omaafurot, ya insursuruwancha nan ongoongor ay tatau. Ad Antiokia nan enmonona ay nangadnanan nan chiyuycha omaafurot as Cristiano.

²⁷As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapen nan pomapadtu ay nurpu ad Jerusalem ay inmuy ad Antiokia. ²⁸Nan usa kan chicha at hi Agabo. Tenmakchug hiya as nan naamongan nan chiyuycha omaafurot, ya enpaepadton nan Espiritu Santo kan hiya ay omalintuy usa ay nunsidla ay fitel henan intiru ay luta. (Enommat na tit-iwa as nan nuntotorayan Emperador Claudio.) ²⁹Isunga nan chiyuycha omaafurot ad Antiokia at nuntuturagcha ay omepaw-et as ifiachangcha ay maiyunud as nan kafiaelan nan tunggal usa para as nan iib-acha ay omaafurot ay umiili ad Judea. ³⁰Enpaw-etcha na tit-iwa kan cha Bernabe kan Saulo ay nangiyuy as nan chiyuycha mangepangpanguru as nan omaafurot ad Jerusalem.

Nan Nailufusan Pedro As Nan Pagfiaruchan

12 ¹As nan hiyasa us ay timpu, enlapon Ari Herodes ay namalikiat as nan tapen nan omaafurot. ²Enpasiwatna nan uron Santiago ay sunúd Juan. ³Kuna pay inila ay nalaylaychan nan chiyuycha Judio as nan nauy enatna, insubratna ay mangepatiliw us kan Pedro. Enommat na as nan makali un Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana. ⁴Kuna pay

enpatiliw hi Pedro, enpaifiarudna ya enpafiantayna as opat ay hen-op-at ay munsinsinnubrat ay sosorchachu. Tay as nan marpasan nan fiasta, plenanon Herodes ay mangokóm kan hiya as nan kaongoran chi tataku.

⁵Isunga naifiafiarud hi Pedro. Ngem uray mu hiyasa, chaan inkinkinakan nan iib-ana ay omaafurot ay nangekarkararag kan hiya.

⁶As nan hiyachi challu ay lafi, sakbay epapitiw Herodes hi Pedro as nan kafikiatana, nanassuy hi Pedro ay nunkiakiaw-an nan chuwa ay kuwarcha. Nakokor-ongan nan chuwa ay limana, ya wachacha pay nan nunkukuwarcha as nan pantiw nan pagfiaruchan.

⁷Kalina at ya nunpaila nan usa ay anghel nan Apo, ya wachay silaw ay nangepapaway as nan kawad-ana. Sinikchud nan anghel nan pukor Pedro ay namangun kan hiya, ya kanana, “Kamuwum! Maligwatka!” Hiya at chi ya nag-as nan chiyuycha kor-ong nan chiyuycha limana. ⁸Kenalen nan anghel kan hiya, “Iyam-ammam nan fiachom, ya munsandalka.” Enat Pedro chi. Angkiay ya kenalen kasin nan anghel, “Esalifudmu nan kakiaymu, ya umunudka kan ha-un.” ⁹Inunud Pedro nan anghel ay pinmitiw, ngem achina ammu ay nan cha at-atun nan anghel ay mangfiachang kan hiya at tit-iwa. Tay nan chana numnummunun at cha mun-iitaw hiya. ¹⁰Kuncha pay lenaosan nan omona ya nan maekadwa ay kuwarcha, inumchancha as nan lanchok ay unub nan sugpan ay muntoróng henan siyudad. Kun kalina ya natkafian nan lanchok ay unub ya pinmitiwcha. As nan nanaranancha as akét as nan korsa, kalina at ya namaid nan anghel.

¹¹Hiyachi nan nangammuwan Pedro ay fiakuna payat iitaw chi, ya kanana, “Ad wani, ammok ay tit-iwa ay infiaor Apo Dios nan anghelna ay mangesarakan kan ha-un as nan panagtoray Herodes ya as nan am-in ay cha namnamaun nan iib-ak ay Judio ay ommat kan ha-un.”

¹²Kun pay ninumnum Pedro na, inmuy hiya as afong Maria ay enan Juan ay makali us un Marcos. Hid-i nan naaamongan nan ongor ay omaafurot ay cha munkarkararag. ¹³Nunkokkok hi Pedro as nan pantiw. Angkiay ya nan mafiabfiaor ay fiafiai ay nan ngachana at Roda at uyna chinngor mu ngachan tud-i. ¹⁴Kuna pay enmatonan nan kalen Pedro ya kiapú as lagsakna as solet, liniw-ana ay nankab as nan pantiw. Kun at tenmagtag ay nunfiangad ay nangifiakia un wacha hi Pedro ay nangatakchug as nan pantiw as chará.

¹⁵“Ay kunka natongok?” kenalicha kan hiya. Ngem enpapeletna challu ay tit-iwa chi. Isunga kenalicha, “Ku-un anghelna mu.”

¹⁶Ngem cha challu munkokkokkokkok hi Pedro. Kuncha pay tenkafian nan pantiw, inilacha hiya, ya naschaawcha as solet. ¹⁷Sininyasana chicha ay kuminak, ya infiakiana kan chicha nan enat Apo Dios ay nangipitiw kan hiya as nan pagfiaruchan. Kenalina kan chicha, “Ifiakiyu pay na kan Santiago ya as nan tapina ay iib-a takú ay omaafurot.” Angkiay nakak hi Pedro, ya inmuy henan tukún ay lukiar.

¹⁸As nan kafikiatana, nalilifok ya inmugyat as solet nan sosorchachu mu anan enommat kan Pedro. ¹⁹Enpaanap Herodes hiya, ngem chaancha naanapan. Isunga finistikiarna nan sosorchachu ay nangukuwarcha kan Pedro, at infilina ay maepapatuycha. Kun pay narpas sa, chinmayyu hi Ari Herodes ay nurpu ad Judea, ya nafiayag ay nagan ad Cesarea.

Nan Natuyan Ari Herodes

²⁰As nan nanagyanan Ari Herodes hid-i, finmugat hiya as solet as nan chiyuycha umiili ad Tiro ya Sidon. Isunga nun-us-usacha ay mangifiar as nan usa ay grupo ay hiyasa nan pannakaachorcha ay uy manakiang kan Herodes. Kinayyumcha on-ona hi Blasto ay usa ay tenalek Herodes ay manganongnongnong as nan palasyu ta hiya nan mangfiachang kan chicha. Angkiay ya inmuycha kan Herodes ta chumawatcha as kappia, tay henan sasakopuna nan omor-ancha as kanuncha.

²¹Kun pay inumchan nan urkiw ay pinilen Herodes, nunfiachu as fiachon chi ari ya tenmokor as nan tronona, at nunchiskursu as nan tatak. ²²Kun pay narpas chi, chacha ifugfukiaw, “Uy! Munkali payat hiya ay kaman as nan atun chi dios, fiakun kaman as nan atun chi taku.” ²³Hiya at chi ya enpasaket nan usa ay anghel Apo Dios hiya, tay chaana inchat kan Apo Dios nan pammachayaw. Angkiay ya nakrangan hiya, at natuy.

²⁴Ngem nan kalen Apo Dios at kaskasin nunchinamag, ya enmongorcha nan enmafurot kan Jesu Cristo.

²⁵Kun pay cha Bernabe kan Saulo at lenpascha nan naekeddeng ay atuncha ad Jerusalem, at nunfiangadcha ad Antiokia. Entakincha hi Juan ay makali us un Marcos as kadwacha.ⁿ

Nan Naifiaoran Cha Bernabe Kan Saulo

13 ¹As nan iglesia^o ad Antiokia, wachacha nan pomapadtu ya mun-isursuru as kalen Apo Dios. Chicha cha Bernabe, Simeon ay makali un Ngutug, Lucio ay i-Cirene, hi Manaen ay naepaurúg ay kadwan Herodes ay gobernador ad Galilea, ya hi Saulo.

²As nan hin-urkiw, as nan chacha munchaychayawan kan Apo Dios ya mun-ay-ayunaran, kenalen nan Espiritu Santo kan chicha, “Chutokanyu cha Bernabe kan Saulo as munserfi kan ha-un as nan chunu ay nangayakiak kan chicha.”

³Kuncha pay narpas ay nun-ayunar ya nunkararag, enpataycha nan limacha^p kan cha Bernabe kan Saulo, at penaligwatcha chicha.

ⁿ 12:25 Ara. 11:29-30   ^o 13:1 Nan laychun tona ay kanan at chiyuycha enmafurot kan Cristo.   ^p 13:3 Ara. 6:6

Ad Chipre

⁴Isunga kiapú as nan nangetorongan nan Espiritu Santo kan cha Bernabe kan Saulo, chinmayyucha on-ona ad Seleucia. Nunlapu hid-i, nunpaporcha ay inmuy ad Chipre. ⁵Kuncha pay inumchan ad Salamina ad Chipre, enkaskasabacha nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha senagogan chi Judio. Kadwacha hi Juan Marcos ay mangfiachang kan chicha.

⁶Nar-oscha ad Chipre inkiana inumchancha ad Pafo. Hid-i nan nanib-atancha as nan usa ay somasaromangka ay Judio ay nan ngachana at Bar-Jesus ay nangali un pomapadtu hiya. ⁷Hiya at kiayyum nan gobernador ad Chipre ay hi Sergio Paulo ay naraing ay taku. Enpaayag nan gobernador cha Bernabe kan Saulo, tay laychuna ay chungrun nan kalen Apo Dios. ⁸Ngem hi Elimas ay sumasaromangka, (hiyasa nan ngachan Bar-Jesus as nan kali ay Griego) at chana konkontraun chicha, ya penachasna ay iyachawwi nan gobernador as nan omafurotana kan Jesus. ⁹Ngem hi Saulo ay makali us un Pablo ay napnu as pannakafialin nan Espiritu Santo at entoongana hi Elimas, ya kanana, ¹⁰“He-a ay anak Satanas! He-a nan kafusor chi am-in ay kenalintig. Napnuka as am-in ay kenasikap ya kenasator. Ay achim ikinak ay cha mamarfialinsuwek as nan kenatit-iwa ay isursuron Apo Dios? ¹¹Ad wani, chusaun chaká kan Apo Dios, ya mafuragka ya achim maila nan lawag nan urkiw as kaat ay urkiw.” Hiya at chi ya naleknana ay kaman liningfian chi munngungutug ay lifuu nan matana, ya nunkapkapukap ay nun-anap as mangpachang kan hiya.

¹²Kun pay inilan nan gobernador nan enommat, enmafurot hiya kan Apo Jesus, tay naschaaw as nan insurucha maepangkep as nan Apo.

Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Pisidia

¹³Nunpapor hi Pablo ya nan kakadwana nunlapu ad Pafo, at inumchancha ad Perge henan probinsiya ay Pamfilia. Hid-i nan nanaynanan Juan Marcos kan chicha, at nunfiangad hiya ad Jerusalem. ¹⁴Nanarcharan cha Pablo kan Bernabe nunlapu ad Perge inkiana inumchancha ad Antiokia henan probinsiya ay Pisidia. As nan Urkiw ay Mun-iblayan, sinungkopcha as nan senagoga ya naketokorcha. ¹⁵Wacha nan nangifiasa as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Kun pay narpas, enpaifiakian nan totoray as nan senagoga kan cha Pablo, “Iib-a, mu wachay itukunyu as pumigsaan chi numnum nan tatakú at mafialinyu ay ifiakia.”

¹⁶Isunga tenmakchug hi Pablo ya nunsinyas ay nangepakinak kan chicha. Kenalina, “Iib-ak ay kianak Israel ya chakayu am-in ay Gentil ay manaychayaw kan Apo Dios, chumngor kayu kan ha-un. ¹⁷Nan Dios nan

chiyuycha kianak Israel at pinilina nan kaap-uan takú as tatakuna, ya enpaongoongorna chicha as nan nagnyanancha as kaili ad Egipto. As nan nafiayag ay timpu, babaen as nan pannakafialina, enpanguna chicha ay nak-ak hid-i. ¹⁸As nan umuy as opat puru ay tawwun ay kawad-ancha henan disyerto, enan-anosan ya enay-aywanan Apo Dios chicha. ¹⁹Kuncha pay inumchan nan kaap-uan takú ad Canaan, enpaamis Apo Dios nan tatau ay wacha henan pitu ay nasyon, ya enpatawidna as nan kaap-uan takú nan lutan nan hanacha ay nasyon.

²⁰“Am-in chaná ay enommat, nunlapu as nan inmuyancha ad Egipto inkiana as nan nangamisancha as nan chiyuycha i-Canaan at umuy as opat kiasot ya leman puru ay tawwun. Kun pay narpas sa, inchat Apo Dios kan chichay tukutukún ay huwis inkiana as nan timpon Samuel ay pomapadtu. ²¹Angkiay ya as nan chinmawatan nan tatau kan Apo Dios as ari, inchatna hi Saulo ay potot Kis ay kianak Benjamin. Nun-ari hi Saulo kan chicha as opat puru ay tawwun. ²²Kun pay kenaan Apo Dios hi Saulo, ensokatna hi David as aricha. Nauy nan kenalen Apo Dios maepangkep kan David: ‘Hi David ay potot Jesse at hiya nan mangepalaylayad kan ha-un. Hiya nan mangtongpartu as nan am-in ay laychok.’^q ²³Nan nurpu as nan chiyuycha kianak David ay hi Jesus ay Mangesarakan as nan chiyuycha kianak Israel at finaor Apo Dios ay kaman as nan enkarina. ²⁴As nan chaan pay nangelapuwan Jesus as nan chununa, enkaskasaban Juan as nan am-in ay kianak Israel ay masapor munfiawichia as nan fiasfiasorcha ya munpafunyagcha. ²⁵Kun pay kiayud lopasun Juan nan chununa, kenalina as nan tatau, ‘Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un? Fiakun ha-un nan chayu sassasad-un. Ngem wacha nan usa ay cha umunud kan ha-un ay uray nan kiarot chi sapatosna at achiyak maekari ay mangfokat.’”

²⁶“Iib-ak ay kianak Abraham ya am-in ay Gentil ay wacha hena ay munchaychayaw kan Apo Dios, chumngor kayu. Tit-iwa ay kan chitaku nan nangifiaoran Apo Dios as nan nauy naifiakia ay maepangkep as kaesarakanan. ²⁷Ngem nan chiyuycha inmiili ad Jerusalem ya nan anap-apucha at chaancha enmatonan ay hi Jesus nan infiaor Apo Dios winnu naawatan nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay naifiasa as nan tunggal Urkiw ay Mun-iblayan. Uray mu hiyasa, chicha nan nangtongpar as nan infiakian nan chiyuycha pomapadtu as nan nangekeddengancha kan hiya ay matuy. ²⁸Uray maid naanapancha as finmasorana as uycha nangepapatuyan kan hiya, chinawatcha challu kan Pilato ay epapatuy na hiya. ²⁹Kuncha pay enat nan am-in ay naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, kensopcha hiya as nan koros,

^q **13:22** 1 Sam. 13:14; Sal. 89:20; 2 Sam. 7:12-14; Ara. 7:46   **13:25** Mat. 3:11; Mar. 1:7; Luc. 3:16; Jn. 1:20, 27

ya uycha inlufok. ³⁰Ngem tenakon Apo Dios hiya manipud as nan utúy. ³¹As nan ongor ay urkiw, nunpappaila hiya as nan chiyuycha nakiy kan hiya nunlapu ad Galilea inkiana ad Jerusalem. Ad wani chicha nan mangepaneknek kan chitaku ay Judio as nan maepangkep kan hiya. ³²Ad wani, chakami nan mangifiakia as nan nauy Ammay ay Chamag kan chakayu: Nan enkaren Apo Dios as nan kaap-uwán takú ad pus-uy ³³at tenongparna kan chitaku ay kianakcha babaen as nan nangtakuwana kan Jesus manipud as nan utúy. Hiyana challu nan naisurat as nan maekadwa ay Salmo ay kanana,

‘He-a nan Anakku. Ad wani epailak ay ha-un nan Amam.’^s

³⁴Nauy nan kenalen Apo Dios maepangkep as nan nangtakuwana kan Jesus manipud as nan utúy ay achi kasin matmatuy, tay achi poros mabrok hiya as nan lufok:

‘Chatkuntu kan chakayu nan chiyuycha nasantowan ay bendisyon ay siguradu ay matongpar ay enkarek kan David.’^t

³⁵Isunga kenalina us as nan tukún ay naisurat as nan Salmo:

‘Achim eparufus ay mabrok nan Nasantowan as nan lufok.’^u

³⁶Ngem fiakun maepangkep kan David nan laychuna ay kanan as na. Tay as nan narpasan David ay nangtongpar as nan penangkep Apo Dios kan hiya as nan natatakuwana, natuy hiya. Naetapi hiya ay nailufok as nan kaap-uwana, at nabrok nan achorna. ³⁷Ngem hi Jesus ay tenakon Apo Dios manipud as nan utúy at chaan nabrok. ³⁸Isunga chakayu ay iib-ak, masapor maammuwanyu ay kiapú as nan enkaman Jesus, naekasaba kan chakayu nan mapakawanan chi fiasfiasor. ³⁹Tit-iwa ay babaen kan hiya, tunggal omafurot at naifilang as nalintig as nan sangwanan Apo Dios, tay achi mafialin ay palantikun nan Lintig Moises. ⁴⁰Isunga il-ilaunyu ta achi koma maekaman kan chakayu nan nauy kenalen nan chiyuycha pomapadu:

⁴¹‘Ilaunyu, chakayu ay mun-ot-otyok! Maschaaw kayuntu, ya matuy kayuntu challu. Tay wachay kauugyat as solet ay atoktu as nan matatakuwanyu ay achiyuntu challu afurotun, uray kun wacha nan mangepakaawat ay ustu kan chakayu.’^v

⁴²As nan cha pumitiwan cha Pablo kan Bernabe as nan senagoga, chinawat nan tataku kan chicha ay mu mafialin koma, isurucha pay chaná as nan somarunu ay Urkiw ay Mun-iblayan. ⁴³Kun pay nak-ak amin nan tataku as nan senagoga, ongor ay Judio ya Gentil ay mangun-unud as nan iniili ay ukialen chi Judio nan imunud kan chicha. Naketakiatfor cha Pablo ya enawischa chicha ay mangitururuy ay muntalek as nan grasyan Apo Dios.

^s 13:33 Sal. 2:7; Heb. 1:5   ^t 13:34 2 Sam. 7:12-14; 1 Ar. 2:1-4; Sal. 132:11; Isa. 55:3

^u 13:35 Sal. 16:10; Ara. 2:27   ^v 13:41 Hab. 1:5

⁴⁴As nan senmarunu ay Urkiw ay Mun-iblayan, kiayud am-in nan umili at naamongcha ay uy manngor as nan kalen Apo Dios. ⁴⁵Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Judio nan ongoongor ay tataku, enmaposcha as solet. Kenontracha nan kenalen Pablo ya enkak-aliyancha hiya.

⁴⁶Ngem kaskasin tinmurud cha Pablo kan Bernabe, ya kanancha, “Masapor chakayu ay Judio nan omon-ona ay maifiag-an nan kalen Apo Dios. Kiapú ta enachiyu, chakayu mismu nan achi mangifilang as achoryu ay mawad-an as fiyag ay maid patingkiana, taynanmi chakayu, ya umuy kami as nan chiyuycha Gentil. ⁴⁷Tay hiyana nan infilin Apo Dios kan chakami ay kanana un,

‘Pinilek he-a ay manilaw as numnum nan chiyuycha Gentil ta am-in nan tataku asna's luta at maesarakancha kiapú kan he-a.’ ”^w

⁴⁸As nan nanngoran nan chiyuycha Gentil as sa, naragsakancha ya chinaychayawcha nan kalen Apo Dios. Nan chiyuycha pinipilen Apo Dios ay mawad-antu as fiyag ay maid patingkiana at enmafurotcha.

⁴⁹Angkiay ya naepachamag nan kalen Apo Dios henan hana intiru ay lukiar. ⁵⁰Ngem chinorchor nan chiyuycha Judio nan nunkafiaknang ay fianafiai ay manangchaychayaw kan Apo Dios ya nan anap-apu henan siyudad. Enlapucha ay mamalikiat kan cha Pablo kan Bernabe, ya enpak-akcha chicha henan lukiarcha. ⁵¹Ngem penokpokan cha Pablo nan chapancha ay mangepaila as nan umili ay kikiadcha as nan mismu ay chusacha. Kun pay narpas sa, inmuycha ad Iconio.^x ⁵²Ngem uray mu assesa, nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ad Antiokia at ongor chi lagsakcha, ya napnucha as pannakafialin nan Espiritu Santo.

Ad Iconio

14 ¹Ad Iconio us, sinungkop cha Pablo kan Bernabe as nan senagogan chi Judio. Kiapú as nan makaawis as solet ay enatcha ay nangisursuru as nan kalen Apo Dios hid-i, ongoongorcha nan Judio ya Gentil ay enmafurot. ²Ngem nan chiyuycha chaan enmafurot ay Judio at chinorchorcha nan chiyuycha Gentil ta ingluncha nan chiyuycha omaafurot. ³Uray mu assesa, nafiayag chi nakepagyanan cha Pablo kan Bernabe ad Iconio, ya naturudcha ay nangisursuru as nan kalen Apo Dios. Penaneknekan Apo Dios ay tit-iwa nan insursurucha maepangkep as nan grasyana babaen as nan nangichatana kan chicha as pannakafialin ay mangekaman as nan chiyuycha nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro. ⁴Ngem nakudwacha nan chiyuycha umiili hid-i ay siyudad. Nan tapina kan chicha at inunudcha nan chiyuycha Judio, ya nan tapina at inunudcha cha Pablo kan Bernabe ay apostoles. ⁵Angkiay ya nakiturag nan chiyuycha Gentil ya nan chiyuycha Judio as nan

^w 13:47 Isa. 42:6; 49:6   ^x 13:51 Mat. 10:14; Mar. 6:11

anap-apucha ay mamalikiat ya manglomtak as nan apostoles. ⁶Kun pay naammuwan nan apostoles nan planucha, lenmayawcha ay inmuy henan probinsiya ay Licaonia henan chiyuycha siyudad ay Listra ya Derbe, ya henan tukutukún ay luglukiar henan probinsiya ay ansa. ⁷Hid-i nan nangituruyancha ay nangekasaba as nan Ammay ay Chamag.

Ad Listra Ya Ad Derbe

⁸Ad Listra, wacha nan usa ay laraki ay nangatokor ay napilud nunlapu as nan naiyankana ya chaan poros nanarcharan. ⁹Chinumngor hiya as nan cha kankanan Pablo. Entoongan Pablo hiya, ya inilana ay wacha nan pammatina ay makaan nan saketna. ¹⁰Isunga kenalina ay nangipipigsa, “Tomakchugka!” As nan hiyachi, natannakchug nan laraki, ya enlapuna ay manaran.

¹¹Kun pay inilan nan ongoongor ay tatakú nan enat Pablo, infukiawcha as nan kalicha ay Linicaonia, “Nunfialin nan chiyuycha dios as kaman tatakú, ya kinmuwabcha kan chitaku.” ¹²Ngenadnancha hi Bernabe as Zeus, ya hi Pablo as Hermes, tay hiya nan para karkali. ¹³Nan templo ay munchaychayawancha as nan dios ay Zeus at wacha henan fiakun sakop nan siyudad. Nan pachi ay munserserfi as nan hana ay templo at inyuynay chuwa ay laki ay fiaka ya appong ay sabsafong as nan sungkopian henan siyudad, tay hiya ya nan ongoongor ay tatakú at laychuncha ay ichatonan cha Pablo kan Bernabe.

¹⁴Ngem kun pay chinngor cha Bernabe kan Pablo sa, lenaksetcha nan fiachucha,^y ya tenmagtagcha ay inmuy as nan kawad-an chi ongoongor ay tatakú. Chacha ifugfukiaw as nan tatakú, ¹⁵“Iib-a, adchi t'uyyu cha atun na? Kun kami us kaman kan chakayu ay tatakú ya! Enmali kami hena ay mangepakaammu kan chakayu as nan Ammay ay Chamag maepangkep kan Apo Jesus. O, enmali kami ay mangifiakia kan chakayu ay chukkianyu nan panagchaychayaw as nan chiyuycha achi tit-iwa ay dios ta omafurot kayu as nan matatakú ay Dios ay namayang as nan chaya, nan luta, nan fiayfiay, ya nan am-in ay wacha kan chicha. ¹⁶Ad pus-uy, penarufusan Apo Dios nan am-in ay tatakú ay munchaychayaw as nan laylaychuncha. ¹⁷Uray mu hiyasa, narawag challu ay wachay pammaneknek ay hiya nan tit-iwa ay Apo Dios babaen as nan ammay ay atuna. Enpar-ina nan uchan ay nurpu ad chaya, ya inchatna nan apetyu as nan ustu ay timpu. Penennekna chakayu as ongor ay kanunyu ya lagsakuy.” ¹⁸Uray mu assena nan infiagfiakian nan apostoles kan chicha, nalikiatancha challu ay nangepawa as nan tatakú as nan mun-ichatonancha kan chicha.

---

^y 14:14 Nan laychun ay kanan nan nanglaksetancha as fiachucha at hiyasa nan mangepail-ancha as fungatcha ya saket chi numnumcha winnu maekontra nan cha at-atun nan tatakú as nan cha at-atun cha Pablo kan Bernabe.

¹⁹As nan hiyachi, inumchan nan tapen nan Judio ay nurpu ad Antiokia ya Iconio. Chinorchorcha nan tataku ad Listra ay manglomtak kan Pablo. Kuncha pay lenpas ay nanglomtak kan hiya, inkiayadcha hiya ay nangekak henan siyudad, tay ka-anancha mu natuy. ²⁰Ngem kun pay enarufong nan chiyuycha omaafurot hiya, naligwat hi Pablo, ya nunfiangad henan chiyuy siyudad. As nan kafikiatana, inmuy cha Pablo kan Bernabe ad Derbe.

Nan Nunfiangchancha Ad Antiokia Henan Probinsiya Ay Siria

²¹Enkaskasaban cha Pablo kan Bernabe nan Ammay ay Chamag ad Derbe, ya ongorcha nan enmafurot. Angkiay nunfiangadcha ad Listra, ad Iconio, ya ad Antiokia ay siyudad ad Pisidia. ²²Penapigsacha nan pammaten nan chiyuycha omaafurot hid-i ay il-ili, ya enawischa chicha ay munturturuy as nan pammatacha kan Apo Dios. Kenalicha kan chicha, “Masapor mapachasan takúy ongor ay likiat as nan maetapiyan takú henan muntorayan Apo Dios.”^z ²³Chinmutok cha Pablo kan Bernabe as mangepangpanguru as nan tunggal iglesia. As nan narpasancha ay nunkararag ya nun-ayunar, entalekcha chicha as nan Apo ay hiya nan enafurotcha.

²⁴Kun pay nar-os cha Pablo henan sakop nan Pisidia, enmalicha henan probinsiya ay Pamfilia. ²⁵Henan siyudad ay Perge, enkasabacha nan kalen Apo Dios. Angkiay ya kinmuwabcha ad Atalia. ²⁶Nunlapu ad Atalia, nunpaporcha ay nunfiangad ad Antiokia henan probinsiya ay Siria. Hid-i nan nangekarkarakarian nan iib-a ay nangetalek kan chicha as nan panang-aywan ya sug-ang Apo Dios para kan chicha as nan chunucha ay hiyasa nan lenpascha ad wani.

²⁷Kuncha pay inumchan ad Antiokia, enamongcha nan chiyuycha membro as nan iglesia. Enpachamagcha nan am-in ay en-enat Apo Dios babaen kan chicha ya nan en-enatna ta nan chiyuycha Gentil at omafurotcha koma kan Apo Jesus. ²⁸Nafiayag nan nakepapagyanan cha Pablo kan Bernabe as nan chiyuycha omaafurot ad Antiokia.

Nan Mitin Nan Omaafurot Ad Jerusalem

15 ¹As nan hiyachi, wachacha nan tapen nan lanaraki ay nurpu ad Judea ay chinmayyu ad Antiokia. Enlapucha ay mun-isuru as nan chiyuycha enmafurot kan Jesu Cristo, ya kanancha, “Mu achi kayu masugyatan ay maiyunud as nan iniili ay ukiali ay insuron Moises at achi kayu maesarakan.” ²Pararuy enat cha Pablo kan Bernabe ay nakesongfiat kan chicha maepangkep as sa. Isunga nachutokan cha Pablo kan Bernabe ya nan tapina ay omaafurot ad Antiokia ay omabrat ad Jerusalem ya

^z 14:22 Rom. 5:3-5; San. 1:2-4; 1 Ped. 2:21

makeapat as nan apostoles ya as nan chiyuycha anam-amá maepangkep as sa. ³Angkiay ya penaligwat nan chiyuycha omaafurot cha Pablo. As nan chacha mar-osan ad Fenicia ya Samaria, infiakiacha as nan chiyuycha omaafurot hid-i nan enmafurotan nan chiyuycha Gentil. As nan nanngorancha as nan hana ay chamag, ongor chi lagsak am-in nan chiyuycha omaafurot. ⁴Kuncha pay inumchan ad Jerusalem, nan iglesia, nan apostoles, ya nan chiyuycha mangepangpanguru at enawatcha chicha. As nan narpasan tona, enpachamag cha Pablo nan am-in ay enat Apo Dios babaen kan chicha.

⁵Ngem nan tapen nan omaafurot ay wacha as nan bunggoy nan chiyuycha Fariseo at tenmakchugcha, ya kanancha, “Masapor masugyatan nan chiyuycha Gentil ya mafiag-ancha ay mangtongpar as nan Lintig Moises.”

⁶As nan hiyachi, nummimitincha nan apostoles ya nan chiyuycha mangepangpanguru ay mangapat as nan maepangkep as sa. ⁷Kun pay nafiayag chi nangapatancha as sa, tenmakchug hi Pedro, ya kanana kan chicha, “Iib-a, aammuyu met ay ad kasin at piniliyak kan Apo Dios kan chakayu ay uy mangedkasaba as nan Ammay ay Chamag as nan chiyuycha Gentil ta chumngorcha ya omafurotcha. ⁸Hi Apo Dios ay nangammu as numnum nan am-in ay tatau at enpailana ay enawatna nan chiyuycha Gentil babaen as nan nangichatana as Espiritu Santo kan chicha ay kaman as nan enatna kan chitaku. ⁹Maid enat Apo Dios as natkunan takú kan chicha, tay penakawana chicha as nan fiasfiasorcha as nan enmafurotancha ay kaman kan chitaku. ¹⁰Isunga adchi t'uyyu chischistingun hi Apo Dios as nan nangepad-unanyu kan chicha as nan uchun ay achicha kafiaelan? Uray met nan kaap-uwan takú ya chitaku mismu at achi takú challu kafiaelan. ¹¹Numnumunyu kay! Afurotun takú ay naesarakan takú babaen as nan grasyan Apo Jesus ay kaman challu kan chicha.”

¹²As nan hiyachi, kinminakcha am-in nan tatau, ya chinumngorcha as nan cha kankanana cha Bernabe kan Pablo. Enpachamagcha nan maepangkep as nan am-in ay nakaskaschaaw ay sinyar ya milagro ay enat Apo Dios as nan chiyuycha Gentil babaen kan chicha.

¹³As nan narpasancha ay nunkali, kenalen Santiago, “Iib-a, chumngor kayu kan ha-un. ¹⁴Kaifiagiakian Simon Pedro nan omona ay nangepailan Apo Dios as sug-angna as nan chiyuycha Gentil ta mumpili hiya kan chicha as tatakuna. ¹⁵Nan nauy ay enat Apo Dios at inyafudna nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Kaman as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana,

¹⁶‘Mu marpas na, munfiangachak ya kasek kiaufun nan mamagyanan Ari David ay nachachael. Kiaufok kasin nan nachachael ya kasinku patakchukun

17 ta am-in nan tapina pay ay tatakú ya am-in nan Gentil ay pinilek as tatakok at anapuncha nan Apo.

18 Hiyana nan kenalen nan Apo ay nangepakaammu as na ad pus-uy.^a

19 “Isunga nan wacha as numnumku at achi takú koma lilifokun nan chiyuycha Gentil ay cha omafurot kan Apo Dios. 20 Kun takú at masapor munsurat kan chicha ay mangifiaag ay achicha ischa nan naichaton as nan didiosen, nan naparti ay chaan nauykoka, ya nan chara. Nan usa pay at chukkiancha nan mangepapasan as assi ay lachok. 21 Tay nan Lintig Moises at naekasaba nunlapu ad pus-uy henan tunggal ili ya naifiasa as nan kasenasenagoga as nan tunggal Urkiw ay Mun-iblayan.”

Nan Surat As Nan Chiyuycha Gentil Ay Omaafurot

22 Angkiay nan apostoles ya nan mangepangpanguru patí nan intiru ay iglesia at ninumnumcha ay mumpili as lanaraki kan chicha ay makiy kan cha Pablo kan Bernabe ad Antiokia. Pinilicha hi Judas ay makali us un Barsabas ya hi Silas ay chicha nan chuwa ay mangepangpanguru as nan iib-a. 23 Cha Judas kan Silas nan nangepaw-etancha as nan nauy ay surat as nan chiyuycha Gentil:

“Chakami ay apostoles ya nan mangepangpanguru ay iib-ayu ad Jerusalem at nauy nan suratmi kan chakayu am-in ay Gentil ay omaafurot henan siyudad ay Antiokia ya henan sakop nan Siria ya Cilicia. Komosta kayu?

24 Chinngormi ay wachacha nan nurpu hena ay ib-ami ay inmuy hesa ay nanglilifok ya nangpachanag kan chakayu babaen as nan infiakiacha, uray mu fiakun chakami nan nangifilin kan chicha.

25 Isunga nunmitin kami ya inyafud nan am-in ay pumili kami as lanaraki ay maifiaor as umuy hesa kan chakayu. Makitun-udcha as nan laylaychun takú ay kiakiayyum ay cha Pablo kan Bernabe

26 ay nangeposta as fiyagcha ay munserfi kan Apo takú ay Jesu Cristo.

27 Isunga ifiaormi cha Judas kan Silas ay chicha mismu nan mangpaneknek kan chakayu as nan pachong nan insuratmi.

28 Enpakaammon nan Espiritu Santo kan chakami ya inyafudmi ay achimi epapelet ay mangepad-un kan chakayu as nan ukialimi.

Nan masapor ay tongparunyu at nan nauycha filin yangkiay:

29 Achiyu ischa nan naichaton as nan didiosen, nan chara, ya nan naparti ay chaan nauykukan. Nan usa pay at chukkianyu nan mangepapasan as assi ay lachok. Omammaytuy aatunyu mu tongparunyu chaná ay infilinmi. Hiyasa yangkiay nan ifiakiami.”

30 Kuncha pay lenpas nan suratcha, naepaligwacha nan nangiyuy ay umuy ad Antiokia. As nan inumchanancha hid-i, enamongcha nan

^a 15:16-18 Amos 9:11-12

chiyuycha omaafurot, at inchatcha nan surat. ³¹Kun pay finasan nan chiyuycha omaafurot ay i-Antiokia nan surat, ongor chi lagsakcha as nan ammay ay naitukun kan chicha.

³²Cha Judas kan Silas ay pomapadtu ay mismu at ongor chi infiagiakiacha ay nanukun ya nangepapigsa as pammaten nan iib-a. ³³Kun pay inmuy chi kaat ay chumingkucha hid-i, penaligwat nan iib-a chicha ay nunfiangad as nan nangifiaor kan chicha, ya kanancha, “Aywanan chakayu koma kan Apo Dios.” ³⁴[Ngem ninumnum Silas ay mayagyag.] ³⁵Cha Pablo kan Bernabe at nayagyagcha ad Antiokia ay nangisursuru ya nangekaskasaba as nan kalen nan Apo ay kadmacha nan ongor ay iib-acha ay omaafurot.

Nan Nunsiyanan Cha Pablo Kan Bernabe

³⁶Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, kenalen Pablo kan Bernabe, “Munfiangadta ay uy mangfisita as nan iib-a takú henan am-in ay ili ay nangekaskasabaanta as nan kalen nan Apo ta ilaunta mu anan chacha at-atun.” ³⁷Hi Bernabe at laraychuna ay etakincha hi Juan ay makali us un Marcos, ³⁸ngem enpapelet Pablo ay un-unuyna mu achicha etakin hiya, tay tenaynana chicha ad Pamfilia, ya chaana inturuy ay finmachang as nan chunucha.^b ³⁹Kiapú ta nunsuma as solet cha Pablo kan Bernabe, nunsiyancha. Entakin Bernabe hi Marcos, ya nunpaporcha ay inmuy ad Chipre. ⁴⁰Ngem hi Pablo at pinilina hi Silas as kadmacha. Entalek nan iib-a chicha as nan panang-aywan ya sug-ang Apo Dios henan am-in ay ay-ayancha. Angkiay nunligwata, ⁴¹at nar-oscha ad Siria ya Cilicia ay nangepappapigsa as nan chiyuycha iglesia hid-i.

Nan Naetapiyan Timoteo Kan Cha Pablo Kan Silas

16 ¹Nunfiat us cha Pablo ad Derbe, angkiay ya ad Listra. Wacha ad Listra nan usa ay omaafurot ay nan ngachana at Timoteo. Hi enana at usa ay Judio ay omaafurot, ngem hi amana at Griego. ²Hi Timoteo ay anna at ammay chi kaap-apatana as nan am-in ay iib-a ay omaafurot ad Listra ya ad Iconio. ³Laychun Pablo ay etakin hi Timoteo. Isunga enpasugyatna hiya ta achintu achiyun nan chiyuycha Judio hiya henan hanacha lukiar ay ay-ayanchantu. Tay am-in nan Judio at naammuwancha ay Griego hi amana. ⁴As nan nunfiatancha henan il-ili, chacha epakaammu as nan chiyuycha Gentil ay omaafurot nan filfilin ay unuchuncha ay inyafud nan apostoles ya nan anam-amá ad Jerusalem. ⁵Isunga nan chiyuycha iglesia at pinmigsa nan pammaticha ya inurkiw ay omongorcha.

Nan Naepaila Kan Pablo Ad Troas

⁶Angkiay ya nunfiat cha Pablo ay nar-os henan sakop nan Frigia ya Galacia, tay chaan enparufus nan Espiritu Santo ay ekasabacha nan

^b 15:37-38 Ara. 13:13

kalen Apo Dios henan probinsiya ad Asia. ⁷Kuncha pay inumchan henan tikiad nan probinsiya ay Misia, penachascha ay umuy henan probinsiya ay Bitinia, ngem chaan enparufus nan Espiriton Apo Jesus. ⁸Isunga naroscha ad Misia inkiana inumchancha ad Troas.

⁹As nan hiyachi ay lafi, wacha nan enpailan Apo Dios kan Pablo babaen as nan kaman itaw. Inilana nan usa ay laraki ay i-Macedonia ay nangatakchug ay cha mumpakpakaasi. Kenalina kan Pablo, “Omalika manpaat ad Macedonia ay mangfiachang kan chakami.”

¹⁰Kun pay narpas ay inilan Pablo nan kaman itaw, hiya at chi ya nunanap kami^c as munlukiananmi ay umuy ad Macedonia, tay naawatanmi ay enayakian chakami kan Apo Dios ay uy mangekasaba as nan Ammay ay Chamag as nan tataku hid-i.

Nan Enmafurotan Lydia Ad Filipos

¹¹Nunlapu ad Troas as nan nunlukiananmi as nan papor, nunchakpos kami ad Samotracia. As nan kafikiatana, inumchan kami ad Neapolis.

¹²Nunlapu hid-i, nanarcharan kami ay inmuy ad Filipos ay usa ay mafigfigfig ay siyudad henan sakop nan Macedonia. Nan kaongoran ay inmiili henan hana ay siyudad at Romano. Nagyan kami hid-i as kaat ay urkiw.

¹³As nan Urkiw ay Mun-iblayan, nak-ak kami henan hana ay siyudad, ya inmuy kami henan olet nan wawwang, tay ninumnummi mu wachay lukiar ay maam-amongan chi Judio ay munkararag. Naketokor ya naketakiatfor kami as nan fianafiai ay naamong hid-i. ¹⁴Nan usa as nan chiyuycha chinumngor kan chakami at hi Lydia ay nurpu henan siyudad ay Tiatira ay mun-el-elaku as nangingina ay lopot. Hiya at usa ay Gentil ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Inchat Apo Dios kan hiyay pannakaawat ta omafurot as nan cha kankanan Pablo. ¹⁵Angkiay nunpafunyagcha ay hinfiaruy. Kun pay narpas sa, kenalina kan chakami, “Mu afurotunyu ay tit-iwa’y enmafurotak kan Apo Jesus, chumawus kayu ngarud as afongmi.” Inturuyna ay nangayag kan chakami inkiana nakiuy kami kan hiya.

Nan Naifiaruchan Cha Pablo Ad Filipos

¹⁶As nan hin-urkiw, as nan chami umuyan henan lukiar ay munkarkararakian, sinib-at chakami as nan mafiabfiaor ay fiarasang ay naanennetan. Nakasiping as ongor nan fiarasang para as nan chiyuycha amona kiapú as nan enpaifiakian nan anennet kan hiya ay ommat as tapen chi urkiw. ¹⁷Inmunud kan chakami kan Pablo, ya chana ifugfukiaw, “Chatona ay lanaraki at munserserficha as nan Kangatuwan

^c 16:10 Hi Lucas ay nangisurat hena ay liblu at naetapi kan cha Pablo.

ay Dios ay cha mangedkaskasaba kan chakayu as nan atunyu ay maesarakan!”¹⁸ Enaenatna sa as kaat ay urkiw. Kun pay enmayu as solet hi Pablo, nunsakong, ya kanana as nan anennet, “As nan ngachan Jesu Cristo, filinok he-a ay fomoknag kan hiya!” Hiya at chi ya femmoknag titiwa nan anennet.

¹⁹Kun pay inilan nan chiyuycha amona ay maid at chansacha ay makasiping, lenabkisha cha Pablo kan Silas. Inkiayadcha chicha ay nangiyuy as nan kawad-an nan totoray as nan mun-el-elakwan.
²⁰Kuncha pay inyuy chicha as nan chiyuycha opisyar ay Romano,^d kenalicha, “Chatona ay lanaraki at Judiocha, ya chacha munkurkuru henan siyudad takú. ²¹Chacha mun-is-isuru as iniili ay ug-ukiali ay komontra as nan lintig takú, ya achi mafialin ay unuchun takú ay Romano.” ²²Angkiay ya naetapi nan ongor ay tatau ay namudtak kan chicha. Nan chiyuycha opisyar at lenafusancha cha Pablo kan Silas, ya infilicha ay masapletcha. ²³Kuncha pay lenpas ay nanaplesaplet kan chicha, enpaifiarudcha chicha. Infilicha as nan munkukuwarcha ay kuwarchaana chicha ay ustu. ²⁴Kiapú ta assid-i nan infilin nan chiyuycha opisyar as nan munkukuwarcha, enpokokna cha Pablo kan Silas as nan paat nunchuchuku ay kuwartu as pagfiaruchan. Enpatangna nan sukicha as nan nunkaketangan ay nun-oomam ay tabra, ya nun-akmuna.

²⁵Ngem as nan kiayud tongan chi lafi, cha munkarkararag ya munkankanta cha Pablo kan Silas ay manaychayaw kan Apo Dios, ya nan tapina ay fiarud at chuchumngorcha kan chicha. ²⁶Kalina at ya kinmichu as napigsa ay nangiawud as nan nasasad-an nan pagfiaruchan. Hiya at chi ya natkafian nan kapantipantiw ya nag-as nan chiyuycha kor-ong nan am-in ay fiarud.

²⁷Kun pay finmangun nan kuwarcha, ya inilana ay nanatkafian nan chiyuycha pantiw nan pagfiaruchan, enoknosna nan espadana ya kiayudna patayun nan achorna, tay ninumnumna ay lenmayawcha nan chiyuycha fiarud. ²⁸Ngem infukiaw Pablo, “Achim patayun nan achormu, tay nauy kami am-in hena.”

²⁹Kun pay chinngor nan kuwarcha na, nunpaara hiya as silaw. Tenagtagna ay inmuy as nan kawad-an cha Pablo kan Silas, ya cha munpapayagpag as ugyatna ay nunpalintumang as sangwanancha. ³⁰Angkiay inpitiwna chicha, ya senarudsudna, “Panguruwan, ngachana ngay nan masapor ay atok ta maesarakanak?”

³¹Tinumforcha, “Omafurotka kan Apo Jesus. Mu hiyasa nan atum, maesarakankantu ya nan pamilyam.” ³²Angkiay ya enkasabacha nan kalen nan Apo kan hiya ya as nan am-in ay tatau as afongna. ³³As nan

---

^d 16:20 Nan makali un Romano at taku ay enmara as sichorana as nan gobernon chi Roma.

hiyachi challu ay uras as nan lafi, inyuy nan kuwarcha cha Pablo kan Silas as nan kawad-an nan chanum, ya enlasana nan sugskiatcha. Kun pay narpas, nunpafunyang hiya ya patí nan pamilyana. ³⁴Angkiay ya enayakiana cha Pablo kan Silas as afongna, ya ensakianaana chicha as kanuncha. Ongor chi lagsakna patí nan pamilyana, tay enmafurotcha kan Apo Dios.

³⁵As nan kafikiatana, inmifiaor nan chiyuycha opisyar ay Romano as pupulis ay uy mangifilin as nan kukuwarcha, “Ilufusmu nan hanacha lanaraki.”

³⁶Angkiay infiakian nan kuwarcha kan Pablo, “Infilin nan chiyuycha opisyar ay Romano ay mailufus kayu kan Silas. Ad wani, mafialin at ay mak-ak kayu, ya wacha komay talna kan chakayu.”

³⁷Ngem kenalen Pablo as nan pupulis, “Kun chakami cha enpasaplet as nan kaongoran chi tataku ya. Chaan chakami pay finistikiar on-ona. Uray mu Romano kami, enpaifiarud chakami pay laing. Angkiay ad wani, laychun chakami ay ilufus kan chakayu ay maid mangam-ammu? Achi mafialin! Masapor chicha mismu nan omali ay mangilufus kan chakami.”

³⁸Enpachamag nan pupulis chaná ay kenalen Pablo as nan chiyuycha opisyar. Inmugyatcha as nan nanngorancha ay Romano payat cha Pablo kan Silas. ³⁹Isunga kenamucha ay inmuy as nan pagfiaruchan, at nunpakawancha kan cha Pablo kan Silas. Angkiay inpitiwcha chicha as pagfiaruchan, ya chinawatcha kan chicha ay mak-akcha henan siyudad. ⁴⁰As nan nak-akan cha Pablo kan Silas as pagfiaruchan, inmuycha as afong Lydia. Hid-i nan nanib-atancha as nan iib-a ay omaafurot, ya penapigsan cha Pablo nan pammatacha babaen as nan kenalicha. Angkiay nak-akcha henan hana ay siyudad.

Ad Tesalonica

17 ¹Nunlapu ad Filipos, nanarcharan cha Pablo ay nanguy henan siyudad ay Amfipolis ya Apolonia inkiana inumchancha ad Tesalonica ay kawad-an nan usa as nan chiyuycha senagogan chi Judio. ²As nan hiyachi, in-inmuy hi Pablo as nan senagoga ay hiyachi challu nan chana atuaturun. As nan turu ay Urkiw ay Mun-iblayan, nakeap-apat hiya as nan naamong ay tataku maepangkep as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. ³Enlawlawag ya penaneknekan Pablo ay nan Cristo at masapor munlikiat ya matakun manipud as nan utúy. Kenalina kan chicha, “Hi Jesus ay anna ay chak ifiagfiakia kan chakayu at hiya nan Cristo.” ⁴Nan tapina kan chicha at enmafurotcha ya naetapicha kan cha Pablo kan Silas. Kaman us as nan ongoongor ay Griego ay manangchaychayaw kan Apo Dios ya nan ongor ay mafigfigfig ay fianafiai.

⁵Ngem enmapos nan chiyuycha Judio ay achi omaafurot. Isunga enamongcha nan chiyuycha lanaraki ay nunkapadsok ay kun yangkiay

cha munforforakfor as nan mun-el-elakwan, ya entapicha as nan enamongcha ay ongor ay tatau. Kun pay chaan nafiayag, nunlumucha as kuru henan siyudad. Peneletcha ay sungkop as nan afong Jason, tay nan ammucha at maanapancha cha Pablo kan Silas ta papitiwuncha chicha ay mangiyuy as nan sangwanan nan tatau. ⁶Ngem kuncha pay chaan naanapan chicha, hi Jason ya nan tapen nan iib-a at inkiayadcha ay nangiyuy as nan anap-apu henan siyudad. Chacha ifugfukiaw, “Nan nauycha tatau ay nunkurukuru henan am-in ay lukiar asna's luta at enmalicha hena ay munkuru kan chitaku, ⁷at menangilen Jason chicha. Am-in chaná at chacha lablabsingun nan chiyuycha lintig Emperador ay kanancha un wachay tukún ay ari ay nan ngachana at Jesus.” ⁸As nan nanngoran nan ongor ay tatau ya nan anap-apu henan siyudad as na, nurmuy kuru. ⁹Nunfiansaun nan chiyuycha toray cha Jason ya nan iib-a, at inlufuscha chicha.

Ad Berea

¹⁰As nan hiyachi challu ay lafi, penaligwat nan iib-a cha Pablo kan Silas ay umuy ad Berea. Kuncha pay inumchan hid-i, inmuycha as nan senagogan chi Judio. ¹¹Nan chiyuycha Judio ay wacha ad Berea at mannakaawatcha mu nan i-Tesalonica, tay ongor chi layadcha ay nanngor as nan kalen Apo Dios. Inurkiw ay chacha achaacharun nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ta ammuwuncha mu tit-iwa nan kenarkalen Pablo. ¹²Ongor as nan chiyuycha Judio nan enmafurot, ya ongor nan enmafurot as nan chiyuycha Griego ay fianafiai ay nunkafiakngang ya ongor us nan lanaraki ay Griego.

¹³Ngem kun pay chinngor nan chiyuycha Judio ad Tesalonica ay cha us ekaskasaban Pablo nan kalen Apo Dios ad Berea, inmuycha us hid-i, at enlapucha ay nanugsug ya nangkuru as nan tatau. ¹⁴Hiya at chi ya penaligwat nan iib-a ay omaafurot cha Pablo ay chumayyu henan olet nan fiayfiay, ngem nayagyag cha Silas kan Timoteo ad Berea. ¹⁵Nan chiyuycha nangitun-ud kan Pablo at inturudcha hiya inkiana henan siyudad ay Atenas. Angkiay nunfiangadcha ay uy nangifiakia as nan infilin Pablo ay kamuwun koma cha Silas kan Timoteo ay umunud kan hiya.

Hi Pablo Ad Atenas

¹⁶As nan nunsusuuchan Pablo ad Atenas kan cha Silas kan Timoteo, nalilifok as solet nan numnumna as nan nangil-ana as nan ongoongor ay didiosen henan hana ay siyudad. ¹⁷Isunga inmuy hiya as nan senagoga ay nakeap-apat as nan chiyuycha Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Uray as nan mun-el-elakwancha, inurkiw ay uy nakeap-apat hiya as nan kumpurmi ay tatau ay nad-

anana. ¹⁸Wachacha nan tapen chi mimisturu ay makali un Epicureo^e ya Estoico ay uy nakesosek us kan hiya. Senarudsud nan tapina kan chicha, “Anan cha ngun lawá kankanan tona ay taku ay maid acharna?” Nan tapina us at kenalicha, “Kamana cha ekaskasaba nan chiyuycha kaili ay dios.” Kenalicha sa, tay enkasaban Pablo nan maepangkep kan Jesus ya nan matakuwan manipud as nan utúy.

¹⁹Angkiay enpaiyuycha hiya as nan anap-apon chi umili ay makali un Areopago, ya kanancha, “Laychunmi man ay ammuwun nan nauy fiarú ay sursuru ay cham kankanan, ²⁰tay nan kenarkalem at maid poros chinchinnormi as kaman as nan nauycha, ya laychunmi ay ammuwun nan laychun nan nauycha ay kanan.” ²¹Am-in nan umiili ad Atenas ya uray nan chiyuycha kaili ay nagyan hid-i at kuncha laychun ay cha mangifiagiakia ya cha manmanngor as nan fiarú ay sursuru.

²²Isunga tenmakchug hi Pablo as nan sangwanan nan anap-apon chi umili ay makali un Areopago, ya kanana, “Chakayu ay umiili hena ad Atenas, mailak ay as nan am-in at relihiyoso kayu. ²³Tay as nan nunpaspasyorak henan siyudadyu ya as nan nangil-il-ak as nan chiyuycha munchaychayawanyu, inuchanak nan altar ay naisuratan nan kali ay kanana, ‘Para as nan Dios ay Achimi Am-ammu.’ Nan chiyuy chayuy chaychayawun ay achiyu am-ammu at hiya nan chak epakaammu kan chakayu ad wani. ²⁴Nan Dios ay namayang as nan lufong ya as nan am-in ay wacha hena at hiya nan Apo ad chaya ya asna's luta, ya achi mamagyan as nan chiyuycha templo ay enammaan chi taku. ²⁵Maid poros kasaporana as ifiachang chi taku kan hiya, tay hiya mismu nan mangichat as fiyag, long-ag ya am-in ay kasaporan takú. ²⁶Manipud as nan usa yangkiay ay taku, finayang Apo Dios nan am-in ay karasen chi tataku ya epapagyana chicha henan intiru ay luta. Enkeddengna us nan chiyuycha ustuustu ay timpu ya nan chiyuycha munpatingkiaan nan tikiad nan nasyoncha. ²⁷Enat Apo Dios na ta anapun nan tataku hiya ya uchanancha hiya as nan chacha munkapkapokapan ay manganap kan hiya. Nan kenatit-iwana at achi achawwi hiya as nan tunggal usa kan chitaku. ²⁸Tay wacha nan nangali un,

‘Hiya nan mangichat as nan fiyag kan chitaku ya mangaywan kan chitaku as nan ay-ayan takú ya matatakuwan takú.’

Kaman as nan kenalen nan tapen nan uyyu sumusurat,

‘Chitaku nan an-akna.’

²⁹Kiapú ta an-ak chitaku kan Apo Dios, achi takú ngarud numnumnumun ay maepachong nan kenadidosna as nan kumpurmi ay dios ay fialeto, silver, winnu fiatu ay enammaan chi taku ay nurpu as nan laingna ya

---

^e 17:18 Chatona nan mangali un unuchun koma nan taku nan wacha as numnumna, tay nan numnum yangkiay nan mangetoray as nan achor.

mismu ay numnumna. ³⁰As nan timpu ay chaan pay nangammuwan nan tataku kan Apo Dios at inyangkiayana nan fiasfiasorcha. Ngem ad wani, infilina as nan am-in ay tataku henan uray ngachana ay lukiar ay munfiawicha as nan am-in ay fiasorcha. ³¹Tay enkekeddeng at Apo Dios nan urkiw ay mang-okomanantu as nan am-in ay tataku asna's luta. Nalintigtu nan atuna ay mun-okóm babaen as nan usa ay taku ay pinilina. Penaneknekan Apo Dios na as nan am-in ay tataku babaen as nan nangtakuwana kan hiya manipud as nan utúy.”

³²Kuncha pay chinngor nan kenalen Pablo maepangkep as nan matakuan manipud as nan utúy, nan tapina at enot-otyokcha hiya. Ngem wachacha nan tapina ay nangali, “Laychunmi ay chungrun kasin kan he-a nan maepangkep as nan kenalem.” ³³As nan hiyachi, tenaynan Pablo chicha. ³⁴Ngem wachacha nan tapina ay inmuud kan Pablo ya enmafurot kan Jesus. Nan usa kan chicha at hi Dionisio ay usa ay membron nan Areopago. Nan usa us at fiafiai ay nan ngachana at Damaris, ya wachacha pay nan tapina.

Ad Corinto

18 ¹Kun pay narpas sa, nak-ak hi Pablo ad Atenas, ya inmuy hiya ad Corinto. ²Hid-i nan nangam-ammuwana as nan usa ay Judio ay nan ngachana at Akila ay naiyanak ad Ponto. Kaar-ali hiya ay nurpu ad Italia ay kadwana hi asawana ay Priscila, tay infilin Emperador Claudio ay am-in nan Judio at mak-akcha ad Roma. Uy finisitan Pablo chicha. ³Kiapú ta pachongna chicha ay mun-am-amma as fiawi ay naamma as larat, nakeafong ya nakidnu hiya kan chicha. ⁴Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan un inmuy hi Pablo as nan senagoga ay uy makeap-apat ta awisuna nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Griego.

⁵Kun pay inumchan cha Silas kan Timoteo ad Corinto as nan nurpuwancha ad Macedonia, kun yangkiay nun-ekaskasaba hi Pablo ay mangapanpaneknek as nan chiyuycha Judio ay hi Jesus nan Cristo. ⁶Kuncha pay kenontra ya enkak-aliyan hiya, inyagyagna nan tapok as fiachuna ta epailana ay maid at fiyangna kan chicha, ya kanana, “Chakayu ay mismu nan kikiad as nan machusaanyu! Maid fiasorku's sa. Munlapu ad wani, umuyak as nan chiyuycha Gentil.”

⁷Nak-ak hiya hid-i, ya uy nakepagyan as nan afong nan usa ay laraki ay nan ngachana at Ticio Justo ay manangchaychayaw kan Apo Dios. Nan afongna at naesasag-un as nan senagoga. ⁸Hi Crispo ay ap-apu as nan senagoga at enmafurot kan Apo Jesus patí nan pamilyana. Nan ongor us as nan i-Corinto ay nanngor as nan enkaskasaban Pablo at enmafurotcha ya nunpafunyangcha.

⁹As nan henlafi, kenalen nan Apo kan Pablo babaen as nan kaman iitaw, “*Achika umug-ugyat. Kunmu at iturturuy ay mun-ekaskasaba, ya*

achim ikinkinak nan cham at-atun, ¹⁰tay wachaak kan he-a. Maid taku ay mamusfusor ay mangsukiat kan he-a, tay ongor nan tatakok henan nauy ay siyudad.” ¹¹Isunga nakepagyan hi Pablo hid-i as usa ay tawwun ya unum ay furan ay nangisursuru as kalen Apo Dios as nan tatakou.

¹²Kun pay nun-gobernador hi Galion ad Acaya, nun-us-usacha nan Judio ay naniliw kan Pablo, ya inyuycha as nan kurti. ¹³Kenalicha, “Hi tona ay taku at chana sugbukian nan tatakou ta nan atuncha ay munchaychayaw kan Apo Dios at maekontra as nan lintig.”

¹⁴Uy koma munkali hi Pablo, ngem nunkanan Galion as nan chiyuycha Judio, “Mu nan charumyu at maepangkep as nan achi ustu winnu mangotettet ay naekaman, mafialin ay uray anosak ay chumngor kan chakayu ay Judio. ¹⁵Ngem kiapú ta maepangkep yangkiay as nan chiyuycha kali, ngachan ya nan lintig ay chayun-unuchun, kikiad kayu's sa ay manganongnong. Achek laychun ay ha-un chi mangokóm as nan hanacha.” ¹⁶Angkiay ya enpak-akna chicha as nan kurti. ¹⁷As nan hiyachi, lenabkisha hi Sostenes ay ap-apu as nan senagoga, ya penakopak-orcha hiya as nan sangwanan nan kurti. Ngem kun inyangkiayan Galion chicha.

Nan Nunfiangchan Pablo Ad Antiokia

¹⁸Nakepagyan hi Pablo ad Corinto as ongor pay ay urkiw as nan iibana ay omaafurot. Angkiay ya as nan nanaynanana kan chicha ay uy munpapor ay munfiangad ad Siria ay kadwana cha Priscila kan Akila. Nanarcharancha at inmy ad Cencrea ay hid-i nan nunpaapollokan Pablo ta mangepail-ana ay natongpar nan ensapatana kan Apo Dios. ¹⁹Kun pay inumchan nan papor ad Efeso, tenaynan Pablo cha Priscila kan Akila. Inmy hiya as nan senagoga, ya nakesososek as nan chiyuycha Judio. ²⁰Chinawatcha kan hiya ay mafiayfiayag pay koma hiya hid-i, ngem chaana lenayad. ²¹Kun at as nan nunpakachaana kan chicha, kenalina kan chicha, “Munfiangachaktu kan chakayu mu eparufus Apo Dios.” Angkiay ya nunlukian hiya as nan papor ay mak-ak ad Efeso.

²²Kun pay inumchan hiya ad Cesarea, enmabrat ad Jerusalem ay uy mangepakomosta as nan chiyuycha omaafurot hid-i. Angkiay kinmuwab ad Antiokia. ²³Kun pay inmy chi kaat ay timpuna hid-i, nak-ak hiya, ya inmy henan sakop nan Galacia ya Frigia ay cha mangepappapigsa as pammaten nan am-in ay omaafurot.

Nan Nun-isuruwan Apolos Ad Efeso Ya Ad Corinto

²⁴As nan hiyachi us ay timpu, wacha nan usa ay Judio ay enmali ad Efeso ay nan ngachana at Apolos ay i-Alejandria. Naraing hiya ay munisuru ya ongor chi ammuna as nan naisurat as nan Kalen Apo Dios. ²⁵Naisursuruwan hiya as nan makali un Charan Apo Jesus, ya makakud

hiya ay nangifiagfiakia ya nangisursuru ay ustu as nan maepangkep kan Jesus. Ngem nan ammuna yangkiay at nan funyag ay insuron Juan. ²⁶Enlapuna ay mun-isuru ay wachay turudna as nan senagoga. Kun pay chinngor cha Priscila kan Akila nan chana kankanan, enayakiancha hiya as afongcha, ya enlawlawagcha kan hiya nan achina pay laing ammu maepangkep kan Jesus ya nan charan ay muntoróng as nan panangesarakan Apo Dios as nan tatakú. ²⁷Kun pay plenanon Apolos ay kumchang ad Acaya, penapigsan nan iib-a ay omaafurot ad Efeso nan numnumna. Nunsuratcha as nan iib-a ay omaafurot ay wacha ad Acaya ta ayakianchantu hi Apolos mu umchan hiya hid-i. Kun pay inumchan hiya hid-i, ongor chi infiachangna as nan chiyuycha omaafurot babaen as nan grasyan Apo Dios. ²⁸Pararuy enatna ay nakesosek as nan chiyuycha Judio as nan kaongoran chi tatakú, ya enamisna chicha babaen as nan penaneknekana kan chicha ay nurpu as nan chiyuycha naisurat as nan Kalen Apo Dios ay hi Jesus nan Cristo.

Hi Pablo Ad Efeso

19 ¹As nan kawad-an Apolos ad Corinto, nunfiat hi Pablo ay nanguy henan sakop nan Galacia ya Frigia inkiana inumchan ad Efeso. Hid-i nan nanguchanana as nan tapen nan omaafurot.

²Senarudsudna kan chicha, “Ay enawatyú nan Espiritu Santo as nan enmafurotanyu kan Jesus?”

“Chaan!” ensongfiatcha, “Maid poros chinchinngormi ay wacha payat chi Espiritu Santo.”

³Kenalen Pablo, “Mu hiyasa, ngachana ngay ay funyag nan enawatyú?”
“Nan funyag ay insuron Juan,” ensongfiatcha.

⁴Angkiay ya kenalen Pablo, “Nan funyag ay insuron Juan at para as nan tatakú ay nunfiafiawi as nan fiasfiasorcha. Infiakiana as nan tatakú ay masapor omafurotcha as nan umunudtu kan hiya ay hi Jesus.”

⁵As nan nanngorancha as sa, nunpafunyangcha ay mangepaila ay hi Jesus nan Apocha.^f ⁶Kun pay enpatay Pablo nan limana kan chicha, enmali kan chicha nan Espiritu Santo. As nan hiyachi, nunkakalicha as tanuktukún ay kali ay enpakalen nan Espiritu Santo, ya enpakaammucha nan enpaiiakian Apo Dios kan chicha. ⁷Nan filang nan chiyuycha lanaraki at umuy as hinpuru ya chuwa am-in.

⁸Kun kay Urkiw ay Mun-iblayan, as nan turu ay furan ay kawad-an Pablo hid-i, sinungsungkop hiya as nan senagoga, ya naturud ay nunkarkali as nan tatakú. Nakesososek hiya ay mangawis kan chicha ta afurotuncha koma nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios. ⁹Ngem wachacha nan tapina kan chicha ay nunkasokel ya achi poros omafurot.

^f 19:5 2:38

Enkak-alियancha nan makali un Charan Apo Jesus as nan sangwanan nan am-in ay naamong. Isunga tenaynan Pablo chicha, ya entakina nan chiyuycha omaafurot. Inurkiw ay nakesossosok hiya kan chicha as nan oswelaan Tirano. ¹⁰Nunturturuy na ay en-enat Pablo as chuwa ay tawwun ta am-in nan chiyuycha umiili henan probinsiya ay Asia ay chicha nan chiyuycha Judio ya Gentil at chungruncha nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus.

Nan Lanaraki Ay Potot Sceva

¹¹En-enat Apo Dios chi nakaskaschaaw as solet ay milagro babaen kan Pablo. ¹²Isunga uray nan chiyuycha panyuna ya pangchunu ay fiachuna at as nan naiyuyancha as nan chiyuycha munsaket ya naanennetan, nakaan nan saketcha ya femmoknagcha nan anennet kan chicha. ¹³As nan hiyachi ay timpu, wachacha nan tapina ay Judio ay nunliklikud ay cha mangepakpak-ak as anennet. Penachascha ay mangos-osar as nan ngachan Jesus. Kenalicha as nan chiyuycha anennet, “Filinok chakayu, kiapú as nan pannakafalin nan ngachan Jesus ay ekaskasaban Pablo, mak-ak kayu.”

¹⁴Nan pitu ay potot Sceva ay usa ay kangatuwan ay pachen chi Judio nan cha mangekamkaman as na. ¹⁵Ngem as nan hin-urkiw kenalen nan anennet kan chicha, “Hi Jesus at am-ammok ya hi Pablo at am-ammok us, ngem chakayu ngay, anan ngachanyu?” ¹⁶Angkiay ya enmagkiang nan laraki ay naanennetan as nan pitu ay potot Sceva, ya sinukiatana chicha as solet inkiana enamisna am-in chicha. Nan pitu at lenmayawcha ay nunkalafusan ya nunkasukiatan ay nak-ak as nan chiyuy ay afong.

¹⁷Kun pay naammuwan am-in nan chiyuycha Judio ya nan chiyuycha Gentil ay inmiili ad Efeso nan enommat, inmugyatcha am-in as solet, ya naichaychayaw nan ngachan Apo Jesus. ¹⁸Nan ongor us as nan chiyuycha enmafurot at enmalicha ay nangipudnu ya nangepakaammu as nan manangotettet ay en-enatcha. ¹⁹Nan tapina kan chicha ay nunsarsaromangka at enamongcha nan libliblucha ya pinuorancha am-in ay iilaun chi ongor ay tatau. Finilangcha nan fiaror nan chiyuycha liblu at umuy as leman puru ay lifu as nan sipingcha. ²⁰Isunga nunchinamag nan kalen Apo Dios maepangkep kan Apo Jesus, ya enmongoongor nan enmafurot kan hiya.

Nan Nunkukuruwancha Ad Efeso

²¹Kun pay narpas chaná ay enommat, enkeddeng Pablo ay manguy ad Macedonia ya ad Acaya as nan umuyana ad Jerusalem. Kenalina, “Mu marpasak ay umuy hid-i, masapor us umuyak ad Roma.” ²²Enpaonana nan chuwa ay fumadfiachang kan hiya ay cha Timoteo kan Erasto ay umuy ad Macedonia. Kun pay hiya at nayagyag as henkemad henan probinsiya ay Asia.

²³As nan hiyachi ay timpu ay kawad-an Pablo ad Efeso, nunlapuy kaugyat ay kuru kiapú as nan makali un Charan Apo Jesus. ²⁴Tay hi Demetrio ay munfusfusór as silver ay lanchok at ongor chi kiaransiyan nan chiyuycha munlaglagfuwuna ay mun-am-amma as ab-abfong nan dioscha ay fiafiai ay hi Artemis. ²⁵Isunga enamong Demetrio nan amin ay munlaglagfuwuna ya nan chiyuycha pachongna ay munfusfusór. Kenalina kan chicha, “Kakadwa, ammuyu met ay nan nauy chunu takú at hiyana nan omor-an takú as kenafiakngang takú. ²⁶Ilaunyu ya chungrunyu ay hi Pablo ay anna at enawisna ya ensallana nan ongoongor ay tatau, fiakun yangkiay hena ad Efeso ngem kiayud am-in henan intiru ay probinsiya ay Asia. Chana kanan un nan didiosen ay enammaan chi taku at fiakun tit-iwa ay dios. ²⁷Nan iyugyat takú at mu mangisiw nan kaapatan nan chunu takú, maidtu lomaku. Fiakun yangkiay sa, tay uray nan templon nan amud ay dios ay fiafiai ay hi Artemis at mamaid nan kotokna. Uray hi Artemis mismu ay chaychayawun nan tatau henan intiru ay Asia ya henan intiru ay luta at machachael nan kenadiosna.”

²⁸Kuncha pay chinngor nan nauy kenalen Demetrio, finmungatcha as solet, ya infukiawcha, “Machaychayaw hi Artemis ay dios ay fiafiai ad Efeso!” ²⁹Kun pay chaan nafiayag, nakuru nan hana intiru ay siyudad. Nan ongor ay tatau at tiniliwcha nan chuwa ay i-Macedonia ay cha Gayo kan Aristarco ay nakifiabfaat kan Pablo. Nakigsan nan tatau ay tenmagtag ay cha mangikiaykiayad as nan nauycha chuwa ay umuy as nan ad-acha-an ay maam-amongan nan umili. ³⁰Laraychun Pablo ay umuy hid-i ay maesakiang as nan ongor ay tatau, ngem enpawan nan chiyuycha omaafurot. ³¹Nan tapen nan totoray henan probinsiya ay kiakiayyum Pablo at inmifiaorcha as uy munpasug-ang kan hiya ay achi uy munpaila hiya as nan maam-amongan.

³²Nan chiyuycha naamong ay tatau at munngangakcha as solet. Chacha ifugfukiaw chi achi mapapchong, tay kaongoran kan chicha nan achi nangammu as nan kiapúna as uycha naamongan. ³³Kiapú as sa, enpasakiang nan tapen nan Judio nan usa ay kadwacha ay hi Alejandro as nan naamong ay tatau. Angkiay insinyas Alejandro nan limana ay mangepakinak as nan tatau ta elawlawagna kan chicha ay nan nauy kuru at chaan nurpu as nan chiyuycha Judio. ³⁴Ngem kuncha pay enmatonan ay Judio hiya, nagnagrubcha ay nangifugfukiaw as nan nauy as nan kiayud chuwa ay uras: “Machaychayaw hi Artemis ay dios takú ad Efeso!”

³⁵Kun pay enpakinak nan ap-apu henan siyudad chicha, kenalina, “Kailiyak ay i-Efeso, ay kun challu wachay uray usa ay taku as achi nangammu ay chitaku ay i-Efeso nan mangay-aywan as nan templon nan machaychayaw ay Artemis ya nan nasantowan ay fiatu ay kapadpachongna ay nag-as ay nurpu ad chaya ad kasin? Maid met!

³⁶Maid makaesaot as nan nauycha. Isunga masapor kuminak kayu, ya achi kayu munkiakianat. ³⁷Uyyu lawá inyali chaná ay lanaraki uray kun maid enak-akiwcha as nan chiyuycha templo winnu kenarkalicha as maifusor maepangkep as nan dios takú ay fiafiai. ³⁸Mu hi Demetrio ya nan munfusufusór ay kakadwana at wachay charumcha as nan kumpurmi ay taku, wacha nan chiyuycha urkiw ay munchunuwan as kurti ya wachacha hid-i nan totoray. Hid-i koma nan munchichinnarumancha. ³⁹Ngem mu wachacha pay chi tapina ay laychunyu ay ifiakia, maenongnongtu as nan timpu ay munmitmitinan chi umili. ⁴⁰Tay nan maiyugyat at nan maicharuman takú kiapú as nan nauy enommat ay kuru ad wani. Mu hiyasa, maid poros ustu as maepanfor takú maepangkep as nan nauy kuru.” ⁴¹Kuna pay kenali na, enpak-akna nan ongoongor ay tataku.

Nan Nunfiangchan Cha Pablo Ad Macedonia Ya Ad Grecia

20 ¹Kun pay narpas nan kuru, enpaamong Pablo nan chiyuycha omaafurot ya penapigsana nan pammatica. Angkiay nunpakacha hiya ay umuy ad Macedonia. ²Kun pay inumchan hiya ad Macedonia, nun-ekaskasaba ay nangepapigsa as nan pammaten nan chiyuycha omaafurot henan am-in ay siyudad ay inuyna. Angkiay inmuy hiya ad Acaya ay makali us un Grecia ³ay hid-i nan naganana as turu ay furan. As nan kiayudna munpaporan ay umuy koma ad Siria, naammuwana ay nuntuturag nan chiyuycha Judio ay mangpatuy kan hiya. Isunga enkeddengna ay kun at munfiangad ay manarcharan ay mar-os ad Macedonia. ⁴Nan chiyuycha nangadwa kan hiya at hi Sopatro ay potot Pirro ay i-Berea, cha Aristarco kan Segundo ay i-Tesalonica, hi Gayo ay i-Derbe, hi Timoteo,[§] cha Tikico kan Trofimo ay nurpu henan probinsiya ay Asia. ⁵Nangon-ona chaná am-in ya sisin-ud chakami ad Troas. ⁶As nan narpasan nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana, nunpapor kami nunlapu ad Filipos. Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, inumchan kami ad Troas, at ininchananmi nan iib-ami ay nangon-ona ad Troas ay hid-i nan nagananmi as pitu ay urkiw.

Nan Nangtakuwan Pablo As Nan Natuy Ad Troas

⁷As nan Chumingku, nakeamong kami as nan chiyuycha omaafurot ay i-Troas ay makekan as nan tenapay ay mangnumnumnumanmi as nan natuyan Apo Jesus. Kun pay narpas sa, nun-isuru hi Pablo as nan tataku, ya kiapú ta plenununa ay mak-ak as nan kafikiatana, inturuyna inkiana tongan chi lafi. ⁸Ongor chi silaw as nan nunngangatu ay kuwartu ay naamonganmi. ⁹Wacha nan fumarfiaru ay nan ngachana at Eutico ay

§ 20:4 Ara. 16:1-3

nangatokor as nan sawang. Kiapú ta nafiayag chi cha mun-isursuruwan Pablo, nunyummyug hi Eutico inkiana naimugmug, at nag-as manipud as nan maekatlu ay kiarachu inkiana as chará. As nan nangokwatancha, nanatuy at hiya. ¹⁰Ngem chinmayyu ay dagus hi Pablo, at nunyongyong ya enakworna nan fumarfiaru, ya kanana, “Achi kayu machanakian, tay kutug ay matataku hiya.” ¹¹As nan kasin enmabratán Pablo, nakekan kami as nan tenapay ay mangnumnumnumanmi as nan natuyan Jesus. As nan narpasanmi ay nangan, inturuyna ay nun-isuru inkiana cha mawaor. Angkiay nak-ak kami. ¹²Enkatamcha nan fumarfiaru ay kutug ay matataku, ya ongor chi lagsakcha.

Nan Inmuyan Pablo Ad Mileto

¹³Enmon-ona kami ay nunpaper, ya inmuy kami ad Asson ay hid-i nan manag-usanmi kan Pablo. Hiyana nan infiakiana kan chakami, tay kun kanu manarcharan hiya ay umuy hid-i. ¹⁴As nan nanib-atana kan chakami ad Asson, nakilukian hiya kan chakami ay nangituruy ad Mitilene. ¹⁵As nan kafikiatana, inumchan kami henan chuchumangun nan Chio. As nan maekadwa ay urkiw, enmali kami ad Samos. Kun pay as nan maekatlu ay urkiw, inumchan kami ad Mileto. ¹⁶Ninumnum Pablo ay achi kami munchag-os ad Efeso ta achi mataktak hiya henan probinsiya ay Asia. Cha munkakamu hiya ay umchan ad Jerusalem ta mu mafialin, umchan hiya hid-i sakbay ay Fiastan chi Pentecostes.

Nan Nunpakachaan Pablo Ad Efeso

¹⁷As nan kawad-anmi ad Mileto, enpaayag Pablo nan chiyuycha mangepangpanguru as nan iglesia ad Efeso ay maisib-at kan hiya. ¹⁸Kuncha pay inumchan, kenalina kan chicha, “Chakayu ay mismu nan nangammu as nan panagfiyagku as nan nakepagpagyanak kan chakayu nunlapu as nan omona ay urkiw ay enmaliyak hena ay probinsiya ay Asia. ¹⁹Nunserfiyak kan Apo Jesus at tit-iwa ay nunpakumbabaak ya linmuwaak. Nachistingak pay as solet kiapú as nan planon nan chiyuycha iib-ak ay Judio ay mangpatuy kan ha-un. ²⁰Ammuyu ay maid chaanku infiakia ay para as nan omamayanyu as nan nunkaskasabaak ya nun-is-isuruwak kan chakayu as nan kaongoran chi tatau ya as nan ab-afongyu. ²¹Finag-ak nan chiyuycha Judio ya Gentil ay masapor munfiawicha as nan fiasfiasorcha kan Apo Dios, ya omafurotcha kan Apo takú ay Jesu Cristo.

²²“Ad wani, kiapú as nan nangepanguwan nan Espiritu Santo kan ha-un, umuyak ad Jerusalem, uray achek ammu mu anan ommattu kan ha-un hid-i. ²³Nan ammok yangkiay at finag-anak as nan Espiritu Santo ay maifiaruchaktu ya mapalikiataktu henan am-in ay siyudad ay ay-ayak. ²⁴Ngem achek ayyiwan nan fiyagku ay kaman achi napateg kan ha-un ta

lopasok nan enpadnon Apo Jesus ay hiyasa nan mangekasabaak as nan Ammay ay Chamag maepangkep as nan grasyan Apo Dios.

²⁵“Ad wani, ammok ay chakayu am-in ay nangekaskasabaak as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios nan achintu kasin mangil-ila kan ha-un. ²⁶Isunga epapeletku ay mangifiakia kan chakayu ad wani ay urkiw ay maid fiasorku mu wachachay tapina kan chakayu ay maisiyan kan Apo Dios ta machusa. ²⁷Tay maid met chaanku infiakia kan chakayu as nan am-in ay penangkep Apo Dios.

²⁸“Aywananyu nan mismu ay pammatiyu ya am-in nan chiyuycha omaafurot ay enpaaywan nan Espiritu Santo kan chakayu. O, chakayu ay maepachong as nan munpaspastor at aywananyu nan tatakon Apo Dios ay kinuwana babaen as nan charan nan mismu ay anakna. ²⁹Ammok ay as nan mak-akak, ongorchantu nan omali kan chakayu ay uy mun-isuru as achi ustu. Chicha at maepachongcha as nan nunkaatap ay asu ay mangpatuy as karnero, ya maid poros sug-angcha as nan chiyuycha karnero ay chicha nan chiyuycha omaafurot. ³⁰Uray kan chakayu ay omaafurot at wachachantuy tomakchug ay mun-isursuru as achi tit-iwa ta awisuncha nan chiyuycha omaafurot ay umunud kan chicha. ³¹Nunumnumnyu ay as nan turu ay tawwun ay kawad-ak kan chakayu at kanayonku ay finag-an chakayu as inurkiw ya lenafi uray kunak lumuwa.

³²“Ad wani, etalekku chakayu as nan panangaywan Apo Dios ya as nan kalina maepangkep as nan grasyana. Nan hana kalina nan makafiael ay mangepapigsa as pammatiyu ya mangichat as nan chiyuycha bendisyon ay intutupug Apo Dios para as nan am-in ay tatakuna. ³³Maid kinkinchawku as kuwan chi kumpurmi ay silver winnu fialetok winnu fiachu. ³⁴Ammuyu ay mismu ay enosarku nan nauycha limak ay nunchunu as kasaporak ya kasaporan nan iib-ak. ³⁵As nan am-in ay en-enatku, enpailak kan chakayu ay babaen as nan komakuchan ay munchunu at masapor fumachang takú as nan nakapuy, ya masapor numnumun takú nan nauy kenalen Apo Jesus un: *‘Nakiaskiasat nan umichat mu nan omawat.’*”

³⁶Kun pay narpas hi Pablo ay nunkali, nakepalintumang ya nakekararag hiya kan chicha am-in. ³⁷Kahichaaakor ay nangakwor ya namisitu kan Pablo as nan nunpakachaancha. ³⁸Kaskasincha nunnunungu kiapú as nan kenalina ay achichantu kasin il-ilaun hiya. Angkiay inturudcha hiya inkiana as nan kawad-an nan papor.

Nan Inmuyan Pablo Ad Jerusalem

21 ¹Kunmi pay tenaynan chicha, nunpapor kami ya nunchakpos kami ad Coos. As nan kafikiatana, inumchan kami ad Rodas. Angkiay nak-ak kami hid-i, ya inmuy kami ad Patara. ²Hid-i nan

nanginchananmi as nan papor ay kiayud kumchang henan probinsiya ay Fenicia. As nan hiyachi, nunlukian kami, at nak-ak kami. ³Kun kami pay enmali as nan mangiil-anmi ad Chipre, nar-os kami as apét filáng ya inturuymi inkiana henan probinsiya ay Siria. Inumchan kami henan siyudad ay Tiro, tay hid-i nan nangichissaakian nan papor as karkiana. ⁴As nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot hid-i, nakepagyan kami kan chicha as pitu ay urkiw. Babaen as nan enpakaammon nan Espiritu Santo, tinugtukuncha hi Pablo ay achi umuy ad Jerusalem. ⁵Kun pay inmuy nan timpu ay nanagyananmi hid-i, nak-ak kami ay mangituruy ay munfiat. Am-incha ay omaafurot patí nan as-awa ay fianafai ya nan an-akcha at inturud chakami inkiana henan fiayfiay ay papug nan siyudad. Hid-i, nunpalintumang kami am-in ya nunkararag kami. ⁶Kun kami pay narpas ay nunpepenakacha, nunlukian kami as nan papor, ya kenmatamcha nan chiyuycha omaafurot.

⁷Inturuymi ay nunpapor nunlapu ad Tiro inkiana inumchan kami ad Tolemaida. Hid-i nan nangpakomostaanmi as nan iib-a ay omaafurot ya nakepagyan kami kan chicha as hin-urkiw. ⁸As nan kafikiatana, nunligwat kami, at inumchan kami ad Cesarea. Hid-i, chinmawus kami as afong Felipe ay usa ay mangedakaskasaba as nan Ammay ay Chamag. Usa hiya as nan chiyuycha pitu ay lanaraki ay napili ad Jerusalem ay fumadfiachang as nan apostoles.^h ⁹Wachacha nan opat ay fiafiarasang ay an-akna ay nun-epadpadtu. ¹⁰As nan kawad-anmi hid-i as kaat ay urkiw, wacha nan usa ay pomapadtu ay nan ngachana at Agabo ay chinmayyu ay nurpu ad Judea. ¹¹As nan enmaliyana kan chakami, enarana nan sinturun Pablo, ya infiarudna as nan mismu'y chuwa ay suki ya limana, ya kanana, “Nauy nan kenalen nan Espiritu Santo: ‘Assena nan atuntu nan chiyuycha Judio ad Jerusalem ay mangfiarud as nan nunkuwa as nan nauy ay sinturun, ya ipurangchantu as nan chiyuycha Gentil.’ ”

¹²As nan nanngoranmi as na, chakami ya nan tapina ay wacha hid-i at nunpakaasi kami kan Pablo ay achi koma omabrat hiya ad Jerusalem. ¹³Ngem tinumfor hi Pablo, “Adchi t'uyak cha ag-akiaran? Adchi t'uyuy lawá pangayaun chi numnumku? Nakasakianaak ay achi yangkiay maifiarud ngem uray matuy ad Jerusalem kiapú kan Apo Jesus.”

¹⁴Kunmi pay chaan naawis hiya, kinminak kami ya kunmi kenali, “Nan laychun koma Apo Dios nan ommat.”

¹⁵Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw ay nanagyananmi hid-i, nunsakiana kami, at enmabrat kami ad Jerusalem. ¹⁶Nan tapen nan omaafurot ay i-Cesarea at nakiuycha kan chakami ya enpangu chakami as nan chumawchawsan ay afong Manason ay i-Chipre ay usa as nan chiyuycha enmon-ona ay enmafurot.

---

^h 21:8 Ara. 6:5

Nan Uy Nangfisitaan Pablo Kan Santiago

¹⁷Kun kami pay inumchan ad Jerusalem, nunlaylayadcha nan omaafurot ay nang-awat kan chakami. ¹⁸As nan kafikiatana, nakiuy hi Pablo kan chakami ay uy mangila kan Santiago. Am-in nan mangepangpanguru as nan chiyuycha omaafurot at wachacha hid-i. ¹⁹Penakomostan Pablo chicha, at enpachamagna nan am-in ay en-enat Apo Dios as nan chiyuycha Gentil as nan nun-ekaskasabaana kan chicha.

²⁰As nan nanngorancha's na, chinaychayawcha am-in hi Apo Dios. Angkiay kenalicha kan Pablo, "Ifiami, ammom ay kaat ay lifu ay Judio nan enmafurot kan Jesu Cristo, ya kuncha am-in epapasnek ay mangunud as nan lintig takú ay Judio. ²¹Nachamagcha ay insursuruwam kanu am-in nan chiyuycha Judio ay nakiili as nan chiyuycha Gentil ay mankug as nan Lintig Moises. Infiagfiakiam pay kanu kan chicha ay achicha sugyatan nan an-akcha ay lanaraki winnu unuchun nan iniili ay ukiali takú ay Judio. ²²Anan atun takú ngay ta maammuwancha ay fiakun tit-iwa chasa, tay chungrunchantu challu ay enmalika? ²³Isunga atum nan ifiakiami kan he-a. Wachacha kan chakami nan opat ay lanaraki ay nunsapata kan Apo Dios. ²⁴Etakinmu chicha as Templo ya makikisanka kan chicha ay mangedkaman as nan panagcharos ay maiyunud as nan Lintig. Usa pay at he-a nan mamayad as nan kiastoscha ta mafialincha ay munpaapollok ay mangtongpar as nan karicha.ⁱ As nan nauy ay atum, maammuwantu nan am-in ay maid kenatit-iwan nan naifiakia kan chicha maepangkep kan he-a. Ngem kunmu at cha unuchun nan Lintig Moises. ²⁵Ngem nan chiyuycha Gentil ay omaafurot at masapor unuchuncha yangkiay nan nauycha filfilin ay enpaw-etmi ay insuratmi kan chicha. Achicha kanun nan naichaton as nan didiosen winnu ischay chara winnu kumpurmi ay chaan nauykukan ay animar. Usa pay at masapor chukkiancha nan mangepapasan as assi ay lachok."^j

²⁶As nan kafikiatana, entakin Pablo nan opat ay lanaraki, ya nakikisan hiya kan chicha ay nangedkaman as nan panagcharos. Angkiay sinungkop as nan Templo ay mangepakaammu as nan pachi mu kaat ay urkiw nan marpasan nan panagcharos ya nan mun-ichatonan nan tunggal usa kan chicha.

Nan Natiliwan Pablo As Nan Templo

²⁷Kun pay kiayud marpas nan pitu ay urkiw, wachacha nan tapen chi Judio ay nurpu henan probinsiya ay Asia ay nangila kan cha Pablo as nan Templo. Kinurucha nan am-in ay tatau hid-i, ya tiniliwcha hi Pablo.

ⁱ 21:24 Masapor atun Pablo nan panagcharos, tay infilang nan chiyuycha Judio ay naruket hiya, tay nunfiabfaat hiya henan luglukiar ay umiiliyan chi Gentil. ^j 21:25 Ara. 15:23-29

²⁸Infukiawcha, “Tib-ami ay kianak Israel! Akayu ta fudngun takú na! Hi tona nan nangisursuru as nan am-in ay tatau henan am-in ay lukiar as maekontra kan chitaku ay kianak Israel, as nan Lintig Moises ya as nan nauy Templo. Ad wani, enpaskopna us nan tapen chi Gentil as nan Templo ya linuketancha^k nan nauy nasantowan ay lukiar.” ²⁹Kenalicha na, tay inilacha ay nakiliklikud hi Trofimo ay i-Efeso kan Pablo ad Jerusalem, ya ka-anancha un iniskop Pablo hiya as nan Templo.

³⁰Kun pay chaan nafiayag, nakurucha am-in nan umili ad Jerusalem, ya nagrubcha ay tenmagtag ay inmuy as nan Templo ay kawad-an Pablo. Lenabkisha ya inkiayadcha hiya ay nangipitiw as nan Templo. Hiya at chi ya nain-ub nan chiyuycha pantiw nan Templo. ³¹Kuncha pay cha pachasun ay mangpatuy kan hiya, wacha at nan uy nangifiakia as nan komander chi sosorchachon chi i-Roma ay nunkukurucha am-in nan tatau ad Jerusalem. ³²Hiya at chi ya, enmetakin nan komander as tapen nan kakapetan patí sosorchachucha, ya tenmagtagcha ay kinmuwab as nan kawad-an nan tatau. Kun pay inilan nan tatau nan komander ya nan sosorchachu, kinyatcha ay cha manopratt kan Pablo. ³³Kun pay naesnop nan komander kan Pablo, enpatiliwna hiya, ya infilina ay fiaruchuncha nan limana as chuwa ay kor-ong. Angkiay ya senarudsudna as nan tatau, “Anan ngachan tona ay taku? Anan enatna man?” ³⁴Ngem nagrubcha nan ongor ay tatau ay nangifugukiaw as achi mapapchong. Kiapú ta achi mafialin ay maammuwan nan komander nan tit-iwa ay enommat, tay nunsidlay ngangak nan ongor ay tatau, infilina as nan sosorchachu ay iyuycha hi Pablo as kampucha. ³⁵Kuncha pay inumchan as nan agchan, kapeletan ay enokwat nan sosorchachu hi Pablo, tay nunsidlay fungat nan ongor ay tatau kan hiya. ³⁶Cha umun-unud nan hanacha ongor ay tatau ay cha mangifugukiaw, “Patayunyu hiya!”

Nan Nangifiag-an Pablo As Nan Maepangkep Kan Hiya

³⁷Kuncha pay kiayud id-an hi Pablo as kampucha, kenalina as nan komander, “Wacha man paat nan ifiakiak kan he-a.”

Kenalen nan komander, “Ay, makakalika payat as kalen chi Griego! ³⁸Fiakun ngarud he-a nan chiyuy i-Egipto ay nunkuru ad kasin ya nangepangu as nan opat lifu ay kumukuru henan disyerto.”

³⁹“Fiakun ya,” ensongfiat Pablo. “Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso ay mafigfigfig ay siyudad henan probinsiya ay Cilicia. Parufusanak pay ay munkali as nan tatau.”

⁴⁰As nan nangparufusan nan komander, tenmakchug hi Pablo as nan agchan, ya sininyasana nan tatau ta kuminakcha. Kuncha pay kinminak, munkali hi Pablo kan chicha as Henebreo.

---

^k 21:28 Nan laychun ay kanan nan ‘linuketancha nan nauy nasantowan ay lukiar’ at chinachaelcha nan kenasanton nan Templo.

22 ¹“Ib-a ya am-a, chumngor kayu as nan esongfiatku kan chakayu.” ²Kuncha pay chinngor hiya ay nunkali as Henebreo, kaskasincha kinminak. Angkiay inturuy Pablo, ³“Ha-un at Judiowak ay naiyanak ad Tarso henan probinsiya ay Cilicia, ngem hena ad Jerusalem nan nasiknak. Hi Gamaliel nan nangacharak ay ustu as nan am-in ay lintig nan kaap-
 uwan takú, ya makakuchak ay munserserfi kan Apo Dios ay kaman as nan uray ngachana kan chakayu ad wani. ⁴Penarpalikiatku ay nangepapatuy pay as nan tataku ay nangun-unud as nan makali un Charan Apo Jesus. Tiniliwku nan lanaraki ya fianafiai, ya uyku enpaifiarud chicha. ⁵Nan kangatuwan ay pachi ya am-in nan membron nan Sanhedrin at chicha nan mangpaneknek ay tit-iwa na, tay kan chicha nan nangor-ak as nan chiyuycha surat ay iyuyku as nan iib-a takú ay Judio ad Damasco. Isunga nunfiaatak hid-i ay maniliw as nan hanacha tataku ya mangifiangad kan chicha ay napoposasan hena ad Jerusalem ta machusacha.

⁶“Kunak pay cha maesnop ad Damasco as nan kiayud munkiawa, kalina at ya liniwusak as nan napigsa ay silaw ay nurpu ad chaya.

⁷Angkiay ya natu-ukiak as nan luta, ya chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un, ‘*Saulo, Saulo, adchi t’uyak palikiatun?*’

⁸“Tinumforak, ‘Anan ngachanmu Apo?’

“*‘Ha-un hi Jesus ay i-Nazaret ay cham parpalikiatun,’* ensongfiatna.

⁹Nan chiyuycha tutun-udku at inilacha nan silaw, ngem chaancha chinngor nan kalen nan cha maketagtakitfor kan ha-un. ¹⁰Angkiay senarudsudku un, ‘Ngachana ngay nan atok Apo?’

“Tinumfor nan Apo kan ha-un, ‘*Maligwatka ya ituruymu ay umuy ad Damasco, at wacha hid-i nan mangifiakia kan he-a as nan am-in ay enkeddeng Apo Dios ay atum.*’ ¹¹As nan hiyachi, nafurakiak kiapú as nan sumili ay silaw. Isunga kunak penapachang as nan chiyuycha tutun-udku inkiana inumchan kami ad Damasco.

¹²“Wacha nan laraki hid-i ay nan ngachana at Ananias ay usa ay manangchaychayaw kan Apo Dios ay manangtongpar as nan Lintig Moises. Ammay chi kaap-apatana as nan am-in ay Judio ay umiili hid-i.

¹³Enmali hiya ya tenmakchug as nan sag-unku, ya kanana, ‘Ifiak ay Saulo, ad wani, makailaka kasin!’ Hiya at chi ya nakailaak, ya inilak hiya. ¹⁴Kenalina, ‘Nan Dios nan kaap-uwan takú at pinili chaká ay mangammu as nan laychuna ya mangila as nan Nalintig ya manngor as nan kali ay nurpu mismu kan hiya. ¹⁵Tay he-a at tistigu chakantu kan hiya ay mangepakaammu as nan am-in ay tataku as nan inilam ya nan chinngormu. ¹⁶Ad wani, anum pay laing iyaawni? Maligwatka at, ya munpafunygka. Munkararagka ay chumawat as nan Apo as pannakapakawanmu as nan fiasfiasormu.’

¹⁷“Kunak pay nunfiangad ad Jerusalem ya as nan chak munkarkararakian as nan Templo, wacha nan enpailan Apo Dios kan

ha-un babaen as nan kaman iitaw. ¹⁸Inilak nan Apo ay cha mangali kan ha-un un, *'Kamuwum ay mak-ak ad Jerusalem, tay achi afurotun nan tatau hena nan ifiakiam ay maepangkep kan ha-un.'*

¹⁹"'Apo,' ensongfiatku, 'ammucha met ay mismu ay as nan in-inmuyak as nan chiyuycha senagoga, enpaifiarudku ya senaplesapletku nan chiyuycha enmafurot kan he-a. ²⁰As nan napatuyan Esteban ay usa ay mangapanpaneknek as nan maepangkep kan he-a, wachaak mismu hid-i ay nangiyafud ya nangfiantay as nan fiadfiachon nan chiyuycha namatuy kan hiya.'

²¹"Kenalen nan Apo kan ha-un, *'Uray, umuyka at, tay ifiaorkuntu he-a henan achawwi ay kawad-an nan tatau ay Gentil.'* "

²²Enpapanaakian nan tatau hiya inkiana kenalina sa. Angkiay ya infukiawcha as solet, "Iyachawwiyu na ay taku! Patayunyu! Achi kis-an matakuy assesa ay taku." ²³Chacha munfufukiaw ay mangiwetwetwet as fiadfiachucha, ya chacha esafuwag chi luta ay mangepatarok kiapú as fungatcha kan hiya. ²⁴As nan hiyachi, infilin nan komander as nan sosorchachuna ay iskopcha hi Pablo as nan kampucha ya saplituncha hiya ta maammuwancha mu adchi t'uy assesay infufukiaw nan tatau ay maekontra kan hiya. ²⁵Ngem as nan namafiaruchancha kan hiya ta saplituncha koma, kenalen Pablo as nan kapetan ay nangatakchug hid-i, "Ay eparufus nan lintig ay saplitunyu nan Romano, uray mu chaan nafistikiar on-ona?"

²⁶Kun pay chinngor nan kapetan na, inmuy as nan komander, ya chinamagna kan hiya, "Anan atum ngay? Romano met payat hiya."

²⁷Isunga inmuy nan komander kan Pablo, ya senarudsudna kan hiya, "Ifiakiam kan ha-un, ay Romanoka?"

"O," ensongfiat Pablo.

²⁸Kenalen nan komander, "Uray met ha-un at ongor chi kinastosku as nan naifilangak as Romano."

Tinumfor hi Pablo, "Ngem ha-un at naiyanakak ay Romano."

²⁹Hiya at chi ya nan chiyuycha inmuy ay manaplet ya mamistikiar kan Pablo at tenmaakcha kan hiya. Uray nan komander at ongor chi ugyatna as nan nangammuwana ay apudna lawá enpaposas nan usa ay Romano.

Nan Namistikiaran Nan Chiyuycha Membron Nan Sanhedrin Kan Pablo

³⁰Laychun nan komander ay mangammu mu anan ustu as kiapón nan nangepafiasoran nan chiyuycha Judio kan Pablo. Isunga as nan kafikiatana, inlufusna hiya ya infilina ay maamongcha nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin. Angkiay ya enpatakchugna hi Pablo as nan sangwanancha.

23 ¹Entoongan Pablo nan Sanhedrin, ya kanana, "Iib-a, nacharos nan numnumku ay matatau as nan mangiilan Apo Dios uray

inkiana ad wani ay urkiw.”² As nan nangaliyana's chi, infilin nan kangatuwan ay pachi ay hi Ananias as nan chiyuycha nangatakchug as nan sag-un Pablo ay tampakuncha nan tapakna. ³Angkiay nunkanan Pablo kan hiya, “Hi Apo Dios nan manampaktu kan he-a! Il-ilauum, he-a ay pakamankaman ay maepachong as nan arad ay napentoran as munpupukaw! Mangatokorka hesa ay mangokóm kan ha-un ay maiyunud as nan Lintig, ngem lenabsingmu met nan hana ay Lintig babaen as nan nangifilinam kan chicha ay tampakunak!”

⁴Angkiay nan chiyuycha naesnop kan Pablo at kenalicha, “Adchi t'uyumu ekaliyan nan kangatuwan ay pachen Apo Dios?”

⁵Tinumfor hi Pablo, “Tib-a, achek met ammu ay hiya nan kangatuwan ay pachi. Wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Achim ekak-alijan nan mangetortoray as nan tatakuyu.’”¹

⁶Kun pay inilan Pablo ay nan tapen nan membron nan Sanhedrin at Saduceo ya nan tapina at Fariseo, infukiawna kan chicha, “Tib-a, usaak ay Fariseo, ya pototak us as Fariseo. Nan mangnamnamaak ay matakuntu nan chiyuycha natuy manipud as nan utúy nan kiapúna ay chaak maokóm ad wani.”

⁷Kuna pay kenali na, nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha Saduceo at enlapucha ay masusuma ya nakudwacha. ⁸(Tay nan kenalen nan chiyuycha Saduceo at maid matakun manipud as nan utúy winnu maid anghel winnu espiritu. Ngem nan chiyuycha Fariseo at afurotuncha nan nauycha am-in.) ⁹Kiapú as sa, pinmigsapigsa nan nunfifinnukiawancha. Angkiay tenmakchugcha nan tapen nan mun-isursuru as Lintig ay membro as nan bunggoy nan Fariseo, ya nunsidlay susumacha. Kenalicha, “Maid met payat fiasor tona as ininchananmi! Uy at man titiwa ay wachay anghel winnu espiritu ay nunkali kan hiya.”

¹⁰Kun pay kenmaskasin chi susumacha, inmguyat nan komander chi sosorchachu mu forngetcha hi Pablo. Isunga infilina as nan sosorchachu ay chumayyucha as nan kawad-an Pablo ay uy mangikuyud kan hiya ay mangel-ak as nan tatakun ya iskopcha hiya as nan kampucha.

¹¹As nan hiyachi ay lafi, nunpaila nan Apo kan Pablo, ya kanana, “*Achika umug-ugyat! Tay kaman as nan nangepaneknekam as nan maepangkep kan ha-un ad Jerusalem at masapor assesa us nan atum ad Roma.*”

Laychun Nan Judio Ay Patayun Hi Pablo

¹²As nan kafikiatana, nan tapen nan Judio at nuntuturagcha, ya ensapatacha ay achicha mangmangan winnu umig-ikop as uray kumpurmi inkiana patayuncha hi Pablo. ¹³Sorok as opat puru ay lanaraki

¹ 23:5 Exo. 22:28

nan nuntuturag as na. ¹⁴Angkiay inmuycha as nan anap-apon nan papachi ya as nan anam-amá. Kenalicha, “Nunsapata kami ay achi kami poros mangmangan as kumpurmi inkiana patayunmi hi Pablo. ¹⁵Isunga chakayu ya nan chiyuycha membron nan Sanhedrin at umifiaror kayu as mangifiakia as nan komander nan sosorchachu ay iyalina hi Pablo as nan sangwananyu ay kamanyu kanu fistikiarun pay nan maepangkep as nan kasona. Ngem nakasakiana kamintu ay mangpatuy kan hiya sakbay ay umchan hiya hena.”

¹⁶Ngem chinngor nan laraki ay anak nan fiafiai ay sunúd Pablo nan nuntuturakiancha ay uycha esasanub hiya. Isunga sinungkop as nan kampu, ya uyna infiakia kan Pablo. ¹⁷Angkiay enayakian Pablo nan usa as nan kapetan, ya kanana kan hiya, “Itun-udmu pay na ay fiarfiaru as nan komander, tay wacha nan ifiakiana kan hiya.”

¹⁸Isunga intun-ud nan kapetan hiya as nan komander. Kuncha pay inumchan, kenalen nan kapetan, “Nan fiarud ay hi Pablo at enayakianak ya chinawatna kan ha-un ay kadwaak nan fiarfiaru ay anna, tay wacha kanu nan ifiakiana kan he-a.”

¹⁹Penachang nan komander nan fiarfiaru, ya entaakna as akét as nan ib-ana. Senarudsudna, “Ngachana nan ifiakiam kan ha-un?”

²⁰Angkiay kenalen nan fiarfiaru, “Nan anap-apon chi Judio at waschi un inyafudna ay chawatuncha kan he-a ay iyalem hi Pablo as nan sangwanan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin as wiet ay kamancha fistikiarun pay kanu ay ustu hiya. ²¹Ngem achika maawis kan chicha, tay sorok as opat puru ay lanaraki nan uy muntafun ay mangesanub kan hiya. Ensapatacha ay achicha mangmangan winnu umig-ikop inkiana patayuncha hiya. Nakasakianacha ad wani, ya kuncha yangkiay sasad-un nan kanam.”

²²Isunga tinukun nan komander nan fiarfiaru, “Maid poros mangifiagfiag-am ay enpakaammom na kan ha-un.” Angkiay enpakatam nan ap-apu nan fiarfiaru.

Nan Nangiyuyancha Kan Pablo Kan Gobernador Felix

²³Angkiay ya enayakian nan komander nan chuwa as nan uyna kakapetan, ya kanana, “Esakianayu nan chuwan kiasot ay sosorchachu, nan piton puru ay nakakafiayu ya nan chuwan kiasot ay kafiangfiangkawan, ya iyuyyuntu hi Pablo ad Cesarea as nan alas nuebe as maschum. ²⁴Omesakiana kayu us as tapen nan kafiayu ay munlukianan Pablo, ya id-anyu hiya kan Gobernador Felix ay maid mangisiw as om-ommat.” ²⁵Nunsurat pay nan komander ay assena nan kenalina: ²⁶“Machayaw ay Gobernador Felix. Ha-un hi Claudio Lisias ay mangepakomosta kan he-a. ²⁷Nan nauy taku ay enpaiyalek hesa kan he-a at tiniliw nan chiyuycha Judio ya kiayudcha patayun hiya.

Kunku pay naammuwan ay Romano hiya, nakiuyak as nan sosorchachok ya uyku esarakan hiya. ²⁸Kiapú ta lenayadku ay maammuwan mu ngachana nan chacha epabpafiasor kan hiya, inyuyku hiya as nan kawad-an nan ap-apucha ay nan Sanhedrin. ²⁹Naammuwak ay nan chacha mangicharuman kan hiya at maepangkep as nan lintigcha, ngem maid payat fiasorna as uycha mangpatuyan winnu mangifiaruchan kan hiya. ³⁰Kun pay naepachamag kan ha-un ay nuntuturag nan chiyuycha Judio ay mangpatuy kan hiya, kenamok ay nangepaiyali kan hiya kan he-a. Infilinku us as nan chiyuycha cha mangicharum kan hiya ay uycha muncharum kan he-a. Hiyana yangkiay nan kanak.”

³¹Isunga nan sosorchachu at enatcha nan naifilin kan chicha, ya inyuycha hi Pablo as nan hiyachi challu ay lafi inkiana henan siyudad ay Antipatrisa. ³²As nan kafikiatana at kun yangkiay nan kakabkafiayuan nan nangituruy ay nangitun-ud kan Pablo, ya nunfiangad nan chiyuycha nanarcharan ay sosorchachu as kampucha ad Jerusalem. ³³Kuncha pay inumchan ad Cesarea, inchatcha nan surat as nan gobernador, ya inpurangcha us hi Pablo kan hiya. ³⁴Kun pay finasan nan gobernador nan surat, senarudsudna kan Pablo mu ngachana ay probinsiya nan naiyankana. Kuna pay naammuwan ay i-Silicia hiya, ³⁵kenalina, “Chungroktu nan kanam as nan omaliyantu nan chiyuycha mangicharum kan he-a.” Angkiay infilina ay kuwarchaancha hi Pablo as nan palasyu ay enpaamman Ari Herodes.

Nan Namistikiaran Felix Kan Pablo

24 ¹Kun pay inmuy chi lema ay urkiw, nan kangatuwan ay pachi ay hi Ananias at kinmuwab ad Cesarea patí nan tapen nan anamamá ya nan abogadocha ay hi Tertulo. Inmuycha as nan gobernador ta icharumcha hi Pablo. ²Kun pay enpaayag nan gobernador hi Pablo, enlapon Tertulo ay nangicharum kan hiya. Kenalina, “Machayaw ay Gobernador Felix, kiapú as nan laingmu ay mangetortoray kan chakami, nafiayag ay natalna nan fiyagmi hena, ya ongor us nan enpaiyamammam henan nauy ay nasyon. ³Isunga as nan am-in ay ay-ayanmi, figfikunmi nan am-in ay en-enatmu, ya munyaman kami as solet kan he-a. ⁴Achek laychun ay taktakun he-a, ngem mu mafialin, anosam manpaat ay manngor as nan akét ay ifiakiami.

⁵“Naammuwanmi ay kun payat omaabkor na ay taku ya lumulumu as kuru as nan chiyuycha Judio as nan uray ngachana ay lukiar asna's luta. Hiya nan mangepangpanguru as nan bunggoy nan usa ay i-Nazaret. ⁶Penachasna us ay luketan nan Templo, ngem tiniliwmi hiya. [Chami numnumun ay mangokóm kan hiya ay maiyunud as nan mismu ay lintig takú. ⁷Ngem nan komander ay Lisias at enmali ya enpalabkisna hiya ay nangek-ak kan chakami. ⁸Infilina as nan chiyuycha muncharum kan hiya

ay omalicha as nan sangwanam.] Mu fistikiarum hiya, mafialinmu ay maammuwan ay tit-iwa am-in nan charummi kan hiya.”⁹ Nan iib-ana ay Judio at naetapicha as nan chiyuy ay charum, ya infiakiacha ay tit-iwa chaná am-in.

¹⁰Kun pay sininyasan nan gobernador hi Pablo ay munkali, tinumfor hiya, “Machayaw ay Gobernador, ammok ay ongor ay tawwun nan nunok-okomám henan nasyon ay anna. Isunga naragsakak ay manfor as nan enpafiasorcha kan ha-un. ¹¹Narakam ay mapaneknekan ay mismu ay achi nazorok as hinpuru ya chuwa ay urkiw nan inmuy nunlapu as nan enmabratak ad Jerusalem as nan uyku nunchayawan kan Apo Dios. ¹²As nan kawad-ak as Templo, maid as nan chiyuycha mangicharum kan ha-un nan nangila kan ha-un ay nakesongsongfiat as nan kumpurmi ay taku, winnu nangurkuru as tatau as nan chiyuycha senagoga, winnu as nan kumpurmi henan siyudad. ¹³Maid us maepailacha kan he-a as pammaneknek ay tit-iwa nan nauy charumcha ad wani kan ha-un. ¹⁴Ngem nauy nan ipudnok kan he-a: Chaychayawok hi Apo Dios ay Dios nan kaap-uanmi babaen as nan mangun-unuchak as nan makali un Charan Apo Jesus ay kenalen nan iib-ak ay Judio un achi ustu. Ngem uray mu hiyasa, afurotok us am-in nan naisurat as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy. ¹⁵Nan namnamaok ay pachong nan namnamaun chatona ay tatau at hi Apo Dios nan mangtaku as nan am-in ay nunkatuy manipud as nan utúy ay nalintig ya achi nalintig. ¹⁶Isunga kanayon ay epapatek ay mangedkaman as ammay ta nacharos chi numnumku as nan mangiilan Apo Dios ya nan tatau.

¹⁷“Kun pay inmuy chi kaat ay tawwun ay namamaichak ad Jerusalem, nunfiangachak hid-i ay mangiyuy as nan siping as nan chiyuycha kailiyak ay makasapor ya mangichat as nan chiyuycha chatonku kan Apo Dios as Templo. ¹⁸As nan chak mangedkamanan as na, ininchananak as nan tapen nan Judio ay nurpu ad Asia. As nan hiyachi, karkarpasku ay nangedkaman as nan iniili ay ukiali takú ay Judio maepangkep as panagcharos. Maid poros ongor ay tatau ay naetatapi kan ha-un ya maid us kuru.”^m ¹⁹Nan hanacha Judio ay nurpu ad Asia ay wacha as nan hiyachi at chicha koma nan omali hena ay mangicharum kan ha-un kan he-a mu wachay kumpurmi as epafiasorcha kan ha-un. ²⁰Winnu kikiad man nan nauycha tatau hena nan mangifiakia mu ngachanay naanapancha as fiasorku as nan tenmakchukiak as nan sangwanan nan chiyuycha membron nan Sanhedrin ad Jerusalem. ²¹Maid met, omangkiay nan nauy usa ay nangifukiawak as nan sangwanancha un, ‘Nan namnamaok at matakuntu nan nunkatuy manipud as nan utúy.’ Hiyasa nan kiapúna ay chaak maokóm ad wani as nan sangwananyu.”ⁿ

---

^m 24:17-18 Ara. 21:17-28   ⁿ 24:21 Ara. 23:6

²²Hi Gobernador Felix ay ongor chi ammuna maepangkep as nan makali un Charan Apo Jesus at enpakinakna nan kason Pablo, ya kanana, “As nan omaliyan Lisias ay komander chi sosorchachu at enongnongkuntu nan kasom.” ²³Angkiay ya infilina as nan kapetan ay makuwarchaan hi Pablo, ngem ettana hiya as akét ay wayawayana, ya parufusana nan kiakiayyumna ay mangiyuy as kasaporana.

²⁴Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, enmali cha Felix kan asawana ay Drusila ay usa ay Judio. Enpaayagna hi Pablo ya chinumngor as nan infiaagna maepangkep as nan pammati kan Cristo Jesus. ²⁵Ngem as nan cha mangelawlawakian Pablo as nan maepangkep as nan kenalintig, nan panang-etpor as nan laylaychun nan achor ya nan umchanantu nan urkiw ay mangokomán Apo Dios as nan tataku, inmugyat at hi Felix, ya kanana, “Ustu sa! Uyka ud-ay. Epaayagkuntu kasin he-a mu wachay timpok.” ²⁶Namnamauna us ay pasoksokan Pablo hiya. Isunga kanayona ay enpaayag hi Pablo ya tenagtakiatforna hiya.

²⁷Kun pay inmuy chi chuwa ay tawwun, naesokat hi Porcio Festo kan Felix ay mun-gobernador. Kiapú ta laychun Felix ay palaylaychun nan chiyuycha Judio, inukiayna hi Pablo as pagfiaruchan.

Nan Chinmawatan Pablo Ay Maiyuy Hiya As Nan Emperador

25 ¹Kun pay inmuy chi turu ay urkiw nunlapu as nan inumchanan Festo ay mun-gobernador ad Cesarea, enmabrat hiya ad Jerusalem. ²Hid-i ay inmuy kan Festo nan anap-apon chi papachi ya nan anap-apon chi Judio ay uy mangicharum kan Pablo. ³Nunpakaasicha kan Festo ay ifiaorna hi Pablo ad Jerusalem ta hid-i nan mangokománcha as nan kasuna, tay nuntuturakiancha ay patayun hiya as nan charan. ⁴Ngem tinumfor hi Festo, “Hi Pablo at kukutug ay usa ay makukuwarchaan ad Cesarea, ya achi mafiayag at munfiangachaktu hid-i. ⁵Isunga parufusunyu nan tapen nan mafigfigfig kan chakayu ay makichayyu kan ha-un ad Cesarea, ya mu wachay enat tosa ay taku as achi ustu, hid-i nan mangicharumancha kan hiya.”

⁶Kun pay nakepagyan hi Festo as achi umuy as waru winnu hinpuru ay urkiw ad Jerusalem, nunfiangad ad Cesarea. As nan kafikiatana, tenmikor hiya as nan mun-ok-okomána, ya enpaayagna hi Pablo. ⁷Kun pay inumchan hi Pablo, nan chiyuycha Judio ay enmali ay nurpu ad Jerusalem at tenmakchugcha ay nangarufong kan hiya. Ongor chi chagsun ay enpafiasorcha kan hiya ay achicha poros mapaneknekan ay tit-iwa.

⁸Angkiay tinumfor hi Pablo ay nangekalintikian as achorna, “Maid poros en-enatku as achi ustu ay maekontra as nan lintig nan Judio winnu as nan Templo winnu as nan Emperador.”

⁹Ngem kiapú ta lenayad Festo ay mangpalaylayad as nan chiyuycha Judio, senarudsudna kan Pablo, “Ay laychum ay umuy ad Jerusalem ya hid-i nan mangfistikiarak kan he-a maepangkep as nan kasom?”

¹⁰Ngem kenalen Pablo kan hiya, “Nananauyak met as nan sangwanam ay pannakaachor Emperador, ya nauyak as nan mun-ok-okomán ay hena nan masapor maokomák. Ammom met ay ustu ay maid poros en-enatku as nan iib-ak ay Judio as achi ustu. ¹¹Mu wachay enatku as libfengna as matuyak, achek elayawan sa ay chusa. Ngem mu maid kenatit-iwan nan enpabpafiasorcha kan ha-un, maid kalibfengan chi kumpurmi ay taku ay mangipurang kan ha-un kan chicha. Nan Emperador ad Roma nan chawatok ay mangokóm kan ha-un.”

¹²Kun pay narpas ay naketakiatfor hi Festo as nan chiyuycha totoray ay kafiachangna, tinumfor kan Pablo, “Kiapú ta chinawatmu ay nan Emperador nan manganongnong as nan kasom, kan Emperador pay narud nan ay-ayam.”

Nan Nangifiag-an Festo As Nan Maepangkep Kan Pablo Kan Ari Agripa

¹³Kun pay inmuy chi kaat ay urkiw, cha Ari Agripa kan Bernice ay sunúdna at inumchancha ad Cesarea ta uycha pakomostaun hi Festo ay fiarú ay gobernador hid-i. ¹⁴Kun pay inmuy chi ongor ay urkiw ay nakepapagyanancha hid-i, enlawlawag Gobernador Festo kan Ari Agripa nan maepangkep as nan kason Pablo. Kenalina, “Wacha nan laraki ay fiarud hena ay tenaynan Felix. ¹⁵As nan enay-ayak ad Jerusalem, nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amán chi Judio at incharumcha hiya, ya chinawatcha ay epapatuyku kanu hiya. ¹⁶Ngem kenalek kan chicha un fiakun ukialen chi Romano ay mangipurang as nan naicharum as nan tukún sakbay munesennakiangcha as nan chiyuycha nangicharum kan hiya ya mawad-an hiya as chansana ay manongfiat as nan charumcha kan hiya. ¹⁷Isunga as nan nakealiyancha kan ha-un hena, chaanku tenaktak nan kasuna. As nan kafikiatana, tenmokorak as nan mun-ok-okomák, ya enpaayagku nan fiarud. ¹⁸Kuncha pay tenmakchug nan chiyuycha nuncharum ay munkali, ka-anak mu wacha paat chi mangotettet as enatna ay epafiasorcha kan hiya, ngem maid met. ¹⁹Kun at wachay tapen chi maekontra kan hiya ay maepangkep as nan mismu ay relihiyoncha ya maepangkep as nan nakin ngachan as Jesus ay natuy ay kenalen Pablo un natakú manipud as nan utúy. ²⁰Kiapú ta achek maenongnong nan nauy ay kasu, senarudsudku kan Pablo mu laychuna ay umuy ad Jerusalem, ya hid-i nan mafistikiaran nan kasuna. ²¹Ngem kuna at chinawat ay makuwarchaan ya enongnong nan Emperador nan kasuna. Isunga enpakuwarchak hiya inkiana mafialin ay ifiaorku hiya as nan Emperador.”

²²Angkiay kenalen Ari Agripa kan Festo, “Uray ha-un at laychok mismu ay chungrun nan ifiakian tosa ay taku.”

“As wiet at chungrumtu nan ifiakiana,” kenalen Festo.

²³Isunga as nan kafikiatana, enmali cha Ari Agripa kan Bernice ay nunfiachi as anam-ammay, ya nunmarchacha patí nan chiyuycha

komander chi sosorchachu ya nan anap-apo henan siyudad ay sungkop as nan mun-ok-okomán. As nan sinungkopancha am-in, infilin Festo ay epaskopcha hi Pablo. ²⁴Kuncha pay enpaskop hi Pablo, kenalen Festo, “Machayaw ay Ari Agripa ya chakayu am-in ay wacha hena, maillayu na ay taku. Hi tona nan incharum am-in nan chiyuycha Judio kan ha-un ad Jerusalem ya uray hena. Infugfukiawcha un achi kis-an matakú pay hiya. ²⁵Ngem maid met naanapak as enatna's fiasor as kiapón chi maepapatuyana, ya kiapú ta chinawatna ay nan Emperador nan mamistikiar as nan kasuna, enkeddengku ay maiyuy hiya hid-i. ²⁶Ngem maid ammok as ustu ay isuratku kan Emperador as maepangkep kan hiya. Isunga enpaiyalek hiya hena as nan sangwananyu am-in, kaskasin kan he-a Ari Agripa ta mu marpas nan mamistikiaran takú kan hiya at wachay maisuratkuntu. ²⁷Tay nan wacha as numnumku at maid kotkotokna mu ipurangku nan fiarud as nan Emperador mu maid ustu as maifisaran nan naepafiasor kan hiya.”

Hi Pablo As Nan Sangwanan Ari Agripa

26 ¹Angkiay ya kenalen Ari Agripa kan Pablo, “Mafialinmu ay ekalintikian nan mismu ay achormu.” Tenag-uy Pablo nan limana ay mangepakinak as nan tataku, ya senongfiatana nan enpafiasorcha kan hiya. Kenalina, ²“Machayaw ay Ari Agripa, mu maepangkep as nan am-in ay charum nan nauycha Judio kan ha-un, ifilangku ay nakiasatak ay manongfiat as nan sangwanam ad wani, ³kaskasin tay ammom as solet nan am-in ay iniili ay ukialen chi Judio ya nan masussusumaan takú. Isunga chawatok ay anosanak koma ay chungrun.

⁴“Ammon am-in nan Judio nan panagfiyagku nunlapu as nan kaongak, tay nakiiliyak kan chicha henan ilimi ya ad Jerusalem. ⁵O, am-ammuwak kan chicha as nafiayag. Mu laychuncha, mafialincha ay paneknekan ay nan panagfiyagku at maiyunud ay ustu as nan istriktu as solet ay relihiyon takú ay wacha as nan bunggoy nan Fariseo. ⁶Nauyak hena ad wani ay cha maicharum, tay wachay namnamak ay tongparun Apo Dios nan enkarina as nan kaap-uwan takú ay matakú nan nunkatuy manipud as nan utúy. ⁷Nan matongparan nan nauy kari nan namnamaun nan hinpuru ya chuwa ay tribu takú ay awatuncha as nan mangepapasnekancha ay munchaychayaw kan Apo Dios as inurkiw ya lenafi. Machayaw ay Ari, kiapú ta afurotok nan nauy ay namnama, hiyana nan kiapúna as nangicharuman nan chiyuycha Judio kan ha-un. ⁸Adchi paat t'uuyu likiatun ay mangafurot ay takuwun Apo Dios nan nunkatuy manipud as nan utúy?

⁹“Uray ha-un ay mismu ad kasin at ka-anak un masapor atok nan am-in ay mangkontra as nan chiyuycha enmafurot kan Jesus ay i-Nazaret. ¹⁰Hiyasa challu nan en-enatku ad Jerusalem. Inchat pay nan

anap-apon chi papachi kan ha-un nan pammarufus ay mangepafiarud as nan ongor ay omaafurot. Kuncha pay maekeddeng ay maepapatuy, usaak ay nangiyafud. ¹¹Namen ongor ay chinusak chicha as nan am-in ay senagoga, ya penachasku ay namelet kan chicha ay mangesaot as nan pammaticha kan Apo Jesus. Kiapú ta ongor chi fungatku kan chicha, inmuyak pay henan chiyuycha achawwi ay siyudad chi Gentil ay mangpalikiat kan chicha.

¹²“Isunga nunfiaatak ad Damasco ay wacha kan ha-un nan kalibfengan ya pammarufus ay nurpu as nan anap-apon chi papachi. ¹³Kun pay nunkiawa as nan kawad-ak as nan charan, machayaw ay Ari, kalina at ya inilak nan silaw ay nurpu ad chaya ay kaskasin sumili mu nan urkiw ay nangliwus kan ha-un ya nan kakadwak. ¹⁴Kun kami pay natu-ug am-in as nan luta, chinngorku nan kali ay cha mangali kan ha-un as nan kalen chi Hebreo, ‘*Saulo, Saulo, adchi t'uyak palikiatun? Nan achormu at pay iwa nan cham parpalikiatun ay kaman as nan nuwang ay manatchat-ong as nan subsub nan arachu.*’

¹⁵“Senarudsudku, ‘Anan ngachanmu, Apo?’

“Tinumfor nan Apo, ‘*Ha-un hi Jesus ay cham parpalikiatun.* ¹⁶*Ad wani, tomakchugka. Nunpailaak ay mangchutok kan he-a ay munserfi ya mangpaneknek as nan inilam kan ha-un ad wani ay urkiw ya nan epailaktu kan he-a as tapen chi urkiw.* ¹⁷*Esarakaktu he-a as nan iib-am ay Judio ya as nan chiyuycha Gentil ay mangifaorak kan he-a.* ¹⁸*Ifiaorku he-a ay manilaw as numnumcha as nan maepangkep kan ha-un ta chukkiancha nan ngongot ay panagnumnumnum ya nan pannakafialin Satanas, ya ta munsakongcha as nan silaw ya kan Apo Dios. Mu hiyasa, mapakawanchantu as nan fiasfiasorcha, ya maetapichantu as nan pinilen Apo Dios ay tatakuna babaen as nan pammaticha kan ha-un.*’ Hiyana nan kenalen Jesus kan ha-un.

¹⁹“Isunga machayaw ay Ari Agripa, chaanku senokel nan enpailan Apo Dios kan ha-un ay nurpu ad chaya. ²⁰Nun-ekasabaak on-ona as nan tatakun ad Damasco, angkiay ad Jerusalem, ya henan intiru ay probinsiya ay Judea ya uray as nan chiyuycha Gentil. O, enkaskasabak kan chicha ay masapor munfiawichas as nan fiasfiasorcha, munsakongcha kan Apo Dios, ya atuncha nan ammay ay mangepaila ay tit-iwa ay nunfiawichas. ²¹Hiyana nan kiapúna as naniliwanak as nan chiyuycha Judio as nan kawad-ak as nan Templo, ya nangpachasancha ay mangpatuy kan ha-un. ²²Ngem finadfiadnganak kan Apo Dios uray inkiana ad wani ay urkiw. Isunga nauyak hena ay nangatakchug ay cha mangepaneknek as nan am-in ay tatakun ay ap-apud winnu nangangatu. Nan chak ifiagiakia at mumpachong as nan kenarkalen nan chiyuycha pomapadtu ya nan kenalen Moises ay ommattu. ²³Tay enpadtucha ay nan Cristo at masapor munlikiat ya matuy. Enpadtucha us ay hiyantu nan omon-ona ay matakun manipud as nan utúy ta silawana nan numnum nan chiyuycha Judio ya

nan chiyuycha Gentil as nan maepangkep as nan mangesarakanan Apo Dios kan chicha.”^o

²⁴As nan cha mangelantikian Pablo as achorna, finudtakan Gobernador Festo hiya. Kenalina, “Natongokka Pablo! Nan ongor ay sinurom nan cha manongok kan he-a!”

²⁵Ngem kenalen Pablo, “Chaanak natongok, machayaw ay Gobernador Festo! Nan chak met ifiagfiakia at tit-iwa, ya takuwak ay ustuy numnumna. ²⁶He-a Ari Agripa at ammom met nan maepangkep as nan nauycha, ya mafialinku ay ifiakia kan he-a ay maid ugyatku. Siguraduwak ay mailam chaná am-in, tay chaan naetatafun nan enommatancha. ²⁷Ari Agripa, ay afurotum nan insurat nan chiyuycha pomapadtu? Ammok ay afurotum.”

²⁸Nunkanan at Ari Agripa kan Pablo, “Nakkuran ka! Ay kunmu ka-anan un henkemad chi mangawisam kan ha-un ay munfialin as Kristiano?”

²⁹Angkiay tinumfor hi Pablo, “Henkemad man winnu mafiayag, ekararagku kan Apo Dios ay fiakun he-a yangkiay ngem uray us nan am-in ay cha munchungchungor kan ha-un ad wani ay urkiw at komaman kayu koma am-in kan ha-un ay omaafurot kan Cristo omangkiay nan achiyu makor-ongan.”

³⁰Angkiay ya tenmakchug nan ari, nan gobernador, hi Bernice ya am-in nan naketotokor kan chicha. ³¹As nan nak-akanha, natatakiatforcha, “Maid met payat enat tona ay taku as libfengna ay uy maepapatuyan winnu maifiaruchan.” ³²Kenalen Agripa kan Festo, “Nailufus na koma ay taku mu kuna chaan chinawat ay nan Emperador nan manganongnong as nan kasuna.”

Nan Nunligwatan Cha Pablo Ay Umuy Ad Roma

27 ¹Kun pay inumchan nan naekeddeng ay urkiw ay umuyanmi ad Italia, inpurangcha hi Pablo ya nan tapen nan fiarud kan Julio ay usa ay kapetan nan sosorchachu as nan makali un Bunggoy Emperador.^p ²Angkiay uy kami nunlukian as nan papor ay nurpu ad A drumeto ay kiayud munligwat ay umuy henan mangiyaw-awniyan chi papor henan probinsiya ay Asia. As nan nunligwatanmi, nan kadwami at hi Aristarco ay i-Tesalonica henan sakop nan Macedonia.

³As nan kafikiatana, inumchan kami ad Sidon. Kiapú as sug-ang Kapetan Julio kan Pablo, penarufusana hiya ay uy nangila as nan kiakiayyumna hid-i ta maettan hiya as kasaporana. ⁴Kun kami pay

^o **26:23** Isa. 9:2; 42:6; 49:6   **P 27:1** Nan “Bunggoy Emperador” at unum kiasot ay sosorchachu nan membrona. Nan tukún ay ngachana at “Sosorchachon Augusto”. Kun pay hi Augusto at hiya hi Cesar Augusto ay nunchinamag ay emperadorcha.

kasin nunligwat ad Sidon, nar-os nan papor as apét senakiangan nan Chipre, tay kun chakami sisib-atun as angin. ⁵As nan kinumchanganmi henan fiayfiay ay naeesnop henan probinsiya ay Cilicia ya Pamfilia, inumchan kami ad Mira ay siyudad henan probinsiya ay Licia. ⁶Hid-i nan nanginchanan Kapetan Julio as nan papor ay nurpu ad Alejandria ay kiayud umuy ad Italia, at hiyachi nan nangilukianana kan chakami. ⁷As nan kaat ay urkiw, inyar-arunuy nan papor ay nunlurukiananmi, ya napalikiatan ay inumchan henan ili ay Cnido. Kiapú ta sisib-atunmi pay laing nan angin, chaanmi inturuy ay naesnop hid-i. Isunga kunmi at inuy as apét filáng, at nar-os kami ad Salmon henan luta ay Creta ay liniliwus nan fiayfiay. ⁸Nalikiatan kami ay nangoolet henan fiayfiay ad Creta inkiana inumchan kami henan lukiar ay makali un Ammay as Mangiyaw-awniyan chi papor ay asnop henan ili ay Lasea.

⁹Nafiayag chi nataktakanmi hid-i, ya kenmauugyat at ay munpapor ay kumchang henan fiayfiay, tay kahipuwak ay hiyasa nan narpasan nan Urkiw ay Mun-ayunaran.⁹ Isunga finag-an Pablo chicha, ¹⁰“Tib-a, mailak ay mu ituruy takú ay kumchang henan fiayfiay ad wani, ongor nan maiwagkia ay karkia takú, ya machachaeltu nan nauy papor, ya mafialin ay wachacha us chi matuy.” ¹¹Ngem kaskasin chinumngor nan kapetan chi sosorchachu as nan kenalen nan nunkuwa ya as nan kenalen nan kapetan as nan papor mu as nan kenalen Pablo. ¹²Achi ammay nan mangiyaw-awniyan chi papor as nan kahipuwak. Isunga kaongoran kan chakami nan nangiyafud ay mangituruy ta mu mafialin at umchan kami koma ad Fenix. Tay ad Fenix nan kawad-an nan usa ay mangiyaw-awniyan chi papor ad Creta ay achi manasara as nan kurpuwan chi angin.

Cha Pablo As Nan Fiayfiay As Nan Pinmuwakana

¹³Kun pay enmali nan nakapuy ay angin ay nurpu as apét filáng, ka-anancha mu mafialincha ay tongparun nan planucha. Isunga inkuyudcha ay nangetag-uy as nan lanchok ay nangepapakinak as nan papor, at enooletmi ad Creta. ¹⁴Ngem kun pay chaan nafiayag, kalina at ya enmali nan puwak ay nurpu as nan ngaton nan Creta. ¹⁵Kun pay naiturchun nan papor, ya achina at sisib-atun nan chiyuy puwak, inyangkiayanmi, ya kun kami naituturchun. ¹⁶Kun kami pay nar-os henan luta ay Cauda ay liniliwus chi fiayfiay, enmolet kami as apét filáng. As nan hiyachi, uray nalikiatan kami as solet at naetag-uy ya naetakudmi nan fianfian-ug ay fiangka ay cha ikuykuyud nan papor. ¹⁷Kun pay narpas ay naetakud nan fiangka, penotepotancha ay ustun nan papor as anad-acha ay tali

---

⁹ 27:9 Nan “Urkiw ay Mun-ayunaran” at maselselebrar as nan tapos chi Septiembre winnu munlapu as nan Octubre ay timpon chi kahipuwak.

ta achi makiakkiak. Kiapú ta inyugyatcha nan maichusngoran nan papor as nan lenagkian henan olet nan Sirte, kensopcha nan afulug ay lopot ay hiyasa nan iturturchun nan angin, ya kun as mangiyuyan nan angin kan chakami. ¹⁸Kutug ay napigsa as solet nan puwak. Isunga as nan kafikiatana, inchus-orcha nan tapen nan karkia henan fiayfiay ta yumapyap-iw nan papor. ¹⁹As nan maekatlu ay urkiw, inwagkiacha nan tapen nan lamenta ay maosar as nan papor henan fiayfiay. ²⁰Kunmi pay chaan inil-ila nan urkiw ya nan chiyuycha taraw as nan ongor ay urkiw, ya kutug us ay napigsa nan puwak, maid poros namnamami ay maesarakan.

²¹Kiapú ta kaat ay urkiw ay chaancha nangnangan, tenmakchug hi Pablo as nan sangwanancha, ya kanana, “Iib-a, mu kun kayu chinumngor as nan kenalek ya chaan takú nunligwat ad Creta, maid koma nachachael ya naiwagkia. ²²Ngem uray mu hiyasa, pangaasiyu ta papigsaunyu nan numnumyu, tay maid matuy kan chakayu omangkiay nan papor as machachael. ²³Tay ad kia-u, nan usa ay anghel Apo Dios ay nakius-usaak ya chaychayawok at tenmakchug as nan kawad-ak. ²⁴Kenalen nan anghel kan ha-un, ‘Achika umugyat, Pablo. Masapor tomakchugka as nan sangwanan nan Emperador. Kiapú ta hi Apo Dios at sinug-angan chaká, sug-angana us nan am-in ay kalukianam ya maid matuy kan chicha.’ ²⁵Isunga papigsaunyu nan numnumyu ay iib-a, tay muntalekak kan Apo Dios ay maekamantu nan kaman as nan kenalina kan ha-un. ²⁶Ngem kapeletan ay maesadsad nan papor henan usa ay luta ay liniliwus chi fiayfiay.”

²⁷As nan maekahinpuru ya opat ay lafi, kukutug kami ay cha iturturchun nan puwak henan fiayfiay ay makali un Adriatico. Kun pay kiayud tongan chi lafi, ninumnum nan chiyuycha munchunchunu as nan papor un kiayud kami maesnop henan luta. ²⁸Isunga linkudcha nan kaposongna, ya naammuwancha ay umuy as turon puru ya unum ay metros. Kun kami pay naslig as akét, kasincha linkud, ya umuy as chuwan puru ya pitu ay metros. ²⁹Kiapú ta inmugyatcha ay maichusngor nan papor as nan chiyuycha fiatu, inuy-uychay opat ay lanchok ay naetatakud as nan uchichen nan papor ta pakikinkuna. Angkiay ya enkararagcha ay henkemad koma nan mafigtana. ³⁰Nan chiyuycha munchunchunu as nan papor at penachascha ay lomayaw. Isunga kensopcha nan fiangka as nan chanum ay kamancha cha kospun nan tapen nan lanchok as nan pangon nan papor. ³¹Kenalen Pablo as nan kapetan ya sosorchachu, “Mu makak nan hanacha munchunchunu as nan papor, maidu maesarakan kan chakayu.” ³²Isunga finsat nan sosorchachu nan tali ay naisisilu as nan fiangka, ya inukiaycha ay maiyanud henan fiayfiay.

³³Kun pay cha mawaor, nunpakaasi hi Pablo kan chicha am-in ta mangancha. Kenalina, “Hinpuru ya opat ay urkiw chi nunsusuuchanyu

as kuminkan chi puwak, ya inkiana ad wani at chaan kayu nangngangan. ³⁴Pangaasiyu ta mangan kayu ta pumigsa kayu. Maidtu uray usa kan chakayu as matuy winnu masukiatan.” ³⁵Kun pay narpas ay kenalen Pablo na, enmara as tenapay, ya nunyaman kan Apo Dios as nan sangwanancha am-in. Angkiay pinutput-ingna, ya enlapuna ay mangan. ³⁶Kun pay inilan nan iib-ana, pinmigsa nan numnumcha. Angkiay nangancha us am-in. ³⁷Chuwana kiasot ya piton puru ya unum kami am-in ay nunlurukian as nan papor. ³⁸Kun kami pay am-in narpas ay nangan, inchus-orcha nan am-in ay naesasaku ay trigo henan fiayfiay ta yomapyap-iw pay nan papor.

Nan Nachachaelan Nan Papor

³⁹Kun pay nafikiat, chaan enmatonan nan chiyuycha munchunchunu as nan papor nan luta, ngem inilacha nan malakian ay lukiar henan olet nan fiayfiay. As nan hiyachi, nuntuturakiancha ay mu mafialin at hid-icha ay esadsad nan papor. ⁴⁰Isunga nan chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha lanchok at finsatcha, ya inkiascha as nan chanum. As nan chacha mangekamanan as sa, chacha us fokatan nan chiyuycha tali ay nanatakud as nan chiyuycha kaiw ay osaruncha ay mangetoróng as nan papor. Angkiay penatakchugcha nan afulug ay lopot ta ituturchun nan angin ay umuy as nan oletna.

⁴¹Ngem naichusngor nan papor as nan tinmutunu ay lakian. Naitunak nan pangu, ya maid atuna ay makaan. Nan uchichina at nakiakkiak kiapú as nan nanongchongparan nan chiyuycha challuyon ay napigsa.

⁴²As nan hiyachi, nan plenaplanon nan sosorchachu at patayuncha nan am-in ay fiarud ta maid usa as kumiyat ay lomayaw. ⁴³Ngem kiapú ta laychun nan kapetan chi sosorchachu ay mangesarakan kan Pablo, enpawana ay tongparuncha nan planucha. Kuna at infilin ay nan chiyuycha makakiyat at omagkiangcha as nan chanum omon-ona, ya kumiyatcha ay umuy as oletna. ⁴⁴Nan tapina at imunudcha ay penmapakud as nan chiyuycha tabra winnu nachachael ay parten nan papor. Hiyana nan enatmi am-in ay tenmakchang, ya maid nurning kan chakami.

Hi Pablo Ad Malta

28 ¹Kun kami pay tenmakchang, hiyachi nan nangammuwanmi ay nan luta ay anchi at nangadnan as Malta. ²Nan chiyuycha umiili hid-i at enpailacha nan pararu ay sug-angcha kan chakami. Inyapuycha ay nangmangili kan chakami am-in, tay enlapuna ay umuchan ya tungnin. ³Kun pay hi Pablo, uy nanmong as hinfiatak. As nan chana mangitunguwan as nan apuy, femmoknag at nan usa ay urug kiapú as nan atong nan apuy, ya intumtumna nan liman Pablo. ⁴Kun pay inilan

nan umiili hid-i nan urug ay cha muntat-ayyon as nan liman Pablo, natatakiatforcha, “Pomapatuy man na ay taku! Uray mu chaan nurning hiya henan fiayfiay, nan dioscha ay makali un Nalintig at achina cha parufusun hiya ay matakū.” ⁵Ngem inwaratken Pablo nan urug as nan apuy ay maid enom-ommat kan hiya.⁷ ⁶Sisin-ud nan umili nan fumrorana winnu munkatutu-ukiana ay matuy. Ngem kun pay nafiayag chi nanan-uchancha ya maid inilacha as enommat kan hiya, finaliwancha nan numnumcha maepangkep kan hiya, ya kanancha, “Usa payat hiya ay dios!”

⁷As nan sag-un nan lukiar ay enommatan nan hana at wacha nan lutan Publio ay hiya nan ap-apu henan hana ay luta ay liniliwus chi fiayfiay. Enayakiana chakami as afongna, ya ammay chi enatna ay nangmangili kan chakami as turu ay urkiw. ⁸Hiyachi us ay timpu nan cha munpuchotan ya cha mun-etaiyan aman Publio as chara. Inmuy hi Pablo as nan kawad-ana ya enkararakiana hiya. As nan nangepatayana as nan limana kan hiya, enmamay. ⁹Kun pay enommat na, am-in nan kahisasaket henan intiru ay luta ay anchi at enmalicha kan Pablo, ya enmamaycha. ¹⁰Ongor chi inchatcha as pangrispitucha kan chakami. As nan munligwatanmi, ongor chi inyalicha as nan papor ay masapormi as nan munfiatanmi.

Nan Inumchanan Cha Pablo Ad Roma

¹¹Kun pay inmuy chi turu ay furan, nunlukian kami as nan papor ay makali un Nan Apel ay Dios ay nurpu ad Alejandria ay nafofoon ad Malta as nan kahipuwak. ¹²As nan inumchananmi henan siyudad ay Siracusa, nagan kami hid-i as turu ay urkiw. ¹³Nunlapu hid-i, inturuymi ay nunpapor, ya inumchan kami ad Regio. As nan kafikiatana, kalina at ya wachay angin ay nurpu as apét filáng. As nan maekadwa ay urkiw, inumchan kami ad Puteoli. ¹⁴Hid-i nan nanginchananmi as nan tapen nan omaafurot ay nangayag kan chakami ay makepagyan kan chicha as pitu ay urkiw. As nan narpasan tona, inturturuymi ay nanarcharan ay umuy ad Roma. ¹⁵Kun pay chinngor nan iib-a ay omaafurot ad Roma nan chami omaliyan, nunligwatcha ay nanib-at kan chakami. Nan tapina kan chicha at nanarcharancha inkiana as nan makali un Mun-el-elakwan ad Appio, ya nan tapina at inumchancha as nan makali un Turu ay Chumawchawsan. Kun pay inilan Pablo chicha, nunyaman kan Apo Dios, ya pinmigma nan numnumna.

¹⁶Kun kami pay inumchan ad Roma, penarufusan nan totoray hi Pablo ay magyan as nan usa ay afong ya enpakuwarchacha as nan usa ay sorchachu.

Nan Naketakiatforan Pablo As Nan Chiyuycha Judio Ad Roma

¹⁷Kun pay inmu y chi turu ay urkiw, enpaamong Pablo nan anap-apon chi Judio. As nan naamongancha, kenalen Pablo kan chicha, “Iib-ak, uray mu maid finmasorak as nan pachong takú ay Judio winnu as nan iniili ay ukialen nan kaap-uwán takú, natiliwak challu ad Jerusalem ya naipurangak as nan chiyuycha Romano. ¹⁸Kunak pay finistikiar kan chicha, lenayadcha ay mangilufus kan ha-un, tay maid naanapancha as kiapúna as mangpatuyancha kan ha-un. ¹⁹Ngem kun pay kenontran nan chiyuycha pachongku ay Judio na, napeletanak ay mangiyuy as nan kasok as nan Emperador uray maid charumku kan chicha. ²⁰Hiyasa nan nangepaayakiak kan chakayu ta makiinnilaak ya maketakiatforak kan chakayu. Tay laychok ay epakaawat kan chakayu ay nan naifiaruchak at kiapú as nan pammatek kan Jesus ay namnamaun takú ay kianak Israel.”

²¹Angkiay kenalicha kan hiya, “Maid met naaw-awatmi as surat ay nurpu ad Judea maepangkep kan he-a. Maid us enpadpachamag nan iib-a ay enmar-ali ay nurpu hid-i winnu kenarkalicha as mangotettet maepangkep kan he-a. ²²Ngem uray mu hiyasa, laychunmi challu ay chungrun nan wacha as numnummu maepangkep as nan bunggo y ay mangun-unud kan Jesus. Tay ammumi ay henan am-in ay lukiar at kun maekontray cha kankanan nan tataku as nan nauy ay sursuru ay cham un-unuchun.”

²³As nan nangtuturakiancha as nan urkiw ay kasincha maamongan, ongoongorcha nan enmali as nan mamagyanan Pablo. Enlapon Pablo as nan wiet inkiana as nan naschum ay mangelawlawag ya mangpaneknek kan chicha as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Penachasna ay mangawis kan chicha ay omaafurot kan Apo Jesus babaen as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. ²⁴Nan tapina kan chicha at naawischa as nan kenalina. Ngem nan tapina at chaancha enafurot. ²⁵Nakudkudwacha maepangkep as nan enlawlawag Pablo kan chicha, isunga nak-akcha. Ngem sakbay mak-akcha, kenalen Pablo kan chicha, “Tit-iwa nan enpaifiakian nan Espiritu Santo kan Isaias ay pomapadtu as nan kaap-uwanyu! ²⁶Kenalina,

‘Uyka, ya kanam as nan nauycha tataku, Uray mu
 chungruchunrunyu, achiyu challu maawatan, ya uray mu
 ilailaunyu, achiyu challu maematonan,

²⁷tay tenmangken chi numnum chatona ay nunkasokel! Penonetancha nan ingacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu makailacha, makadngorcha, ya makaawatcha, nunfiangadcha koma kan ha-un ta paamayok chicha.’^s

^s 28:27 Isa. 6:9-10

²⁸Isunga masapor ngarud maammuwanyu ay wachacha nan infiaor Apo Dios ay uy mangifiakia as nan maepangkep as nan atuna ay mangesarakan as nan chiyuycha Gentil. Chumngorchantu!” ²⁹[Kun pay kenalen Pablo na, nak-ak nan chiyuycha Judio, ya nunsidlay atuncha ay masososek.]

³⁰Nagyan hi Pablo hid-i as chuwa ay tawwun as nan afong ay ab-afiangana, ya menangilina nan am-in ay inmuy kan hiya.

³¹Enkaskasabana nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios ya insursuruna nan maepangkep kan Apo Jesu Cristo. Naturud hiya, ya maid nangepawpawa kan hiya as nan hanacha en-enatna.